

WOŁONTARIAT

W SZKOLE zgodnie z prawem

VADEMECUM

dla kadr oświatowych,
opiekunów szkolnych kół wolontariatu,
koordynatorów wolontariatu,
wolontariuszy oraz ich rodziców.



Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego





MINISTER EDUKACJI I NAUKI
Przemysław Czarnek

Szanowni Dyrektorzy, Nauczyciele i Wychowawcy, Szanowni Opiekunowie Szkolnych Kół Wolontariatu, Przedstawiciele Organizacji Pozarządowych, Szanowni Rodzice, Drodzy Uczniowie, Szanowni Państwo,

pośród wielu różnorodnych czynników kształtujących dojrzałe i świadome społeczeństwo obywatelskie – niepoślednie miejsce zajmuje wolontariat. Jestem przekonany, że wszelkie działania, które mieszczą się w jego ramach, pomagają urzeczywistnić szlachetne idee solidarności czy podmiotowości – a więc dbałości o dobro ogółu.

Podjęcie działań wolontariackich ma niebagatelne znaczenie w procesie edukacji i formowania osobowości jednostek, szczególnie zaś osób młodych. Nie tylko odpowiada ono na potrzeby samorealizacji, integracji lub przynależności do danej grupy społecznej, lecz także formuje hierarchię wartości, na której szczycie znajduje się odpowiedzialność za los drugiego człowieka.

Dlatego niezwykle ważne jest podejmowanie przedsięwzięć, które zachęcają młodzież szkolną do bezinteresownej pomocy innym. Pragnę wyrazić ogromne uznanie dla Szkolnych Klubów Wolontariatu oraz zaangażowania organizatorów placówek oświatowych, szkolnych koordynatorów kół wolontariatu, a przede wszystkim – uczniów. Jestem pewien, że każda ze szkolnych formacji wolontariackich to kuźnia najlepszych cech charakteru, w tym cierpliwości, wyrozumiałości i szacunku.

Dziękuję Narodowemu Instytutowi Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego za przygotowanie kompendium pt. Wolontariat w szkole – zgodnie z prawem. Patronowanie temu przedsięwzięciu to dla mnie prawdziwy zaszczyt. Głęboko wierzę, że publikacja ta stanie się swoistym przewodnikiem po meandrach przepisów prawnych i przyczyni się do upowszechnienia idei wolontariatu w naszym społeczeństwie.

Z wyrazami szacunku

AUTOR: Piotr Komosa

KONSULTACJE: Biuro Korpusu Solidarności – Rządowego Programu Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030

KOREKTA: Joanna Sawicka

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD: Adam Kojło

ZDJĘCIA: Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego oraz pixabay.com; freepik.com

WYDAWCA: Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego Warszawa 2022r.

ISBN 978-83-963801-1-1

Publikacja „Wolontariat w szkole – zgodnie z prawem”; uzyskała patronat honorowy Ministra Edukacji i Nauki

Patronat honorowy



Minister
Edukacji i Nauki



Zapraszamy
do lektury publikacji,
która powstała w odpowiedzi
na liczne pytania i wątpliwości
organizatorów szkolnego wolontariatu
związane z formalnoprawną stroną
organizacji działań ochotniczych
w szkole.

Vademecum zostało przygotowane przede wszystkim z myślą o osobach zaangażowanych w tworzenie struktur wolontariatu w szkołach, tj. dyrektorach szkół, kadrze pedagogicznej oraz opiekunach szkolnych kół wolontariatu, nazywanych też koordynatorami wolontariatu. Odpowiedzi na pytania o wolontariat uczniowski znajdą tu też organizacje pozarządowe współpracujące ze szkołami, rodzice wolontariuszy i sami wolontariusze.

W publikacji omówiono zagadnienia formalnoprawne, z którymi zetknie się każdy, kto zechce organizować wolontariat z udziałem uczniów, niezależnie od ich wieku i rodzaju przedszkoli i szkół oraz placówek oświatowych, o których mowa w art. 2 pkt. 3-9 Prawa oświatowego. Rozdział 1 pokazuje z perspektywy praktyków różnorodność form wolontariatu w szkołach. W rozdziałach 2, 3 i 4 skupiamy się na aktach prawnych, które obecnie regulują kwestie związane z wolontariatem realizowanym na terenie placówek oświatowych. Poradnik porusza wiele zagadnień prawnych, m.in. możliwość zawarcia z uczniem niepełnoletnim porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariackich, kwestie związane z wyrażeniem zgody przez przedstawiciela ustawowego ucznia, przetwarzania danych osobowych oraz rozporządzania wizerunkiem ucznia, a także tematykę ubezpieczeń.

W publikacji zebraliśmy także wzory dokumentów związanych z organizacją wolontariatu w szkole, m.in.: regulaminy, wzory porozumień, oświadczeń.

Poradnik dotyczy kwestii prawnych, więc często używamy tu języka prawniczego. Dołożyliśmy wszelkich starań, aby skomplikowane zagadnienia omówić jak najprościej, by korzystanie z vademecum nie sprawiało problemów. Zapraszamy do lektury, licząc że vademecum pomoże każdemu, kto chce organizować wolontariat w szkole.

Vademecum dotyczy stanu prawnego na dzień 31 marca 2022 roku.

AUTOR Piotr Komosa

Wykaz skrótów:

KARTA NAUCZYCIELA	– ustawa z 26 stycznia 1982 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1762)
K.C.	– ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2021 r. poz. 1509)
K.R.O.	– ustawa z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359)
MAŁA USTAWA WYPADKOWA	– ustawa z 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz.U. z 2020 r. poz. 984)
NNW	– ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków
ORDYNACJA PODATKOWA	– ustawa z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2021 r. poz. 1598)
PRAWO AUTORSKIE	– ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1062)
OŚWIATOWE	– ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.)
RODO	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO) (Dz. Urz. UE L z 2016 r. nr 119/1)
ROZPORZĄDZENIE MEN Z DNIA 28 LUTEGO 2019 R.	– rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. z 2019 r. poz. 502)
ROZPORZĄDZENIE MEN Z 21 SIERPNI 2019 R.	– rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz.U. z 2019 r. poz. 1737)
ROZPORZĄDZENIE MEN Z 27 SIERPNI 2019 R.	– rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2019 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1700)
ROZPORZĄDZENIE MEN Z DNIA 21 MARCA 2022 R.	– rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2022 r. poz. 645)
ROZPORZĄDZENIE MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z 15 CZERWCA 2018 R.	– rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 15 czerwca 2018 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych szkół i placówek artystycznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2361)
U.D.P.P.W.	– ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.)
USTAWA O NARODOWYM ZASOBIE ARCHIWALNYM I ARCHIWACH	– ustawa z 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2020 r. poz. 164)
USTAWA Z DNIA 12 MARCA 2022 R. O POMOCY OBYWATEL- LOM UKRAINY W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM ZBROJNYM NA TERYTORIUM TEGO PAŃSTWA	– ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

Spis treści

1	Formy wolontariatu szkolnego – spojrzenie przekrojowe	9
2	Otoczenie prawne wolontariatu	15
2.1	Podstawowe pojęcia i definicje związane z wolontariatem	15
2.2	Kto może korzystać z pracy wolontariuszy	16
2.3	Prawa i obowiązki wolontariusza i korzystającego	17
3	Uczeń jako wolontariusz	21
3.1	Zgoda rodziców na udział dziecka w wolontariacie	25
3.2	Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez uczniów	30
3.3	Ochrona danych osobowych i wizerunku ucznia	32
	Prawo w praktyce szkolnej – co warto wiedzieć, organizując wolontariat w szkole	39
4.1	Kluczowe akty prawne regulujące wolontariat szkolny	39
4.2	Wolontariat w dokumentacji szkolnej	42
4.3	Uprawnienia i obowiązki dyrektora szkoły	46
4.4	Porozumienia wolontariackie, czyli co podpisać przed rozpoczęciem współpracy	48
4.5	Punkty za wolontariat – możliwość nagradzania uczniów	54
5	Koordinator wolontariatu	59
6	Organizacje społeczne działające w szkole jako organizatorzy wolontariatu	65
7	E-wolontariat w szkole	71
8	Ubezpieczenie wolontariuszy	73
9	Wzory dokumentów	78



1

Formy wolontariatu szkolnego

– spojrzenie przekrojowe



- * Czym jest Szkolne Koło Wolontariatu?
- * Pod czyją opieką pozostają uczniowie w czasie wolontariatu?
- * W co się angażują?
- * Kto jest odbiorcą ich działań?
- * Czy tylko uczniowie angażują się w wolontariat w szkołach?

W TYM ROZDZIALE ODPOWIEMY M.IN. NA TE PYTANIA,

biorąc pod uwagę sposób, w jaki wolontariat jest zorganizowany w placówce edukacyjnej.

W tabeli (na następnej stronie) prezentujemy najczęściej spotykane formy szkolnego wolontariatu.

To zestawienie już na pierwszy rzut oka obrazuje różnorodność zjawiska.

Prezentujemy charakterystykę sześciu najczęściej spotykanych form realizacji wolontariatu w szkołach, opisując 3 atrybuty:

- 1.) osobę wolontariusza (kolumna 2),
- 2.) funkcję i osobę koordynatora wolontariatu szkolnego (kolumna 3) oraz
- 3.) podmioty korzystające z działań wolontariuszy (kolumna 4).

Dla każdej z przedstawionych form wolontariatu w kolumnie 5 zestawiliśmy powiązane z nią źródła prawa.

1	2	3	4	5
FORMY WOLONTARIATU SZKOLNEGO	KTO JEST WOLONTARIUSZEM	KTO JEST KOORDYNATOREM	KTO KORZYSTA Z PRACY WOLONTARIUSZY	MAPA OTOCZENIA PRAWNEGO WOLONTARIATU W SZKOLE
1 Wolontariat szkolny – szkoła jako organizator	uczniowie – członkowie szkolnego koła wolontariatu	nauczyciel/ pracownik szkoły/ osoba z zewnątrz	podmiot spoza szkoły – organizacja pozarządowa, instytucja	<ul style="list-style-type: none"> * Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (u.d.p.p.w.); Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20030960873 * Prawo oświatowe i wydane w jego wykonaniu rozporządzenia; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001082 * Kodeks cywilny; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093 * Kodeks pracy; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19740240141/U/D19740141Lj.pdf * RODO – przepisy o ochronie danych osobowych; Dostęp do aktu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=PL * Prawo autorskie; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001231 * Regulaminy lub statut szkoły * Inne akty prawne – w zależności od rodzaju podejmowanych działań
2 Wolontariat szkolny – szkoła jako korzystający i organizator	uczniowie – członkowie szkolnego koła wolontariatu	nauczyciel/ pracownik szkoły/ osoba z zewnątrz	szkoła i jej uczniowie (tylko na terenie szkoły)	<ul style="list-style-type: none"> * Prawo oświatowe i wydane w jego wykonaniu rozporządzenia; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001082 * u.d.p.p.w.; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20030960873 * Kodeks cywilny; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093 * Kodeks pracy; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19740240141/U/D19740141Lj.pdf * RODO – przepisy o ochronie danych osobowych; Dostęp do aktu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=PL * Prawo autorskie; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001231 * Inne akty prawne – w zależności od rodzaju podejmowanych działań
3 Wolontariat w szkole organizowany przez organizacje pozarządowe	uczniowie są członkami organizacji, np. ZHP, lub organizacja jest organizatorem, np. Caritas, Fundacja „Świat na Tak” – uczniowie mogą być równocześnie wolontariuszami	nauczyciel/ pracownik, uczeń lub osoba spoza szkoły, z organizacji – np. drużynowy	szkoła, uczniowie tej szkoły lub zewnętrzny podmiot	<ul style="list-style-type: none"> * Prawo oświatowe i wydane w jego wykonaniu rozporządzenia; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001082 * u.d.p.p.w.; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20030960873 * Regulaminy lub status organizacji * Prawo o stowarzyszeniach; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19890200104 * Kodeks cywilny; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093 * RODO – przepisy o ochronie danych osobowych; Dostęp do aktu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32016R0679 * Prawo autorskie; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001231 * Inne akty prawne – w zależności od rodzaju podejmowanych działań
4 Wolontariat organizacji pozarządowych w szkole	osoby związane z działaniami organizacji pozarządowych	koordynator z organizacji i koordynator szkolny (nauczyciel/pracownik szkoły/osoba z zewnątrz)	szkoła i/lub jej uczniowie lub zewnętrzny podmiot	<ul style="list-style-type: none"> * u.d.p.p.w.; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20030960873 * Prawo oświatowe i wydane w jego wykonaniu rozporządzenia; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001082 * Prawo o stowarzyszeniach; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19890200104 * Kodeks cywilny; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093 * RODO – przepisy o ochronie danych osobowych; Dostęp do aktu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32016R0679 * Inne akty prawne – w zależności od rodzaju podejmowanych działań
5 Wolontariat osób fizycznych na rzecz szkoły	np.: rodzice, rodziny uczniów, absolwenci, ale również nauczyciel czy pracownik szkoły	nauczyciel/ pracownik szkoły/ osoba z zewnątrz	szkoła i/lub jej uczniowie	<ul style="list-style-type: none"> * u.d.p.p.w.; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20030960873 * Prawo oświatowe i wydane w jego wykonaniu rozporządzenia; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001082 * Kodeks cywilny; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093 * RODO – przepisy o ochronie danych osobowych; Dostęp do aktu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=PL * Inne akty prawne – w zależności od rodzaju podejmowanych działań
6 Wolontariat pracowniczy na rzecz szkoły	Pracownicy firmy lub instytucji z zewnątrz	nauczyciel/ pracownik szkoły/ osoba z zewnątrz i/lub koordynator z firmy	szkoła i/lub jej uczniowie	<ul style="list-style-type: none"> * u.d.p.p.w.; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20030960873 * Kodeks cywilny; Dostęp do aktu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093 * RODO – przepisy o ochronie danych osobowych; Dostęp do aktu: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32016R0679 * Inne akty prawne – w zależności od rodzaju podejmowanych działań

W tabeli (na poprzedniej stronie) przedstawiamy sześć najczęściej występujących form wolontariatu szkolnego.

Szkoła jako miejsce realizacji wolontariatu powtarza się we wszystkich prezentowanych powyżej wariantach. Łatwo zauważyć różnice w typie odbiorców korzystających z zaangażowania wolontariuszy. Nie zawsze jest to szkoła, choć

wolontariusze się w niej znajdują. Z pracy uczniów wolontariuszy korzystają często zaprzyjaźnione ze szkołą instytucje lub organizacje, w których uczniowie pomagają, np. lokalny dom pomocy społecznej, klub seniora, muzeum, biblioteka czy schronisko dla zwierząt. Jednak najwięcej działań wolontariusze szkolni realizują w murach swojej szkoły na rzecz szkoły i innych uczniów. Są to różne akcje i imprezy dla uczniów i rodzin, takie jak:

„Bezpieczne wakacje” – program profilaktyczny dla klas młodszych, Dzień Babci i Dziadka, targi zainteresowań, akcja „Sprzątanie świata”, codzienna pomoc młodszym kolegom w świetlicy szkolnej, prowadzenie sklepiku szkolnego lub opieka nad ogrodem szkolnym.

Wolontariuszami w szkole są przede wszystkim jej uczniowie. Jednak mogą to być także inne osoby, np.: nauczyciel – opiekun szkolnego koła wolontariatu, harcerz czy skaut prowadzący szkolną drużynę. Zaangażowanie osób spoza szkoły, działających ochotniczo na rzecz szkoły i uczniów (np. rodziców, absolwentów szkoły), też można zaliczyć do wolontariatu – oczywiście pod warunkiem, że spełnione są wymogi określone w u.d.p.p.w. (m.in. zawarte zostało porozumienie, wolontariusze objęci są ubezpieczeniem NNW). Na przykład, kiedy w szkole organizowany jest piknik z okazji Dnia Dziecka i dyrektor szkoły lub nauczyciele zapraszają do pomocy przy jego organizacji rodziców, którzy następnie wykonują zadania określone przez dyrektora lub nauczyciela. Taka działalność może być wolontariatem przy spełnieniu wymogów ustawowych określających zasady organizacji świadczeń wolontariackich, ponieważ rodzice dobrowolnie i bez wynagrodzenia działają na rzecz szkoły, która korzysta z ich wsparcia. Tak samo w przypadku absolwentów, którzy poproszeni przez

dyrektora biorą udział w akcjach promujących szkołę, np. podczas targów edukacyjnych. Trzeba wspomnieć, że istnieją działania, które mają pewne cechy wolontariatu, np. kiedy rodzic sam z siebie, bez wcześniejszych uzgodnień ze szkołą, przygotowuje świąteczne dekoracje do klasy albo upiecze ciasto na szkolną uroczystość, jednak nie kwalifikują się one jako wolontariat szkolny. Należy to raczej traktować jako aktywność społeczną lub charytatywną. Podobnie rzecz się ma w przypadku rodziców, którzy pełnią społecznie funkcje w różnych ciałach szkolnych – trójkach klasowych czy radzie rodziców, gdzie rodzice sprawują funkcje społecznie, a nie w ramach wolontariatu.

Wyraźnie różnicującym aspektem wymienianych tu form wolontariatu jest funkcja koordynatora wolontariatu. Koordynatorami są najczęściej nauczyciele z grona pracowników szkoły. Opiekunem szkolnego koła wolontariatu bywają też pedagog szkolny, ksiądz, katecheta. Koordynatorami wolontariuszy mogą być osoby związane z podmiotami działającymi jako organizacje społeczne, takimi jak Caritas czy ZHP, ZHR lub skauci, albo jeszcze mniej sformalizowanymi – Klubami „8 Wspaniałych” zainicjowanymi przez Fundację „Świat na Tak”. W tym miejscu trzeba pamiętać, że przy działalności podmiotów trzecich na terenie szkoły możemy mieć zarówno koordynatora szkolnego, jak i pełniącego funkcję koordynatora podmiotu trzeciego.

Wolontariat pracowniczy w szkole, czyli działania realizowane dla szkoły i uczniów przez pracowników firm (sektor biznesu) lub instytucji (sektor samorządowy), to modele 6 oraz 4 z tabeli. Wolontariuszami mogą być pracownicy podmiotów, w których działaniami wolontariatu pracowniczego zajmują się np. działy personalne, działy relacji społecznych, CSR-u, czyli

społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. W niektórych przypadkach wsparciem organizacyjnym dla pracodawców mogą stać się lokalne centra wolontariatu organizujące jako pośrednicy pracę wolontariuszy pracowników w szkole.

Firmy rozwijają też wolontariat pracowniczy dzięki własnym fundacjom (np. Fundacja PZU) i wtedy działają w szkole

tak, jak opisuje to model 4, czyli wchodzą do szkoły jako NGO.

Zdarza się też, że pracownicy realizują swoje ochotnicze projekty indywidualnie (choć ze wsparciem pracodawcy); w takich sytuacjach do zawarcia porozumienia wolontariackiego dochodzić powinno bezpośrednio pomiędzy szkołą a konkretną osobą fizyczną, co opisuje model 5.



PODSUMOWUJĄC

– najczęściej spotykane formy wolontariatu szkolnego to:

- 1.) Wolontariat szkolny – szkoła jako organizator
- 2.) Wolontariat szkolny – szkoła jednocześnie jako organizator i korzystający
- 3.) Wolontariat w szkole – organizowany przez organizację pozarządową
- 4.) Wolontariat organizacji pozarządowych – realizowany na rzecz uczniów/szkoły
- 5.) Wolontariat osób fizycznych w szkole – realizowany na rzecz uczniów/szkoły
- 6.) Wolontariat pracowniczy w szkole – realizowany na rzecz uczniów/szkoły

Należy mieć na uwadze, że **nie jest to zamknięta lista, a jedynie przedstawienie najczęściej występujących wariantów.**

2

Otoczenie prawne wolontariatu



W PONIŻSZYM ROZDZIALE OMÓWIMY PODSTAWOWE POJĘCIA ZWIĄZANE Z WOLONTARIATEM,

wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, innych podstaw prawnych oraz praktyki. **DOWIEMY SIĘ**, kto może, a kto nie może korzystać z zaangażowania wolontariuszy. **POZNAMY PRAWA I OBOWIĄZKI** w relacji wolontariusz – korzystający.

2.1. Podstawowe pojęcia i definicje związane z wolontariatem

DEFINICJE WOLONTARIATU WYNIKAJĄCE Z USTAWY Z DNIA 24 KWIEŃNIA 2003 R. O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I O WOLONTARIACIE.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (dział III „Wolontariat”) to podstawowy akt prawny regulujący kwestie wolontariatu. Określa m.in.:

- ☞ kim jest wolontariusz,
- ☞ na rzecz jakich podmiotów (korzystających) wolontariusz może wykonywać świadczenia,
- ☞ prawa i obowiązki wolontariusza,
- ☞ prawa i obowiązki korzystającego ze świadczeń wolontariusza.

OMAWIANA USTAWA MA ZASTOSOWANIE GENERALNE, CZYLI JEJ POSTANOWIENIA NALEŻY STOSOWAĆ RÓWNIEŻ DO WOLONTARIATU SZKOLNEGO.

W u.d.p.p.w. nie znajdziemy definicji wolontariatu. Definicja ta została wypracowana w praktyce, ale nie doczekała się wprost uregulowania prawnego. Można ją pośrednio odnaleźć w definicji wolontariusza zawartej w art. 2 pkt 3 u.d.p.p.w., jak i we wspomnianej praktyce realizowanych działań wolontariackich. Przyjmuje się powszechnie, że:

WOLONTARIAT to świadczenie wykonywane przez osobę fizyczną ochotniczo i bez wynagrodzenia na rzecz podmiotów określonych w u.d.p.p.w. (m.in. na rzecz organizacji pozarządowych, organizacji kościelnych czy administracji publicznej) i na zasadach określonych w u.d.p.p.w. Odpowiedź na pytanie, kto jest wolontariuszem, znajdziemy w art. 2 pkt 3 u.d.p.p.w., który stanowi, że:

WOLONTARIUSZ to osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie (chodzi o u.d.p.p.w.).

☞ *Art. 2. [Definicje] Ilekcioć w ustawie jest mowa o: (... 3) wolontariuszu – rozumie się przez to osobę fizyczną, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie;*

DEFINICJA PRAKTYKÓW III SEKTORA

Bardziej praktycznie wolontariat określono w Centrum Wolontariatu w Warszawie w latach dziewięćdziesiątych: WOLONTARIAT to świadome i dobrowolne działanie na rzecz innych, wykraczające poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie.

Powyzsza definicja jest jak najbardziej aktualna, ale w kontekście formalnym należy ją czytać w połączeniu z przepisami u.d.p.p.w.

POJĘCIA STOSOWANE W STATYSTYCE PUBLICZNEJ

Na stronach Głównego Urzędu Statystycznego znajdujemy definicje i wyjaśnienia metodologiczne dotyczące wolontariatu. Charakterystyka wolontariusza jest wyczerpująca. Główny Urząd Statystyczny przyjmuje dwie definicje wolontariusza:

1.) WOLONTARIUSZ – osoba fizyczna, która dobrowolnie i bez wynagrodzenia poświęca czas na świadczenie usług lub wytwarzanie dóbr na rzecz organizacji, instytucji lub osób indywidualnych, szerszej społeczności lub środowiska naturalnego. Działanie to ma formę pracy na rzecz innych i jest określane jako praca społeczna, praca niezarobkowa lub wolontariat.

2.) DEFINICJA NORMATYWNA: Wolontariusz to osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz uprawnionych organizacji i instytucji według zasad określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Wolontariusz nie jest pracownikiem, a wykonywane przez niego świadczenia nie są świadczeniem pracy, tylko świadczeniem odpowiadającym świadczeniu pracy. Członek stowarzyszenia może również wykonywać świadczenia jako wolontariusz na rzecz stowarzyszenia, którego jest członkiem. Konieczne jest w takim przypadku zawarcie porozumienia wolontariackiego.

(źródło: <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojeci/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1464,pojcie.html>).

2.2. Kto może korzystać z pracy wolontariuszy

KORZYSTAJĄCYMI ZE ŚWIADCZEŃ WOLONTARIUSZA MOGĄ BYĆ:

- 1) organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności publicznej; stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego; spółdzielnie socjalne; spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2021 r. poz. 2142), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników – w zakresie ich działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej (a zatem nie wszystkie spółki, ale tzw. non-profit – w Internecie są bazy tego typu podmiotów),
- 2) organy administracji publicznej, jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub nadzorowanych przez te organy, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej (przykładowo: domy kultury, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Obywatelskich, teatry, biblioteki, muzea, domy pomocy społecznej, szkoły),
- 3) podmioty lecznicze w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej w zakresie wykonywanej przez nie działalności leczniczej [przykładowo: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej (szpitale, przychodnie zdrowia), instytuty badawcze, fundacje i stowarzyszenia, których celem statutowym jest wykonywanie zadań w zakresie ochrony zdrowia i których statut dopuszcza prowadzenie działalności leczniczej].

Tak sformułowana definicja korzystających powoduje, że mieszczą się w niej również szkoły i placówki oświatowe jako jednostki podległe organom administracji publicznej lub przez nie nadzorowane.

☞ *Art. 42 u.d.p.p.w.*

1. *Wolontariusze mogą wykonywać, na zasadach określonych w niniejszym rozdziale, świadczenia na rzecz:*
 - 1) *organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 w zakresie ich działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej,*
 - 2) *organów administracji publicznej, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej,*
 - 3) *jednostek organizacyjnych podległych organom administracji publicznej lub nadzorowanych przez te organy, z wyłączeniem prowadzonej przez te jednostki działalności gospodarczej,*
 - 4) *podmiotów leczniczych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej w zakresie wykonywanej przez nie działalności leczniczej – zwanych dalej „korzystającymi”.*

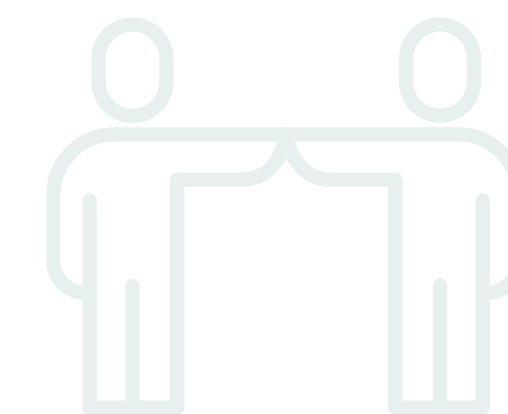
W dalszej części podrozdziału opiszemy wzajemne relacje wolontariusza i korzystającego, w szczególności w kontekście formalnym. Obie strony współpracy mają swoje prawa i obowiązki, które często wzajemnie się przenikają – np. prawu wolontariusza odpowiada obowiązek korzystającego. Poniżej omówiono podstawowe prawa i obowiązki wolontariuszy i korzystających. Szczególną uwagę zwraca to, że w gronie korzystających u.d.p.p.w. nie wskazuje osób fizycznych, które w praktyce są zwykle ostatecznym beneficjentem działań wolontariuszy (np. pensjonariusze DPS, klienci ośrodków pomocy społecznej). Po stronie tychże beneficjentów nie powstają więc obowiązki opisane niżej.

2.3. Prawa i obowiązki wolontariusza i korzystającego

Prawa i obowiązki wolontariusza i korzystającego przedstawiamy na przykładzie ucznia jako wolontariusza i szkoły jako korzystającego.

PRAWA UCZNIWA WOLONTARIUSZA:

- 1) prawo otrzymania pisemnego zaświadczenia o wolontariacie;
- 2) prawo otrzymania opinii o wolontariacie;
- 3) prawo do żądania potwierdzenia porozumienia o wolontariacie w formie pisemnej (wolontariat do 30 dni) i prawo uzyskania pisemnego porozumienia obligatoryjnie (wolontariat powyżej 30 dni); Zawieranie porozumień o wolontariacie omówiono w rozdziale 4 niniejszego opracowania.
- 4) prawo potwierdzenia wolontariatu na świadectwie szkolnym;
- 5) prawo uzyskania 3 punktów za wolontariat na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej;
- 6) prawo do ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków;
- 7) prawo do zwrotu kosztów podróży służbowej; To prawo dotyczy w szczególności pełnoletnich uczniów, ale można wyobrazić sobie sytuację, kiedy młodszy uczeń w ramach wolontariatu musi ponieść koszty przejazdu nawet w ramach tej samej lub bliskich miejscowości – w takiej sytuacji fakultatywnie wolontariusz może wniesić o zwrot kosztów podróży, nawet za zakup biletu komunikacji miejskiej;
- 8) prawo do uzyskania informacji o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z czynnościami objętymi wolontariatem oraz zasadami ochrony przed zagrożeniami.



OBOWIĄZKI UCZNIĄ WOLONTARIUSZA:

- 1) podstawowym obowiązkiem ucznia wolontariusza jest wykonywanie świadczeń objętych porozumieniem w sposób należyty, zgodnie z dokonanymi ustaleniami (niezależnie, czy są to ustalenia ustne – wolontariat do 30 dni, czy w ramach pisemnego porozumienia – wolontariat dłuższy niż 30 dni);
- 2) obowiązek podpisania porozumienia w przypadku wolontariatu dłuższego niż 30 dni;
- 3) jeżeli wymagają tego świadczenia objęte wolontariatem – obowiązek posiadania odpowiednich kwalifikacji lub umiejętności do wykonania świadczeń objętych wolontariatem; Obowiązek posiadania takich kwalifikacji musi wynikać wprost z odrębnych przepisów. Dla przykładu świadczenia zdrowotne w ramach wolontariatu może wykonywać tylko osoba, która wykonuje zawód medyczny zgodnie z art. 21 ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2120), natomiast nie trzeba posiadać specjalnych kwalifikacji np. do organizowania zajęć plastycznych dla dzieci w klubiku osiedlowym. Prawo do żądania potwierdzenia przez wolontariusza posiadania specjalnych kwalifikacji ma zarówno korzystający, jak i ostateczny beneficjent, czy organizator wolontariatu, który nie ma statusu korzystającego w rozumieniu u.d.p.p.w.;
- 4) w przypadku spowodowania szkody wolontariusz powinien tę szkodę naprawić. Wybór sposobu naprawienia szkody należy do poszkodowanego, czyli osoby fizycznej lub innego podmiotu, któremu wolontariusz wyrządził szkodę. Naprawienie szkody może polegać po prostu na jej naprawieniu (szkoda w majątku), czyli przywróceniu do stanu poprzedniego, lub zapłacie odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednak, gdyby przywrócenie do stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą duże trudności czy koszty, zarówno poszkodowany, jak i sam wolontariusz mogą wystąpić o jej naprawienie wyłącznie poprzez zapłatę odpowiedniej kwoty.

PRAWA SZKOŁY JAKO KORZYSTAJĄCEGO ZE

ŚWIADCZEŃ UCZNIĄ WOLONTARIUSZA:

- 1) prawo do egzekwowania należytego wykonywania przez wolontariusza świadczeń objętych porozumieniem (niezależnie, czy są to ustalenia ustne – wolontariat do 30 dni, czy w ramach pisemnego porozumienia – wolontariat dłuższy niż 30 dni);
 - 2) jeżeli wymagają tego świadczenia objęte wolontariatem – prawo kontroli posiadania przez wolontariusza odpowiednich kwalifikacji lub umiejętności do wykonania świadczeń objętych wolontariatem;
- Przykładowo w ratowniczych akcjach medycznych mogą



brać udział wyłącznie przeszkoleni ratownicy medyczni posiadający odpowiednie kwalifikacje – jeżeli szkoła jako korzystający organizowałaby np. piknik i chciałaby skorzystać ze świadczeń wolontariuszy ratowników medycznych, to ma prawo i powinna zweryfikować ich kwalifikacje.

- 3) w przypadku spowodowania szkody przez wolontariusza – prawo dochodzenia naprawienia szkody.

OBOWIĄZKI SZKOŁY JAKO KORZYSTAJĄCEGO ZE ŚWIADCZEŃ UCZNIĄ WOLONTARIUSZA:

- 1) obowiązek potwierdzenia na piśmie treści porozumienia o wolontariacie, jeżeli wolontariusz wystąpi do korzystającego z takim żądaniem (wolontariat do 30 dni) i obowiązek zawarcia obligatoryjnie pisemnego porozumienia (wolontariat powyżej 30 dni);
- 2) obowiązek wystawienia pisemnego zaświadczenia o wolontariacie na żądanie wolontariusza;

- 3) obowiązek wystawienia pisemnej opinii o wolontariacie na żądanie wolontariusza;
- 4) obowiązek potwierdzenia wolontariatu na świadectwie szkolnym;
- 5) obowiązek potwierdzenia na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej przyznania 3 punktów, jeżeli

uczeń spełnił kryteria do ich uzyskania;

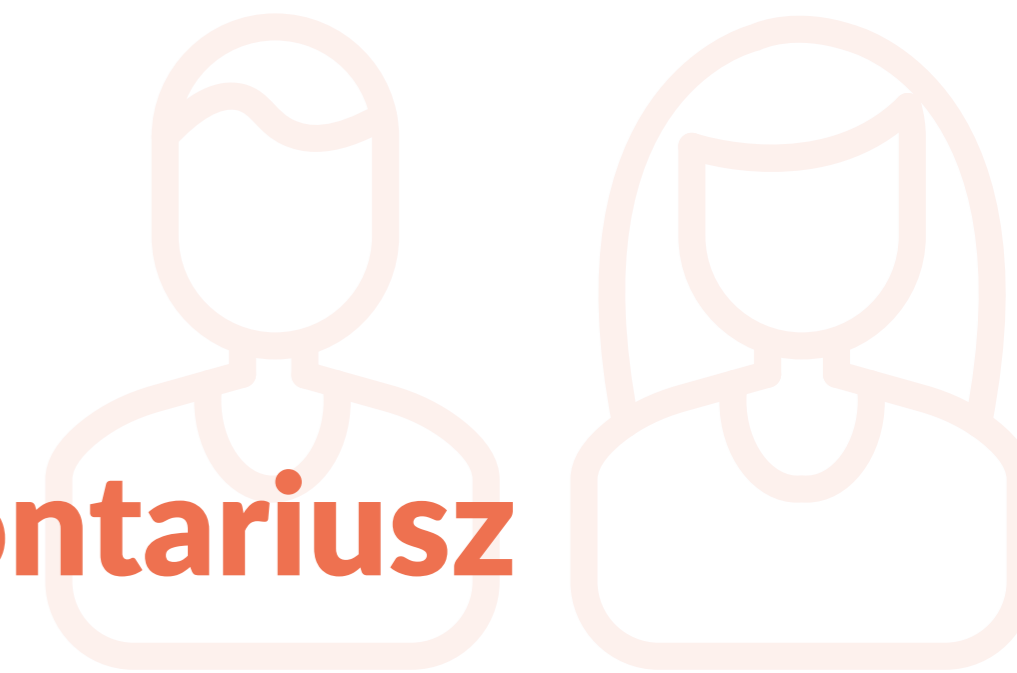
Więcej informacji na temat przyznawania punktów za wolontariat można znaleźć w rozdziale 4 niniejszego opracowania.

- 6) obowiązek ubezpieczenia wolontariuszy od następstw nieszczęśliwych wypadków;
- 7) obowiązek zwrotu kosztów podróży służbowej wolontariuszom z zastrzeżeniem, że wolontariusz może się zrzec na piśmie zwrotu ww. kosztów;
- 8) obowiązek poinformowania wolontariuszy o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z czynnościami objętymi wolontariatem oraz zasadami ochrony przed zagrożeniami; Ustawodawca nie narzuca żadnej konkretnej formy, w jakiej powinno się przekazać wolontariuszowi informacje o ryzyku związanym z wolontariatem. Przyjmuje się, że każda forma, która zapewni zapoznanie się wolontariusza z tymi informacjami w sposób niebudzący po jego stronie wątpliwości, będzie spełnieniem obowiązku przez korzystającego. Korzystający może także przygotować wzór oświadczenia, które przedstawi wolontariuszowi do podpisu bezpośrednio po poinformowaniu go o ryzyku związanym z wolontariatem, w którym wolontariusz oświadczy, że informacje zostały mu przekazane. Jeżeli korzystający i wolontariusz podpisują porozumienie o wolontariacie, oświadczenie wolontariusza, że został poinformowany o ryzyku, powinno znaleźć się w treści porozumienia.
- 9) obowiązek zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania świadczeń wolontariatu.

Powyższe prawa i obowiązki mają zastosowanie w sytuacji, kiedy szkoła jest korzystającym w rozumieniu przepisów u.d.p.p.w. i wynikają one bezpośrednio lub pośrednio z u.d.p.p.w. W niniejszym opracowaniu znajdują się również opisy obowiązków szkoły wynikające z innych przepisów, takich jak np. Prawo oświatowe (rozdział 4) czy RODO (rozdział 3), szczegółowo omówione w dalszych rozdziałach odnoszących się do konkretnych zagadnień.

3

Uczeń jako wolontariusz



W ROZDZIALE 3 ODPOWIEMY M.IN. NA PYTANIA:

- * Kim są wolontariusze w szkołach?
- * Jak wiek uczniów wpływa na zdolność do czynności prawnych?
- * Odpowiemy na pytanie, kim jest przedstawiciel ustawowy ucznia?
- * Dlaczego do podpisania porozumienia wolontariackiego angażowani są rodzice lub opiekunowie?
- * Oraz jaką formę powinna mieć zgoda udzielana przez przedstawiciela ustawowego?

WYJAŚNIMY, kto ponosi odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez uczniów wolontariuszy. W tym rozdziale poruszymy także kwestie ochrony wizerunku i danych osobowych ucznia. Przybliżymy zagadnienie szkód i odpowiedzialności uczniów za nienależyte wykonanie porozumienia.

KTO MOŻE ZOSTAĆ WOLONTARIUSZEM W SZKOLE?

Wolontariuszem w szkole może zostać przede wszystkim każdy uczeń (przy spełnieniu określonych warunków), ale i jej pracownik czy współpracownik, jak również osoba z zewnątrz.

Definicję wolontariusza reguluje u.d.p.p.w. – wolontariuszem może być tylko osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie.

Obowiązujące przepisy u.d.p.p.w. nie wprowadzają generalnych ograniczeń dotyczących wieku czy obowiązku posiadania przez ucznia wolontariusza pełnej zdolności do czynności prawnych (takie ograniczenia mogą wynikać z innych przepisów ogólnych, np. z przepisów k.c. oraz przepisów szczególnych lub z charakteru świadczeń wykonywanych przez wolontariusza).

Jak wskazano wyżej, wolontariuszem w szkole może być nie tylko uczeń. Obowiązujące przepisy nie wprowadzają

żadnych ograniczeń w dostępie do wolontariatu, np. w zakresie obywatelstwa, co oznacza, że wolontariuszami mogą być nie tylko obywatele polscy, ale także cudzoziemcy. Oczywiście może się zdarzyć, że dana aktywność nie będzie możliwa do wykonania przez konkretnego wolontariusza np. z powodu nieznamość języka (np. przy świadczeniach wolontariuszy AISEC lub działających w ramach programu Europejski Korpus Solidarności) czy braku stosownego wieku – ale takie ograniczenie co do zasady nie będzie traktowane jako ograniczenie formalne, ale wynikające z okoliczności faktycznych.

STATUS PRAWNY UCZNIĄ WOLONTARIUSZA ZE WZGLĘDU NA JEGO WIEK.

Co prawda przepisy dotyczące wolontariatu nie wprowadzają ograniczeń wiekowych i formalnie wolontariuszem w szkole może zostać każdy uczeń, ale status prawny ucznia wolontariusza jest różny ze względu na przepisy Kodeksu cywilnego. Kwestia ta powiązana jest bezpośrednio ze zdolnością do dokonywania czynności prawnych przez poszczególne osoby ze względu (przede wszystkim) na ich wiek.

Zdolność do czynności prawnych to zdolność do dokonywania we własnym imieniu czynności prawnych, czyli do przyjmowania i składania oświadczeń woli mających na celu wywołanie powstania, zmiany lub ustania stosunku prawnego. Rozpoczęcie przygody jako wolontariusz wiąże się z wieloma aktywnościami, które wymagają podejmowania skutecznych czynności prawnych. Do najważniejszych można zaliczyć zawarcie porozumień wolontariackich, wyrażenie zgody na udostępnianie danych osobowych, wyrażenie zgody na udostępnienie wizerunku.

Status prawny uczniów wolontariuszy jest zróżnicowany ze względu na ich wiek:

1.) Gdy wolontariusz ukończy 18 lat. Uczniowie tacy mogą samodzielnie decydować o zaangażowaniu się w wolontariat w szkole i podejmować czynności prawne, gdyż są osobami pełnoletnimi w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego;

- 👉 **Art. 10 k.c. [Pełnoletność]**
§ 1. Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście.(...)
- 👉 **Art. 11 k.c. [Pełna zdolność do czynności prawnych]**
Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności. W wyjątkowych sytuacjach także osoby poniżej 18. roku życia mogą posiadać pełną zdolność do czynności prawnych:
- 👉 **Art. 10 k.c. [Pełnoletność] (...)**
§ 2. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.

W wyjątkowych sytuacjach osoba powyżej 18. roku życia nie może podejmować samodzielnie czynności prawnych – osoby częściowo lub całkowicie ubezwłasnowolnione, np. ze względu na swoją poczytalność. Zależnie od sytuacji, do takich osób mogą mieć zastosowanie poniższe uwagi dotyczące osób poniżej 18. roku życia.

2.) Gdy wolontariusz ukończy 13 lat, ale nie jest pełnoletni. Osoba, która ukończyła 13 lat, ale nie ukończyła 18 lat, jest małoletnim w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego. Osoba taka ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych.

- 👉 **Art. 15 k.c. [Ograniczona zdolność do czynności prawnych]** *Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaście, oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo.*
- 👉 **Art. 19 k.c. [Jednostronna czynność prawna bez wymaganej zgody]**

Jeżeli osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych dokonała sama jednostronnej czynności prawnej, do której ustawa wymaga zgody przedstawiciela ustawowego, czynność jest nieważna.

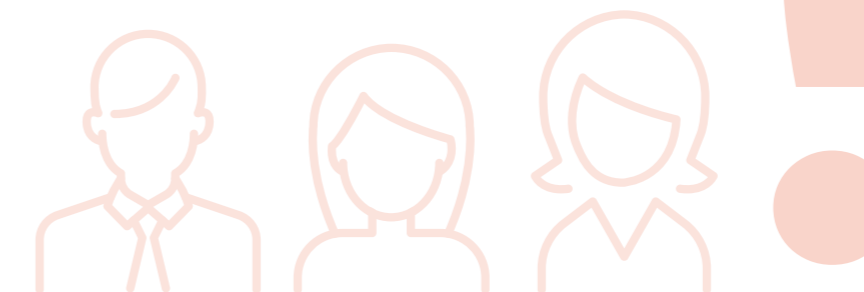
UCZNIOWIE MAŁOLETNI NIE SĄ WYKLUCZENI Z AKTYWNOŚCI W WOLONTARIACIE I MOGĄ PODEJMOWAĆ DZIAŁANIA JAKO WOLONTARIUSZE,

ale ich zaangażowanie w wolontariat musi być poprzedzone zgodą przedstawicieli ustawowych (rodziców lub opiekunów prawnych). Trzeba bowiem pamiętać, że do realizacji świadczeń wolontariatu dochodzi poprzez zawarcie umowy (porozumienia) pomiędzy wolontariuszem a korzystającym (przy świadczeniach wykonywanych poniżej 30 dni porozumienie można zawrzeć ustnie, ale formalnie jest to zawarcie umowy – porozumienia). W myśl obowiązujących przepisów osoby takie (małoletni) bez zgody przedstawicieli ustawowych mogą zawierać umowy należące do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego.

- 👉 **Art. 20 k.c. [Umowy w drobnych bieżących sprawach]**
Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego zawierać umowy należące do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego.

Powszechnie przyjmuje się, że pojęcie drobnych bieżących spraw życia codziennego obejmuje takie aktywności, które są dokonywane w zasadzie przez każdego w celu bezpośrednio związanym z bieżącym utrzymaniem i zaspokojeniem swoich podstawowych potrzeb życiowych. Umowy takie dotyczą spraw bagatelnych. Jako przykład można podać np. kupienie biletu komunikacji publicznej, zakup drobnych artykułów spożywczych, a w przypadku uczniów np. artykułów szkolnych.

Zatem na udział w wolontariacie szkolnym ucznia w wieku 13–18 lat **wymagana jest zgoda przedstawiciela ustawowego.**



- 👉 **Art. 17 k.c. [Zgoda na dokonanie czynności prawnej przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych]**
Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

3.) Gdy wolontariusz ma mniej niż 13 lat. Osoby, które nie ukończyły 13. roku życia, nie mają zdolności do czynności prawnych. W konsekwencji uczeń poniżej 13. roku życia nie może sam zawrzeć umowy o wolontariat (porozumienia), nawet za zgodą przedstawiciela ustawowego, gdyż umowa taka będzie z mocy prawa nieważna.

- 👉 **Art. 12 k.c. [Brak zdolności do czynności prawnych]**
Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.
- 👉 **Art. 14 k.c. [Zdolność do działań prawnych]**
§ 1. Czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

REASUMUJĄC, aby porozumienie wolontariackie było skuteczne, umowę musi zawrzeć wolontariusza przedstawiciel ustawowy. Wobec faktu, że każde rozpoczęcie świadczeń wolontariusza jest zawarciem umowy (dla świadczeń poniżej 30 dni dopuszcza się formę ustną), to przedstawiciel ustawowy musi w imieniu ucznia poniżej 13. roku życia nie tylko wyrazić zgodę na zawarcie takiej umowy, ale faktycznie ją zawrzeć, co oznacza, że rodzic lub opiekun prawny ucznia będzie stroną umowy, a jeśli będzie ona zawierana w formie pisemnej, rodzic lub opiekun prawny powinien ją podpisać.

Wolontariusz z kwalifikacjami. Zdarza się, że do pewnych skomplikowanych świadczeń wolontariackich poszukiwani są wolontariusze z odpowiednimi kwalifikacjami. Taka

sytuacja rzadko będzie miała miejsce w przypadku młodszych wolontariuszy, zwłaszcza uczniów, którzy nie ukończyli 18. roku życia. Jednak warto mieć na uwadze zapis art. 43 u.d.p.p.w.:

☞ **Art. 43. [Kwalifikacje wolontariuszy]**
Wolontariusz powinien posiadać kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych świadczeń, jeżeli obowiązek posiadania takich kwalifikacji i spełniania stosownych wymagań wynika z odrębnych przepisów

Jako przykład można wskazać korzystanie ze świadczenia wolontariusza w ramach organizowanego przez szkołę wypoczynku dla dzieci w rozumieniu przepisów ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915):

☞ **Art. 92a. [Organizowanie form wypoczynku dzieci i młodzieży]**
1) *Ilekczo w art. 92b–92t i art. 96a jest mowa o wypoczynku, należy przez to rozumieć wypoczynek organizowany dla dzieci i młodzieży w celach rekreacyjnych lub regeneracji sił fizycznych i psychicznych, połączony ze szkoleniem lub pogłębianiem wiedzy, rozwijaniem zainteresowań, uzdolnień lub kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, trwający nieprzerwanie co najmniej 2 dni, w czasie ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej, w kraju lub za granicą, w szczególności w formie kolonii, półkolonii, zimowiska, obozu i biwaku.*

W przypadku, gdy szkoła zdecyduje się na skorzystanie w ramach ww. wypoczynku ze świadczeń wolontariusza, np. w charakterze kierownika wypoczynku w rozumieniu ww. ustawy, wolontariusz taki musi spełniać określone, formalne warunki przewidziane ustawą:

☞ **Art. 92p. [Kierownik wypoczynku. Wychowawca wypoczynku]**
1) *Kierownikiem wypoczynku może być osoba, która:*
1) *nie była karana za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece, z wyjątkiem przestępstwa określonego w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 i 1517 oraz z 2021 r. poz. 1023), przestępstwo określone w rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050) albo wobec której nie orzeczono zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu;*
2) *ukończyła 18 lat;*
3) *posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe;*
4) *ukończyła kurs na kierownika wypoczynku;*
5) *posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie w wykonywaniu zadań dydaktyczno-wychowawczych lub opiekuńczo-wychowawczych, uzyskane w okresie ostatnich 15 lat.*

3.1. Zgoda rodziców na udział dziecka w wolontariacie

Jak wskazano wyżej, wolontariuszem w ramach szkolnego wolontariatu może zostać każdy uczeń na każdym etapie swojej edukacji.

Z uwagi na status prawny ucznia w kontekście omówionych wyżej przepisów Kodeksu cywilnego dotyczących zdolności do czynności prawnych osób, status prawny ucznia wolontariusza może być różny zależnie od wieku. Zdolność do czynności prawnych, jak wskazano wyżej, to zdolność do samodzielnego działania we własnym imieniu poprzez nawiązywanie, zmianę czy rozwiązywanie stosunków prawnych, np. zdolność do samodzielnego zawierania wiążących porozumień wolontariackich.

Przyjmuje się powszechnie, że dla uczniów poniżej 18. roku życia wymagana jest „zgoda rodzica (opiekuna prawnego) na udział w wolontariacie”. Sformułowanie takie nie do końca oddaje aspekt prawny przedmiotowej zgody. Formalnie zgoda przedstawiciela ustawowego wymagana jest na zawarcie porozumienia wolontariackiego (uczeń w wieku 13–18 lat) lub wręcz porozumienie wolontariackie zawierane jest w imieniu ucznia (uczeń poniżej 13. roku życia).

☞ **Art. 96. k.c. [Źródła umocowienia]** Umocowanie do działania w cudzym imieniu może opierać się na ustawie (przedstawicielstwo ustawowe)(...).

Zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego co do zasady przedstawicielem ustawowym dziecka są rodzice, a w przypadku pozbawienia władzy rodzicielskiej lub braku rodziców przedstawicielem dziecka jest opiekun prawny.

☞ **Art. 98. k.r.o. [Reprezentacja dziecka przez rodziców]**
§ 1. Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka.
☞ **Art. 94. k.r.o. (...)**
§ 3. Jeżeli żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznanymi, ustanawia się dla dziecka opiekę.

Bardzo często, np. gdy trzeba uzyskać zgodę na uczestnictwo ucznia w wolontariacie, pojawiają się wątpliwości, czy taką zgodę należy odebrać od jednego rodzica, czy jednak potrzebna jest jednomyślna zgoda obojga rodziców (jeżeli oboje mają pełnię władzy rodzicielskiej).

Zgodnie z art. 98 k.r.o., jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka. To oznacza, że zgoda jednego z rodziców w zupełności wystarcza.

Trzeba jednak pamiętać, że zgodnie z obowiązującymi przepisami o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie, czyli w przypadku braku porozumienia między rodzicami, kiedy jeden z rodziców wyraża zgodę na konkretne działanie dziecka, a drugi jest przeciwny (np. w kwestii wyboru szkoły), ostatecznie w takiej sprawie w skrajnych przypadkach decyduje sąd opiekuńczy. Jak wskazano wyżej, muszą to być istotne sprawy/decyzje w zakresie życia dziecka w rozumieniu obowiązujących przepisów i orzecznictwa sądowego. Wydaje się, że w powyższym kontekście zgoda na udział dziecka w wolontariacie szkolnym nie jest na tyle istotną sprawą, aby była wymagana zgoda obojga



rodziców. Ale tylko wtedy, jeżeli jest to typowy wolontariat szkolny, np. uczeń sprząta boisko szkolne czy buduje karmniki dla ptaków w ogrodzie szkolnym, uczestniczy w działaniach organizacji społecznych funkcjonujących w szkole (harcerstwo, Caritas). Inaczej miałyby się sytuacja, gdyby szkoła organizowała wolontariat angażujący uczniów np. w wielodniowy wyjazd, szczególnie zagraniczny (np. pomoc humanitarna na terenach po klęsce żywiołowej). W takiej sytuacji, dla bezpieczeństwa szkoły jako korzystającego ze świadczeń uczniów wolontariuszy, zgoda na udział ucznia w opisanym wyżej świadczeniu wolontariackim powinna być wyrażona przez oboje rodziców.

PODSUMOWUJĄC:

- 1.) Uczniowie pełnoletni, tj. tacy, którzy ukończyli 18. rok życia (oraz wyjątkowo małoletni, którzy poprzez zawarcie małżeństwa uzyskali pełnoletniość), posiadają pełną zdolność do czynności prawnych, więc mogą samodzielnie w swoim imieniu podejmować decyzje o udziale w wolontariacie szkolnym, w tym zawierać porozumienie wolontariackie.
- 2.) Uczniowie, którzy ukończyli 13 lat, ale nie są jeszcze pełnoletni, posiadają tzw. ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Oznacza to, że mogą bez zgody przedstawicieli ustawowych zaciągać zobowiązania (zawierając umowy) należące do umów powszechnie zawieranych, jednak tylko w drobnych (błahych) bieżących sprawach życia codziennego. Do skutecznego dokonania pozostałych czynności prawnych potrzebna jest zgoda przedstawiciela ustawowego (rodzica lub opiekuna prawnego).

Bez zastrzeżeń trzeba przyjąć powszechnie stosowane stanowisko, że dla uczniów w wieku 13–18 lat do zawarcia porozumienia wolontariackiego wymagana jest zgoda przedstawiciela ustawowego. I tu podkreślam, że aby nie było wątpliwości, zgoda powinna zostać wyrażona na zawarcie porozumienia wolontariackiego, a nie np. na „udział w pracach wolontariackich”. Formalnie u.d.p.p.w. jednoznacznie przesądza, że wszystkie świadczenia wolontariuszy są wykonywane w ramach zawartej umowy (porozumienia):

☞ **Art. 44. [Umowa o wolontariacie]**
1. Świadczenia wolontariuszy są wykonywane w zakresie, w sposób i w czasie określonych w porozumieniu z korzystającym. Porozumienie powinno zawierać postanowienie o możliwości jego rozwiązania.

Niezależnie od tego, czy jest to umowa (porozumienie) zawarta w formie ustnej (wolontariat do 30 dni), czy obligatoryjnie w formie pisemnej (wolontariat powyżej 30 dni), przy czym 30 dni rozumie się jako 30 dni kalendarzowych, zawsze dochodzi do zawarcia umowy (porozumienia), a na zawarcie takiej umowy (porozumienia) uczeń pomiędzy 13. a 18. rokiem życia musi mieć zgodę przedstawicieli ustawowych, inaczej czynność taka może zostać uznana za nieważną.

☞ **Art. 17 k.c. [Zgoda na dokonanie czynności prawnej przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych]**
Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

☞ **Art. 19 k.c. [Jednostronna czynność prawna bez wymaganej zgody]**
Jeżeli osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych dokonała sama jednostronnej czynności prawnej, do której ustawa wymaga zgody przedstawiciela ustawowego, czynność jest nieważna.

Pozostaje zawsze kwestia dyskusyjna, czy dane świadczenie wolontariusza nie zmieści się w kategoriach umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, dla których nie jest wymagana zgoda przedstawiciela ustawowego. Osobiście byłbym ostrożny w zakwalifikowaniu jakiegokolwiek aktywności ucznia

w wolontariat z próbą umiejscowienia jej w kategorii takich umów. Przyjmuje się bowiem powszechnie, że w kategorii tej chodzi o zawieranie umów w drobnych sprawach, powszechnych dla każdego (nie dla jednostki), a sprawy dotyczą życia codziennego (nie wyjątkowych okoliczności). Ostatecznie chodzi o kupienie pieczywa, biletu na środek lokomocji itp. Nie każdy codziennie decyduje o udziale w świadczeniach wolontariatu, nawet jeżeli mają charakter błahy (np. posprzątanie boiska szkolnego). A zatem byłbym ostrożny i zalecał uzyskanie zgody przedstawicieli ustawowych ucznia na zawarcie porozumienia wolontariackiego dotyczącego każdego rodzaju aktywności (konkretnej akcji, działania) ucznia wolontariusza. Oczywiście każdą sprawę związaną z aktywnością ucznia w zakresie wolontariatu należy traktować i oceniać indywidualnie, ale z dużą dozą ostrożności w przestrzeganiu reguł formalnych.

- 3.) Uczniowie, którzy nie ukończyli 13. roku życia, jak wskazano wyżej, nie posiadają zdolności do czynności prawnych, co więcej, czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna. W odróżnieniu od osób, które ukończyły 13. rok życia, nawet czynność prawna w drobnych (błahych) sprawach życiowych co do zasady jest nieważna, chyba że została wykonana i nie pociąga za sobą negatywnych skutków dla takiej osoby. Mając na uwadze jak wyżej, należy przyjąć, że zawarcie porozumienia nawet niepociągającego negatywnych skutków prawnych dla ucznia wolontariusza nie może być uznane za ważne. Umowę taką (porozumienie) musi zawrzeć ze szkołą w imieniu ucznia przedstawiciel ustawowy. Nawet gdyby była zgoda przedstawiciela ustawowego, to zawarcie przez ucznia poniżej 13. roku życia porozumienia wolontariackiego byłoby czynnością nieważną.

☞ **Art. 14 k.c. [Zdolność do działań prawnych]**
§ 1. Czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

ELEMENTY FORMALNE ZGODY NA WOLONTARIAT

Zgoda przedstawicieli ustawowych na zawarcie porozumienia przez ucznia wolontariusza w wieku 13–18 lat (bo formalnie w zasadzie tylko tej grupy wiekowej dotyczy zgoda) może być udzielona w dowolnej formie. Zgodnie z przepisami u.d.p.p.w. dla porozumienia, które ma obejmować świadczenia wolontariusza poniżej 30 dni kalendarzowych, nie jest wymagana żadna szczególna forma. Dla porozumień, które obejmują świadczenia powyżej 30 dni kalendarzowych, wymagana jest co prawda forma pisemna, ale brak dochowania tej formy nie wiąże się z nieważnością porozumienia.

Niezależnie od powyższego, u.d.p.p.w. wprost wskazuje, że do porozumień mają zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego.

☞ **Art. 44. u.d.p.p.w. [Umowa o wolontariacie]**
1. Świadczenia wolontariuszy są wykonywane w zakresie, w sposób i w czasie określonych w porozumieniu z korzystającym. Porozumienie powinno zawierać postanowienie o możliwości jego rozwiązania.

2. Na żądanie wolontariusza korzystający jest obowiązany potwierdzić na piśmie treść porozumienia, o którym mowa w ust. 1, a także wydać pisemne zaświadczenie o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza, w tym o zakresie wykonywanych świadczeń.
3. Na prośbę wolontariusza korzystający może przedłożyć pisemną opinię o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza.
4. Jeżeli świadczenie wolontariusza wykonywane jest przez okres dłuższy niż 30 dni, porozumienie powinno być sporządzone na piśmie.
5. Do porozumień zawieranych między korzystającym a wolontariuszem w zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.



Przyjmuje się, że forma czynności prawnej związanej z inną czynnością powinna odpowiadać formie czynności prawnej podstawowej (głównej).

Przekładając powyższe przepisy na kwestię zawarcia porozumienia wolontariackiego – skoro u.d.p.p.w. przewiduje formę pisemną dla umów o świadczenia powyżej 30 dni, bezpieczniejszym rozwiązaniem będzie, kiedy zgoda przedstawicieli ustawowych na zawarcie takiego porozumienia także będzie wyrażona w formie pisemnej. Jeżeli zaś dla porozumienia wolontariackiego poniżej 30 dni wystarcza forma ustna, zgoda również może być wyrażona w formie ustnej, choć dla celów dowodowych i w takiej sytuacji warto zadbać o formę pisemną. Dla celów dowodowych wystarczy również, że zgoda w formie ustnej jest wyrażona w obecności osób trzecich.

Dla wyjaśnienia kwestii formy pisemnej należy przypomnieć, że zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego forma pisemna to obecnie tradycyjna forma w postaci dokumentu papierowego, ale również zrównana z nią forma elektroniczna.

👉 **Art. 78 k.c. [Zwykła forma pisemna]**

§ 1. Do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarcza złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli. Do zawarcia umowy wystarcza wymiana dokumentów obejmujących treść oświadczeń woli, z których każdy jest podpisany przez jedną ze stron, lub dokumentów, z których każdy obejmuje treść oświadczenia woli jednej ze stron i jest przez nią podpisany.

👉 **Art. 78[1] k.c. [Forma elektroniczna]**

§ 1. Do zachowania elektronicznej formy czynności prawnej wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci elektronicznej i opatrzenie go kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

§ 2. Oświadczenie woli złożone w formie elektronicznej jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej.

Należy pamiętać, że oświadczenie woli ma formę elektroniczną, o ile zostanie opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Przekładając powyższe na praktykę, zwykły e-mail, choć w znaczeniu potocznym, ma formę elektroniczną, nie jest jednak dokumentem elektronicznym w rozumieniu Kodeksu cywilnego. W przypadku braku możliwości złożenia oświadczenia w ww. formie, pozostaje forma pisemna w znaczeniu tradycyjnym.

Niezależnie od powyższego Kodeks cywilny przewiduje także dokonanie czynności prawnej w formie dokumentowej.

👉 **Art. 772 k.c. [Forma dokumentowa]**
prawnej wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci dokumentu, w sposób umożliwiający ustalenie osoby składającej oświadczenie.

👉 **Art. 773 k.c. [Dokument]**
Dokumentem jest nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią.

Podstawową cechą dokumentu jest jego intelektualna zawartość, czyli informacja jako treść obejmująca różnego rodzaju oświadczenia. Oznacza to, że dokumentem można nazwać treść np. „Oświadczam, że wyrażam zgodę na,” ale nie dowolną informację. Zgodnie z art. 773 k.c. podpis własnoręczny, kwalifikowany podpis elektroniczny czy podpis potwierdzony profilem zaufanym ePUAP nie jest obligatoryjnym elementem dokumentu. Mając na uwadze, że zgoda na udział w wolontariacie do 30 dni może mieć dowolną formę, a dla umów o świadczenia powyżej 30 dni przewiduje się formę pisemną (w konsekwencji dla bezpieczeństwa zgoda też powinna być wyrażona w takiej formie), trzeba pamiętać, że brak formy pisemnej nie jest obciążony sankcją nieważności. Najważniejsze jednak, aby korzystający (szkoła) mógł udowodnić, że taka zgoda była wyrażona. Można rozważyć używanie w tym celu

np. powszechnie stosowanych w szkołach dzienników elektronicznych, gdzie użytkownik przechodzi weryfikację przed np. wysłaniem maila z własnego konta. W treści dokumentu przesłanego w ww. formie nie może być jednak zapisów odnoszących się do formy pisemnej. A zatem sama zgoda na udział ucznia w wolontariacie mogłaby być udzielana w formie dokumentowej, ale już umowa o świadczenia powyżej 30 dni, zgodnie z obowiązującymi przepisami, powinna mieć formę pisemną.

Z udzieleniem zgody przez przedstawicieli ustawowych na zawarcie porozumienia przez wolontariusza wiąże się również pytanie, kto konkretnie może takiej zgody udzielić. Wbrew pozorom najtrudniejsza odpowiedź może dotyczyć określenia uprawnień rodziców co do wyrażenia takiej zgody. Co do zasady bowiem opiekun prawny czy kurator ustanowiony dla dziecka przez sąd to jedna konkretna osoba, która może reprezentować dziecko i w omawianym przypadku wyrazić zgodę na zawarcie umowy (porozumienia) przez ucznia wolontariusza. W przypadku rodziców jako przedstawicieli ustawowych sytuacja może (nie musi) być bardziej skomplikowana. Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka i każde z nich może reprezentować dziecko samodzielnie.

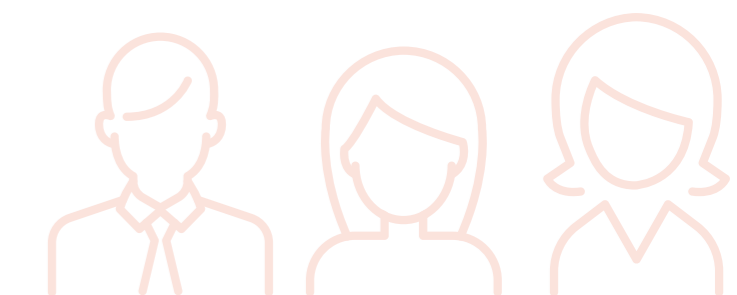
👉 **Art. 98 k.r.o. [Reprezentacja dziecka przez rodziców]**
§ 1. Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka.

Może powstać sytuacja, kiedy rodzice nie mają wspólnego stanowiska, np. co do udziału dziecka w wolontariacie, i wtedy może dojść do konfliktu, który w skrajnych wypadkach powinien rozstrzygnąć sąd opiekuńczy.

👉 **Art. 97 k.r.o. [Wykonywanie władzy rodzicielskiej]**
§ 2. Jednakże o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie; w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Powyższy przepis ma zastosowanie zarówno w odniesieniu do rodziców będących małżeństwem i pozostających we wspólnym pożyciu, jak i do rodziców pozostających w separacji faktycznej, do rodziców, w stosunku do których orzeczona została separacja prawna, oraz rodziców będących po rozwodzie.

Na tle powyższego przepisu ma znaczenie pojęcie „istotnych spraw dziecka”. W świetle omawianej materii – wolontariatu szkolnego – raczej trudno uznać za istotne sprawy dziecka udział w akcjach standardowych (sprzątanie placu zabaw, doksztalcanie młodszych kolegów, udział w zbiórce publicznej). Nie można jednak wykluczyć, że taka sytuacja powstanie przy realizacji wolontariatu szkolnego obejmującego świadczenia związane np. z ryzykiem utraty zdrowia czy wykonywaniem świadczeń poza terytorium Polski. Zgodnie z przyjętym orzecznictwem sądowym za istotną sprawę rodziny należy uznać wyjazd za granicę małoletniego, i to zarówno na pobyt czasowy (np. na wakacje), jak i na pobyt stały. Jeżeli zatem świadczenia wolontariusza miałyby związek z wyjazdem za granicę, wydaje się, że dla szkoły jako korzystającego w rozumieniu u.d.p.p.w. bezpieczniej byłoby, aby uczeń wolontariusz przedstawił zgodę podpisaną przez oboje rodziców. Przy porozumieniach obejmujących standardowe świadczenia wolontariusza zgoda na zawarcie porozumienia wydana przez jednego z rodziców powinna być wystarczająca.



TREŚĆ ZGODY

Formalnie zgoda nie dotyczy czynności faktycznych, ale czynności prawnej, tj. zawarcia przez ucznia umowy (porozumienia) wolontariackiego. A zatem treść oświadczenia (zgody) powinna to odzwierciedlać, tj. obejmować jasne oświadczenie, że przedstawiciel ustawowy wyraża zgodę na zawarcie przez ucznia porozumienia, o którym mowa w art. 44 u.d.p.p.w.

Zgoda przedstawiciela ustawowego dla swej skuteczności powinna zawierać co najmniej: 1) dane składającego oświadczenie, 2) dane ucznia, 3) nazwę szkoły, 4) okres obejmujący zgodę, jeżeli nie jest to zgoda na akcję jednorazową.

Wzór zgody przedstawiciela ustawowego (rodzica/opiekuna prawnego) na udział dziecka w wolontariacie szkolnym i zawarcie porozumienia znajduje się na końcu vademecum.

PRZYPADKI, KIEDY ZGODA PRZEDSTAWICIELI USTAWOWYCH NA WOLONTARIAT NIE JEST WYMAGANA

W przypadku, gdy przedstawiciel ustawowy podpisuje porozumienia wolontariackie ze szkołą wspólnie z uczniem wolontariuszem w wieku 13–18 lat, samo wspólne podpisanie porozumienia należy odebrać jako zgodę na zawarcie porozumienia na warunkach w nim opisanych i odrębna zgoda jest zbędna.

Zgoda przedstawiciela ustawowego na zawarcie porozumienia wolontariackiego z uczniem poniżej 13. roku życia nie jest wymagana, ponieważ takie porozumienie musi dla jego ważności podpisać przedstawiciel ustawowy, co „konsumuje” wyrażenie zgody.

Jest to oczywiste, ale aby uniknąć wątpliwości, należy wyartykułować, że zgoda nie jest wymagana w stosunku do uczniów, którzy ukończyli 18. rok życia i mogą skutecznie sami zawrzeć porozumienie jako wolontariusze.

3.2. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez uczniów

Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez uczniów wolontariuszy osobom trzecim ponosi co do zasady

korzystający. Wynika to z obowiązku szkoły do nadzoru nad uczniami, w tym w ramach zajęć dodatkowych, np. związanych z wolontariatem, jak i w związku z faktem, że uczeń wolontariusz, wykonując świadczenia wolontariackie w ramach zawartego ze szkołą porozumienia, wykonuje je w imieniu szkoły jako korzystającego w rozumieniu u.d.p.p.w.

Art. 427 k.c. [Wina w nadzorze]

Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. Przepis ten stosuje się również do osób wykonywających bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można.

Art. 429 k.c. [Wina w wyborze]

Kto powierza wykonanie czynności drugiemu, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, chyba że nie ponosi winy w wyborze albo że wykonanie czynności powierzył osobie, przedsięwzięciu lub zakładowi, które w zakresie swej działalności zawodowej trudnią się wykonywaniem takich czynności.

W kontekście odpowiedzialności szkoły jako korzystającego za szkody wyrządzone przez ucznia wolontariusza osobom trzecim warto rozważyć dla bezpieczeństwa szkoły zawarcie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, o której mowa w rozdziale 7 niniejszego opracowania.

ZAKRES ODPOWIEDZIALNOŚCI UCZNIWA W CZASIE WOLONTARIATU

Bezspornie porozumienie, o którym mowa w art. 44 ust. 1 u.d.p.p.w., należy do umów cywilnych, do których mają zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego w zakresie,

w jakim porozumienie nie jest wprost uregulowane w u.d.p.p.w.

Art. 44 u.d.p.p.w. [Umowa o wolontariacie] (...) 5) Do porozumień zawieranych między korzystającym a wolontariuszem w zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.

Kodeks cywilny w związku z nienależytym wykonaniem zobowiązania wiąże odpowiedzialność dłużnika z odpowiedzialnością kontraktową uregulowaną w art. 471:

Art. 471 k.c. [Odpowiedzialność ex contractu] Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Odpowiedzialność kontraktowa ucznia wolontariusza, który zawarł umowę (porozumienie wolontariackie), czyli odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy, uzależniona jest od wystąpienia przesłanek przedmiotowej odpowiedzialności. Przesłankami odpowiedzialności są: przede wszystkim szkoda, którą poniosła szkoła w wyniku niewykonania lub nienależytego wykonania porozumienia, istnienie okoliczności, za które uczeń wolontariusz ponosi odpowiedzialność, oraz związku przyczynowego między faktem nienależytego wykonania lub niewykonania porozumienia a szkodą. Wydaje się, że w praktyce szkolnej powstanie odpowiedzialności kontraktowej ucznia wolontariusza jest mało prawdopodobne, choć formalnie możliwe.

Powstaje pytanie, kto faktycznie będzie zobowiązany do naprawienia szkody w przypadku powstania powyższej odpowiedzialności?

W przypadku uczniów wolontariuszy powyżej 18. roku

życia odpowiedzialność będzie spoczywała bezpośrednio na takim uczniu. W przypadku uczniów pomiędzy 13. a 18. rokiem życia odpowiedzialność może ponosić sam uczeń bądź solidarnie z nim przedstawiciel ustawowy. W przypadku ucznia wolontariusza poniżej 13. roku życia odpowiedzialność co do zasady będzie spoczywała na przedstawicielu ustawowym.

Mimo że nie jest to kwestia bezpośrednio związana z nienależytym wykonaniem porozumienia zawartego przez ucznia wolontariusza, należy też tylko wspomnieć, że odpowiedzialność cywilnoprawna ucznia wolontariusza może wynikać także z art. 415 k.c. – odpowiedzialność na zasadzie winy (deliktu).

Art. 415 k.c. [Odpowiedzialność na zasadzie winy ex delicto] Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Typowym przykładem odpowiedzialności na zasadzie winy będzie np. sytuacja, kiedy uczeń wolontariusz, malując ściany w szkole, świadomie (z premedytacją) zbił szybę.

PODSUMOWUJĄC:

- 1.) Odpowiedzialność za szkody wyrządzone osobom trzecim przez uczniów wolontariuszy ponosi co do zasady korzystający.
- 2.) W przypadku nienależytego wykonania porozumienia wolontariackiego uczeń wolontariusz i szkoła korzystający odpowiadają na podstawie odpowiedzialności kontraktowej, przewidzianej w Kodeksie cywilnym.
- 3.) Aby mówić o odpowiedzialności kontaktowej, jedna ze stron porozumienia wolontariackiego musi ponieść szkodę, która wynika z niewykonania lub nienależytego wykonania porozumienia, do którego zobowiązana była druga strona porozumienia i istnieje związek przyczynowo skutkowy między tymi zdarzeniami.
- 4.) Odpowiedzialność cywilnoprawna może wynikać także z odpowiedzialności na zasadzie winy, o której mówi art. 415 k.c.



3.3. Ochrona danych osobowych i wizerunku ucznia

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

Podstawę prawną przetwarzania danych osobowych w szkole, w tym danych uczniów, stanowią przepisy RODO.

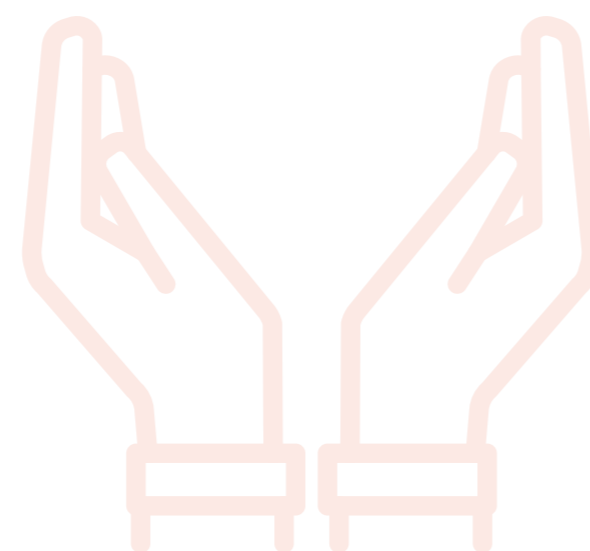
RODO szczególną ochroną obejmuje dzieci. Motyw 38 preambuły RODO stanowi m.in., że szczególnej ochrony danych osobowych wymagają dzieci, ponieważ mogą być mniej świadome ryzyka, konsekwencji zabezpieczeń i praw przysługujących im w związku z przetwarzaniem danych osobowych.

38) RODO – Szczególnej ochrony danych osobowych wymagają dzieci, gdyż mogą one być mniej świadome ryzyka, konsekwencji, zabezpieczeń i praw przysługujących im w związku z przetwarzaniem danych osobowych. Taka szczególna ochrona powinna mieć zastosowanie przede wszystkim do wykorzystywania danych osobowych dzieci do celów marketingowych lub do tworzenia profili osobowych lub profili użytkownika oraz do zbierania danych osobowych dotyczących dzieci, gdy korzystają one z usług skierowanych bezpośrednio do nich. Zgoda osoby sprawującej władzę rodzicielską lub opiekę nie powinna być konieczna w przypadku usług profilaktycznych lub doradczych oferowanych bezpośrednio dziecku.

Do zobrazowania, czym są dane osobowe i ich przetwarzanie, pomocne będą dwie (w mojej ocenie) najważniejsze definicje z artykułu 4 RODO:

- 1) „dane osobowe” oznaczają wszelkie informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej („osobie, której dane dotyczą”); możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej;
- 2) „przetwarzanie” oznacza operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie;

Zanim odniesiemy się szczegółowo do kwestii zgody na przetwarzanie danych osobowych ucznia wolontariusza, należy wskazać na przepis RODO dotyczący podstaw zgodności przetwarzania danych osobowych z prawem, który można czytać w połączeniu z przepisem Prawa oświatowego.



- Artykuł 6 RODO [Zgodność przetwarzania z prawem]
 1. Przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy – i w takim zakresie, w jakim – spełniony jest co najmniej jeden z poniższych warunków:
 - a) osoba, której dane dotyczą wyraziła zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w jednym lub większej liczbie określonych celów;
 - b) przetwarzanie jest niezbędne do wykonania umowy, której stroną jest osoba, której dane dotyczą, lub do podjęcia działań na żądanie osoby, której dane dotyczą, przed zawarciem umowy;
 - c) przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze;
 - d) przetwarzanie jest niezbędne do ochrony żywotnych interesów osoby, której dane dotyczą, lub innej osoby fizycznej;
 - e) przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi;
 - f) przetwarzanie jest niezbędne do celów wynikających z prawnie uzasadnionych interesów realizowanych przez administratora lub przez stronę trzecią, z wyjątkiem sytuacji, w których nadrzędny charakter wobec tych interesów mają interesy lub podstawowe prawa i wolności osoby, której dane dotyczą, wymagające ochrony danych osobowych, w szczególności gdy osoba, której dane dotyczą, jest dzieckiem.
- Art. 30a. Prawa oświatowe
 1. Inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły, placówki, organy prowadzące szkoły lub placówki, organy sprawujące nadzór pedagogiczny oraz inne podmioty realizujące zadania i obowiązki określone w ustawie przetwarzają dane osobowe w zakresie niezbędnym dla realizacji zadań i obowiązków wynikających z tych przepisów.



Art. 1. [Cele systemu oświaty]
System oświaty zapewnia w szczególności: (...) 12) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, Art. 98. [Treść statutu szkoły] 1. Statut szkoły zawiera w szczególności: (...) 21) sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu;

Skoro Prawo oświatowe nakłada na szkołę obowiązki związane z wolontariatem można przyjąć założenie, że w tym zakresie dane osobowe uczniów wolontariuszy mogą być przetwarzane na podstawie art. 6 ust. 1 lit. c), e) czy też f) RODO, bez sięgania do zgody wyrażanej przez ucznia czy jego przedstawiciela ustawowego. Pamiętać przy tym należy, że przy zastosowaniu ww. przepisu każde przetworzenie danych osobowych musi być dokonywane ze szczególną ostrożnością. Należy przanalizować, jakie dane (w jakim zakresie) można przetwarzać, czy istnieje uzasadniona podstawa przetwarzania, czy przetwarzanie jest niezbędne celem wypełniania obowiązków przez administratora. Jak widać, takie podejście, mimo że osobiście uważam za uzasadnione prawne, w praktyce może powodować ryzyko związane z przetwarzaniem danych osobowych.

Jeżeli jednak dyrektorskość, jako osoba reprezentująca, zdecyduje się na uznanie, że przetwarzanie danych osobowych uczniów wolontariuszy może odbywać się bez ich zgód, np. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, należy pamiętać o obowiązkach wynikających z RODO. W szczególności o podaniu uczniom wolontariuszom i przedstawicielom ustawowym klauzuli informacyjnej zawierającej informacje przewidziane przepisami RODO w przypadku, jeżeli uczeń ma podjąć świadczenia jako wolontariusz na podstawie zawartych porozumień wolontariackich.

☞ **Artykuł 13 [Informacje podawane w przypadku zbierania danych od osoby, której dane dotyczą]**

1. Jeżeli dane osobowe osoby, której dane dotyczą, zbierane są od tej osoby, administrator podczas pozyskiwania danych osobowych podaje jej wszystkie następujące informacje:

- a) swoją tożsamość i dane kontaktowe oraz, gdy ma to zastosowanie, tożsamość i dane kontaktowe swojego przedstawiciela;
 - b) gdy ma to zastosowanie – dane kontaktowe inspektora ochrony danych;
 - c) cele przetwarzania danych osobowych, oraz podstawę prawną przetwarzania;
 - d) jeżeli przetwarzanie odbywa się na podstawie art. 6 ust. 1 lit. f) – prawnie uzasadnione interesy realizowane przez administratora lub przez stronę trzecią;
 - e) informacje o odbiorcach danych osobowych lub o kategoriach odbiorców, jeżeli istnieją;
 - f) gdy ma to zastosowanie – informacje o zamiarze przekazania danych osobowych do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej oraz o stwierdzeniu lub braku stwierdzenia przez Komisję odpowiedniego stopnia ochrony lub w przypadku przekazania, o którym mowa w art. 46, art. 47 lub art. 49 ust. 1 akapit drugi, wzmiankę o odpowiednich lub właściwych zabezpieczeniach oraz informację o sposobach uzyskania kopii tych zabezpieczeń lub o miejscu ich udostępnienia.
2. Poza informacjami, o których mowa w ust. 1, podczas pozyskiwania danych osobowych administrator podaje osobie, której dane dotyczą, następujące inne informacje niezbędne do zapewnienia rzetelności i przejrzystości przetwarzania:
- a) okres, przez który dane osobowe będą przechowywane, a gdy nie jest to możliwe, kryteria ustalania tego okresu;
 - b) informacje o prawie do żądania od administratora dostępu do danych osobowych dotyczą-

cych osoby, której dane dotyczą, ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania lub o prawie do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania, a także o prawie do przenoszenia danych;

- c) jeżeli przetwarzanie odbywa się na podstawie art. 6 ust. 1 lit. a) lub art. 9 ust. 2 lit. a) – informacje o prawie do cofnięcia zgody w dowolnym momencie bez wpływu na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano na podstawie zgody przed jej cofnięciem;
 - d) informacje o prawie wniesienia skargi do organu nadzorczego;
 - e) informację, czy podanie danych osobowych jest wymogiem ustawowym lub umownym lub warunkiem zawarcia umowy oraz czy osoba, której dane dotyczą, jest zobowiązana do ich podania i jakie są ewentualne konsekwencje niepodania danych;
 - f) informacje o zautomatyzowanym podejmowaniu decyzji, w tym o profilowaniu, o którym mowa w art. 22 ust. 1 i 4, oraz – przynajmniej w tych przypadkach – istotne informacje o zasadach ich podejmowania, a także o znaczeniu i przewidywanych konsekwencjach takiego przetwarzania dla osoby, której dane dotyczą.
3. Jeżeli administrator planuje dalej przetwarzać dane osobowe w celu innym niż cel, w którym dane osobowe zostały zebrane, przed takim dalszym przetwarzaniem informuje on osobę, której dane dotyczą, o tym innym celu oraz udziela jej wszelkich innych stosownych informacji, o których mowa w ust. 2.

Należy też pamiętać, że świadczenia ucznia wolontariusza wykonywane są na podstawie zawartej umowy (porozumienia). W konsekwencji powyższego w porozumieniu siłą rzeczy podawane są dane wolontariusza. Może to prowadzić do wniosku, że nawet, jeżeli wyżej opisane podstawy prawne wydawałyby się dla kogoś wątpliwe do przetwarzania danych osobowych uczniów wolontariuszy przez szkołę, to dla zawartych umów (porozumień) i związanych z ich realizacją przetwarzaniem danych osobowych będzie miał zastosowanie art. 6 ust. 1 lit. b) RODO:

- ☞ 1.) **Przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy – i w takim zakresie, w jakim – spełniony jest co najmniej jeden z poniższych warunków:**
- b) **przetwarzanie jest niezbędne do wykonania umowy, której stroną jest osoba, której dane dotyczą, lub do podjęcia działań na żądanie osoby, której dane dotyczą, przed zawarciem umowy.**

Z zastrzeżeniem jednak, że na podstawie ww. przepisu mogą być przetwarzane dane niezbędne do realizacji zawartego porozumienia, a nie wszystkie, które z różnych powodów może posiadać szkoła.

Najprostszym i najbezpieczniejszym rozwiązaniem związanym z umocowaniem szkoły do przetwarzania danych osobowych ucznia wolontariusza, stosowanym w większości przypadków, jest uzyskiwanie pisemnej zgody na przetwarzanie danych osobowych i takie rozwiązania należy rekomendować. Regułą RODO jest, że zgoda na prze-

twarzanie danych osobowych jest podstawą prawną wtedy, kiedy nie mają zastosowania wszelkie inne podstawy prawne przewidziane w art. 6 RODO, a opisane wyżej. Podstawy te mogą rodzić jednak pewne ryzyka naruszenia RODO. A zatem, jak wspominałem, uzyskanie pisemnej zgody na przetwarzanie danych osobowych jest zapewne najprostszym sposobem uzyskania podstawy prawnej do przetwarzania danych osobowych ucznia wolontariusza, a na pewno przez wiele szkół uznawanym też za najbezpieczniejszy. Należy pamiętać o następujących regułach przy odbieraniu/udzielaniu zgody na przetwarzanie danych osobowych ucznia wolontariusza:

- 1.) Codo formalnej strony podpisania zgody na przetwarzanie danych osobowych przez konkretne osoby stosuje się w pełni reguły związane ze statusem prawnym ucznia – uczeń powyżej 18. roku życia może złożyć podpis samodzielnie, uczeń pomiędzy 13. a 18. rokiem życia za zgodą przedstawicieli ustawowych, uczniowi poniżej 13. roku życia zgodę podpisują w jego imieniu przedstawiciele ustawowi.
- 2.) Jeżeli szkoła zdecyduje się na uzyskanie zgody w zakresie przetwarzania danych osobowych ucznia w związku z wolontariatem, może to zrobić w jednym dokumencie obejmującym inne zgody lub w odrębnym dokumencie dotyczącym tej konkretnej zgody. Wydaje się, że nie warto mnożyć dokumentów (oświadczeń) obejmujących zgody na przetwarzanie danych osobowych uczniów i warto pokusić się o wpisanie zgody na przetwarzanie danych osobowych w związku z wolontariatem łącznie w jednym dokumencie (choć zapis powinien być tak skonstruowany, aby była to jednoznaczna odrębna zgoda) z innymi zgodami. Zazwyczaj zgody na przetwarzanie danych osobowych uczniów są zbierane w początkowej fazie nauczania, a podejmowanie działalności wolontariusza odbywa się od klasy IV/V lub dopiero po skończeniu 13. roku życia. W takiej sytuacji odebranie zgody na przetwarzanie danych osobowych w związku z aktywnością ucznia w wolontariacie szkolnym odbywa się poprzez złożenie odrębnego oświadczenia.
- 3.) Oświadczenie powinno mieć formę pisemną, z zastrzeżeniem, że forma elektroniczna obecnie zrównana jest z formą pisemną.

Jeżeli szkoła zdecyduje się na przetwarzanie danych osobowych uczniów wolontariuszy na podstawie zgody – wzór oświadczenia rodzica/opiekuna prawnego o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych ucznia w zakresie udziału w wolontariacie szkolnym znajduje się na końcu vademecum.

Należy pamiętać, że to dyrektor szkoły ma obowiązek zapewnić zgodne z prawem przetwarzanie danych osobowych i ponosi odpowiedzialność za działania wszystkich osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych w szkole. Dyrektor szkoły ustala adekwatne i proporcjonalne procedury i środki ochrony danych osobowych oraz dokonuje okresowej weryfikacji ich przestrzegania przez pracowników szkoły oraz ich efektywności.



OCHRONA WIZERUNKU UCZNIA

Z pojęciem wizerunku i jego ochrony mamy do czynienia w wielu powszechnie obowiązujących przepisach prawa. Do najważniejszych przepisów prawa odnoszących się do wizerunku zaliczamy:

- 1.) RODO – „dane osobowe” oznaczają wszelkie informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej („osobie, której dane dotyczą”). Wizerunek bez wątpliwości jest elementem pozwalającym lub umożliwiającym zidentyfikowanie danej osoby, a w konsekwencji stanowi dane osobowe i podlega ochronie wynikającej z RODO. Aby szkoła, jako administrator danych osobowych uczniów wolontariuszy w rozumieniu RODO, mogła przetwarzać dane osobowe w postaci wizerunku, musi mieć podstawę prawną. W większości przypadków trudno znaleźć podstawę prawną do przetwarzania wizerunku (jako danej osobowej) inną niż zgoda osoby, której wizerunek ma być przetwarzany.
- 2.) Prawo autorskie stanowi wprost (z wyjątkami), że rozpowszechnianie wizerunku wymaga zgody:

☞ Art. 81. [Zezwolenie na rozpowszechnianie wizerunku]

1. *Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie.*
2. *Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku:*
 - 1) *osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;*
 - 2) *osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.*

Aby uniknąć wątpliwości, należy wyjaśnić, że powyższy przepis, mimo że znajduje swoje miejsce w Prawie autorskim, to odnosi się także do rozpowszechniania wizerunku w rozumieniu ogólnym. Nie musi być to odniesienie do wizerunku jako utworu w rozumieniu przepisów Prawa autorskiego. W konsekwencji powyższego przepis ten ma pełne zastosowanie do rozpowszechniania wizerunku uczniów wolontariuszy, np. przez szkołę, szkolne koło wolontariatu. Przez rozpowszechnianie wizerunku rozumie się każdą formę jego publicznego rozpowszechniania, np. poprzez udostępnianie zdjęć w mediach społecznościowych bądź na stronie szkoły, tj. wtedy, kiedy dostęp do zdjęć może mieć nieograniczona liczba osób.

Wizerunek jako dobro osobiste człowieka jest również chroniony przepisami Kodeksu cywilnego:

☞ Art. 23 k.c. [Dobra osobiste człowieka]

Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Wizerunek jako dobro osobiste pozostaje pod ochroną wynikającą z Kodeksu cywilnego, niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Do naruszenia dobra osobistego w postaci wizerunku dochodzi w szczególności poprzez jego rozpowszechnianie. Chyba że zachodzą przesłanki z art. 81 Prawa autorskiego, które zezwalają na rozpowszechnianie wizerunku.

Mając na uwadze wskazane wyżej przepisy, wydaje się, że jedynym bezpiecznym rozwiązaniem w zakresie rozpowszechniania wizerunku uczniów wolontariuszy przez szkołę jest uzyskanie zgody na rozpowszechnianie wizerunku przy zachowaniu następujących zasad:

- 1.) co do formalnej strony podpisania zgody na rozpowszechnianie wizerunku stosuje się w pełni reguły związane ze statusem prawnym ucznia – uczeń powyżej 18. roku życia może złożyć podpis samodzielnie, uczeń pomiędzy 13. a 18. rokiem życia za zgodą przedstawicieli ustawowych, uczniowi poniżej 13. roku życia zgodę podpisują w imieniu ucznia przedstawiciele ustawowi;
- 2.) jeżeli szkoła zdecyduje się na odbieranie zgód w zakresie rozpowszechniania wizerunku ucznia w związku z wolontariatem, może to zrobić w jednym dokumencie obejmującym inne zgody lub w odrębnym dokumencie dotyczącym tej konkretnej zgody;
- 3.) oświadczenie powinno mieć formę pisemną, z zastrzeżeniem, że forma elektroniczna zrównana jest z formą pisemną.

Jeżeli szkoła zdecyduje się na rozpowszechnianie wizerunku uczniów wolontariuszy na podstawie zgody – wzór oświadczenia rodzica/opiekuna prawnego o wyrażeniu zgody na rozpowszechnianie wizerunku ucznia w związku z udziałem w wolontariacie szkolnym znajduje się na końcu vademecum.



PODSUMOWUJĄC:

- 1.) Każdy uczeń może zostać wolontariuszem w szkole.
- 2.) W zależności od wieku wolontariusza jego status prawny będzie różnicowany. Co oznacza, że w imieniu ucznia poniżej 13. roku życia porozumienie ze szkołą zawiera jego przedstawiciel ustawowy, natomiast uczeń między 13. a 18. rokiem życia przedstawia zgodę przedstawiciela ustawowego na zawarcie porozumienia lub przedstawiciel ustawowy zawiera wspólnie z uczniem porozumienie ze szkołą.
- 3.) Zgoda przedstawiciela ustawowego na zawarcie przez wolontariusza porozumienia nie wymaga żadnej szczególnej formy, ale warto, aby była udzielona w formie pisemnej lub elektronicznej przynajmniej dla celów dowodowych.
- 4.) Odpowiedzialność za szkody wyrządzone osobom trzecim przez uczniów wolontariuszy ponosi co do zasady korzystający – szkoła. Wynika to z obowiązku szkoły do nadzoru nad uczniami.
- 5.) Porozumienie zawierane między szkołą a uczniem należy do kategorii umów cywilnoprawnych. Wiąza się z tym kwestie odpowiedzialności za nienależyte wykonanie porozumienia uregulowane w Kodeksie cywilnym:
 - uczeń poniżej 13. roku życia – odpowiedzialność spoczywa na jego przedstawicielu ustawowym;
 - uczeń pomiędzy 13. a 18. rokiem życia – odpowiedzialność może ponosić sam uczeń bądź solidarnie z nim przedstawiciel ustawowy;
 - uczeń powyżej 18. roku życia – odpowiedzialność spoczywa bezpośrednio na uczniu.
- 6.) Organizując wolontariat w szkole, należy pamiętać o przepisach związanych z przetwarzaniem danych osobowych – RODO. Aby uzyskać umocowanie do przetwarzania danych osobowych ucznia wolontariusza, szkoła powinna wcześniej uzyskać pisemną zgodę na takie przetwarzanie od przedstawiciela ustawowego ucznia bądź od samego ucznia (powyżej 18. roku życia).
- 7.) Wizerunek uczniów jako dobro osobiste pozostaje pod ochroną prawną. Organizatorzy wolontariatu w szkole powinni pamiętać o uzyskaniu zgody na rozpowszechnianie wizerunku uczniów wolontariuszy od ich przedstawicieli ustawowych.

4

Prawo w praktyce szkolnej

– co warto wiedzieć, organizując wolontariat w szkole



W TYM ROZDZIALE WYMIENIONO KLUCZOWE AKTY PRAWNE REGULUJĄCE WOLONTARIAT W SZKOLE, W TYM:

- * Dokumenty wewnętrzne szkoły odnoszące się do organizacji wolontariatu w placówkach.
- * Wyjaśniamy kwestie dotyczące uprawnień dyrektora szkoły i zagadnienia związane z podpisywaniem porozumienia wolontariackiego.
- * Wymieniamy warianty porozumień związanych z wolontariatem, jakie mogą zostać zawarte przez szkołę.

ODPOWIEMY TEŻ NA PYTANIA: kiedy i na jakiej podstawie za nienależyte wykonanie porozumienia może odpowiadać szkoła, a także jakie mogą być źródła naruszeń prawidłowego wykonywania porozumienia. Przybliżamy też kwestię przyznawania uczniom punktów za wolontariat.

4.1. Kluczowe akty prawne regulujące wolontariat szkolny

Najważniejszym aktem prawnym regulującym kwestie wolontariatu jest ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U z 2020 r. poz. 1057 ze zm.). Z tej ustawy (o czym pisaliśmy w rozdziale 2) dowiemy się m.in., kim jest wolontariusz, na rzecz jakich podmiotów (korzystających) wolontariusz może wykonywać świadczenia, jakie są prawa i obowiązki wolontariusza oraz korzystającego. Natomiast zasady organizacji i funkcyjono-

wania wolontariatu szkolnego znajdziemy przede wszystkim w Prawie oświatowym oraz wydanych na jego podstawie rozporządzeniach.

Prawo oświatowe w art. 1 pkt 12 stanowi, że system oświaty zapewnia w szczególności kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym. Tym samym aktywność w formie wolontariatu jest powiązana z realizacją jednego z podstawowych celów systemu oświaty.

☞ **Art. 1. Prawa oświatowego [Cele systemu oświaty]**
System oświaty zapewnia w szczególności: (...) 12) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu

Artykuł 98 ust. 1 pkt 21 Prawa oświatowego zobowiązuje, aby w statucie szkoły znalazły się informacje o sposobie organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu.

☞ **Art. 98 Prawa oświatowego [Treść statutu szkoły]**
1. Statut szkoły zawiera w szczególności: (...) 21) sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu;

O postanowieniach statutowych dotyczących wolontariatu w szkole szerzej w rozdziale 4 niniejszego opracowania.

Artykuł 109 ust. 5 Prawa oświatowego dopuszcza, aby w szkole były prowadzone zajęcia przy udziale wolontariuszy nie tylko rozumiane jako typowe działania wolontariackie, ale również, aby część form zajęć dydaktyczno-wychowawczych była realizowana przy ich udziale - przy czym zajęcia te mogą być prowadzone przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje uprawniające do prowadzenia danego rodzaju zajęć.

☞ **Art. 109 Prawa oświatowego [Formy działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły]**
1. Podstawowymi formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły są: (...) 3) zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych; (...) 5) zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej; 6) zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów, w szczególności w celu kształtowania ich aktywności i kreatywności; (...) 5. Zajęcia wymienione w ust. 1 pkt 3, 5 i 6 mogą być prowadzone także z udziałem wolontariuszy.

Ustawodawca jednoznacznie dopuszcza zatem, aby szkoły korzystały z wolontariatu „zewnętrznych”, angażowały się w wolontariat szerzej niż tylko w organizowanie czy współorganizowanie wolontariatu uczniowskiego angażującego własnych uczniów i tylko na potrzeby akcji szkolnych.

Prawo oświatowe odnosi się również w części dotyczącej kompetencji dyrektora szkoły do kwestii wolontariatu (art. 68 ust. 1 pkt 9) – co zostało omówione w rozdziale 4 niniejszego opracowania.

Powyższe wskazuje, że regulacje dotyczące wolontariatu szkolnego nie tylko wskazują na możliwość realizowania wolontariatu w szkole, ale wręcz zobowiązują, aby w ramach podstawy programowej były prowadzone zajęcia, w czasie których przekazywana jest wiedza o tym, czym jest wolontariat, jak funkcjonuje, jakie są jego formy, czy też ramy organizacyjne. Oznacza to, że szkoły i placówki oświatowe powinny dla wszystkich uczniów prowadzić zajęcia/lekcje z elementami dotyczącymi wolontariatu, a dla zainteresowanych aktywnie współorganizować wolontariat.

AKTY UZUPEŁNIAJĄCE REGULACJE DOTYCZĄCE WOLONTARIATU W SZKOLE:

Kwestie związane z wolontariatem szkolnym znajdziemy w następujących aktach prawnych:

☞ **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 sierpnia 2017 r. wydane na podstawie art. 123 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 Prawa oświatowego – w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (Dz.U. z 2017 r. poz. 1606 ze zm.).**

W § 1 pkt 4 rozporządzenie określa warunki i zasady działania wolontariuszy w placówkach, których ono dotyczy.

☞ **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356 ze zm.) wydane na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h Prawa oświatowego.**

W rozporządzeniu znajdujemy wiele odnośników do wolontariatu, np.: a) kształcenie i wychowanie w szkole podstawowej sprzyja rozwijaniu postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów, b) zadaniem szkoły jest: (i) wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, (ii) przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat. Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia uczeń: przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy; uczeń: bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania.

☞ **Wydane na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c, d i g Prawa oświatowego – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467 ze zm.).**

W rozporządzeniu czytamy:

- a) Kształcenie i wychowanie w liceum ogólnokształcącym i technikum sprzyja rozwijaniu postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów,
- b) Zadaniem szkoły jest wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i regionalnej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat. Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia uczeń: analizuje własne kompetencje i możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego w formie wolontariatu, praktyk lub stażu oraz znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym; oraz uczeń: rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; bierze udział w życiu społecznym poprzez wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; rozwija wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i konkretne sposoby jej udzielania.

☞ **Wydane na podstawie art. 162 Prawa oświatowego i art. 95 ust. 11 ustawy z 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz.U. z 2019 r. poz. 1737).**

Reguluje ono kwestie punktów za wolontariat przyznawanych uczniom w procesie postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół i placówek w kontekście wymogów rekrutacyjnych Prawa oświatowego. Więcej na ten temat w rozdziale 5 niniejszego opracowania.

Zagadnienia dotyczące sposobu realizacji działań w zakresie wolontariatu każdorazowo powinny znaleźć odzwierciedlenie w dokumentach wewnętrznych szkoły – w szczególności statucie szkoły. Szerzej na ten temat w rozdziale 4 niniejszego opracowania.

4.2. Wolontariat w dokumentacji szkolnej

Od strony formalnej organizacja wolontariatu w szkole powinna znaleźć odzwierciedlenie w dokumentach wewnętrznych szkoły. Podstawowym dokumentem, rangi nadrzędnej, w którym powinny znaleźć się postanowienia o wolontariacie, jest statut szkoły. W statucie szkoły postanowienia o wolontariacie powinny znaleźć się obligatoryjnie. Nie ma ustawowych wymogów co do zakresu tych postanowień, mogą mieć one charakter ogólny, np. odwoływać się do innych regulacji wewnętrznych, takich jak regulaminy związane z wolontariatem w szkole. Niezależnie od powyższego, postanowienia dotyczące wolontariatu w szkole powinny znaleźć się w takich dokumentach jak np. regulamin szkolnego wolontariatu, regulamin działania koordynatora wolontariatu czy regulamin działania wolontariuszy w ramach samorządu uczniowskiego (np. regulamin rady wolontariatu w przypadku jej powołania). Są to tylko przykłady, ponieważ to, jaki konkretnie dokument (jaka będzie np. jego nazwa) będzie regulował kwestie wolontariatu w danej szkole, zależy od indywidualnych decyzji dyrektora szkoły, samorządu uczniowskiego, pedagogów, osób bezpośrednio zaangażowanych w wolontariat w danej szkole. Co prawda przepisy nie nakładają obowiązku tworzenia regulaminów, ale dla usystematyzowania działania wolontariatu w szkole taki dokument powinien istnieć.

Zawsze jednak trzeba pamiętać, aby regulacje wewnętrzne były zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

WOLONTARIAT W AKTACH WEWNĘTRZNYCH SZKOŁY

Statuty szkół oraz regulaminy wewnętrzne to dokumentacja, w której należy szukać informacji na temat struktury i zasad organizacji wolontariatu w szkole.

STATUT SZKOŁY

Statut szkoły to najważniejszy dokument regulujący wewnętrzne zasady organizacji i funkcjonowania każdej szkoły. Artykuł 98 Prawa oświatowego szczegółowo określa, co statut powinien obligatoryjnie zawierać. W statucie należy uwzględnić m.in. organizację wolontariatu w szkole.

📖 **Art. 98. Prawa oświatowego [Treść statutu szkoły]**
1. Statut szkoły zawiera w szczególności (...) 21) sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu;

Trzeba pamiętać, że powyższy przepis dotyczy szkół publicznych. Wymogi dla statutów szkół niepublicznych zawarte w art. 172 ust. 1 i 2 Prawa oświatowego nie zawierają obligatoryjnego umieszczenia w statucie postanowień odnoszących się do organizacji i realizacji działań wolontariatu.

Jak wynika z cytowanego wyżej przepisu, statut szkoły powinien zawierać postanowienia dotyczące sposobu organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu. Postanowienia statutu nie powinny być zbyt ogólne, np. „szkoła dopuszcza organizowanie wolontariatu”. Postanowienia statutu powinny przynajmniej minimalnie konkretyzować sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu w szkole.

Statut szkoły w kwestii wolontariatu powinien zawierać co najmniej odniesienie ogólne do definicji wolontariatu i wolontariusza (np. określenie wieku, od którego uczeń może wykonywać świadczenia wolontariatu), wymienienie przykładowych aktywności zaliczanych do wolontariatu, krąg podmiotów, z którymi wolontariusze mogą współpracować, rolę dyrektora szkoły w organizacji wolontariatu. Może zawierać również dodatkowe postanowienia, np. wskazanie, że zakres i częstotli-

wość świadczeń wolontariackich nie może stać w sprzeczności (wpływać negatywnie) z obowiązkami wolontariusza jako ucznia, czy wskazywać na zadania i rolę koordynatora wolontariatu w szkole.

Statut szkoły nie musi zawierać bardzo szczegółowych postanowień organizacyjnych w zakresie wolontariatu – może odsyłać do innych uregulowań wewnętrznych, np. regulaminów regulujących działalność wolontariatu w szkole.

Do innych wewnętrznych uregulowań zalicza się także uchwalany na początku każdego roku szkolnego program wychowawczo-profilaktyczny szkoły oraz roczny plan pracy szkoły, które muszą być spójne ze statutem, a także mogą zawierać informacje dotyczące planowanych przez szkołę działań związanych z wolontariatem na dany rok szkolny.



REGULAMINY

Zakres postanowień regulaminów związanych z wolontariatem w szkole w części postanowień będzie się pokrywał lub będzie zbliżony dla każdej szkoły (np. w postanowieniach ogólnych dotyczących definicji wolontariatu czy wolontariusza). W części zaś może się różnić w zależności od tego, jak w sposób formalny działa wolontariat w konkretnej szkole. Dlatego nie

można przywiązywać się do wzorów, zawsze należy je odpowiednio dostosować. Wzory mogą jednak być pomocne i stanowić bazę do formalnego uregulowania zasad działania wolontariatu w każdym konkretnym przypadku. Aby regulaminy dotyczące wolontariatu szkolnego odzwierciedlały oczekiwania zarówno konkretnej szkoły, jak i jej uczniów wolontariuszy, ich opracowywanie powinno odbywać się w ramach współpracy obu zainteresowanych stron.

W przypadku, gdy wolontariat powstaje w danej szkole i działa w ramach samorządu uczniowskiego, do regulacji wolontariatu będą miały zastosowanie bezpośrednio przepisy Prawa oświatowego, tzn. art. 85 ust. 1, 2, 6 i 7.

📖 **Art. 85. [Samorząd uczniowski]**
1. W szkole i placówce działa samorząd uczniowski, zwany dalej „samorządem”.
2. Samorząd tworzą wszyscy uczniowie szkoły lub placówki. (...)
6. Samorząd w porozumieniu z dyrektorem szkoły lub placówki może podejmować działania z zakresu wolontariatu.
7. Samorząd może ze swojego składu wyłonić radę wolontariatu.

Powyższy przepis postuluje, aby regulamin zawierał postanowienia o zasadach współpracy samorządu uczniowskiego z dyrektorem szkoły w zakresie wolontariatu. Co więcej, przepis w pewien sposób narzuca powołanie organu samorządu uczniowskiego (choć użyte jest sformułowanie „Samorząd może...”) w postaci rady wolontariatu wyłonionej z samorządu uczniowskiego. W tym miejscu należy przypomnieć, że zgodnie z ust. 2 art. 85 Prawa oświatowego samorząd uczniowski tworzą wszyscy uczniowie – a zatem to wszyscy uczniowie mogą wyłonić radę wolontariatu, niezależnie od innych organów samorządu uczniowskiego wybranych zgodnie z wewnętrznymi regulacjami samorządu uczniowskiego w danej szkole.

W konsekwencji powyższego, w przypadku organizacji wolontariatu w danej szkole w ramach samorządu

uczniowskiego, regulamin powinien (poza innymi postanowieniami, o których mowa poniżej) odnosić się do przepisów Prawa oświatowego i zawierać postanowienia o współpracy samorządu z dyrektorem szkoły czy sposób wyłaniania, strukturę i zakres kompetencji rady wolontariatu.

Regulamin taki tworzony jest przede wszystkim przez samorząd uczniowski, ale powinien być zatwierdzony przez dyrektora szkoły jako organ, w którego kompetencji jest tworzenie warunków do działania na terenie szkoły przez wolontariuszy.

Art. 68. Prawa oświatowego [Kompetencje dyrektora szkoły lub placówki]

1. Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności: (...) 9) stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy (...)

W przypadku działania rady wolontariatu w strukturach samorządu uczniowskiego opiekunem rady wolontariatu jako organu samorządu uczniowskiego jest wybrany w trybie art. 85 ust. 5 pkt. 6 Prawa oświatowego opiekun samorządu uczniowskiego.

Konstrukcja tego przepisu sugeruje, że opiekun samorządu uczniowskiego staje się koordynatorem wolontariatu. Powyższa zasada w mojej ocenie nie wynika ze wspomnianego przepisu i koordynatorem wolontariatu działającego w ramach samorządu uczniowskiego może być inna osoba niż opiekun samorządu uczniowskiego, co w praktyce najczęściej ma miejsce. W takiej sytuacji rolą opiekuna samorządu uczniowskiego będzie również współpraca i opieka nad działaniami koordynatora wolontariatu współpracującego z radą wolontariatu.

Wolontariat w szkole może również przybrać formę oddolnej inicjatywy grupy uczniów, niezależnej od działania samorządu uczniowskiego. W takiej sytuacji dyrektor szkoły w ramach kompetencji, o których mowa w cytowanym wyżej art. 68 ust. 1 pkt 9 Prawa oświatowego, współtworzy ramy działania wolontariatu w szkole. Może to przybrać

np. formę klubu wolontariatu czy koła wolontariatu, działających na podstawie przyjętego przez wolontariuszy i zaakceptowanego przez dyrektora regulaminu klubu lub koła wolontariatu.



Nic nie stoi na przeszkodzie, aby taki regulamin również zawierał postanowienia np. o powołaniu organu o nazwie „rada wolontariatu”. Można również przyjąć inne nazewnictwo dla organu (osób zarządzających) w takim klubie czy kole wolontariatu, np. zarząd klubu, zarząd koła. Oczywiście struktura wewnętrzna klubu/koła może być bardziej rozbudowana, wszystko zależy od inwencji osób odpowiadających za wolontariat i uzgodnień z dyrektorem szkoły. Przyjmuje się, że opiekę nad działaniem takiej struktury sprawuje wyznaczony przez dyrektora szkoły koordynator wolontariatu (najczęściej nauczyciel).

W przypadku wolontariatu niezwiązanego bezpośrednio z samorządem uczniowskim nie ma wątpliwości, że opiekun samorządu uczniowskiego nie jest równocześnie koordynatorem (często również zwanym opiekunem)

wolontariatu (choć formalnie nie ma przeszkód, aby była to ta sama osoba), a powołanie konkretnej osoby jako koordynatora wolontariatu może odbyć się z inicjatywy wolontariuszy, dyrektora szkoły czy mieć charakter osobistej

inicjatywy osoby zainteresowanej sprawowaniem tej funkcji. Jednak w mojej ocenie ostateczna decyzja o zatwierdzeniu danej osoby jako koordynatora wolontariatu leży w kompetencjach dyrektora szkoły.

Szkolne regulaminy wolontariatu (niezależnie od tego, czy wolontariat działa w ramach samorządu uczniowskiego, czy niezależnej grupy uczniów) powinny zawierać wiele postanowień systematyzujących organizację i zakres działania wolontariatu w szkole.

PRZYKŁADOWY ZAKRES POSTANOWIEŃ REGULAMINÓW:

1.) Postanowienia ogólne – definicja wolontariatu, definicja wolontariusza (w tym np. wskazanie, czy wszyscy uczniowie mogą przynależeć do klubu/koła,

czy od pewnego wieku, np. 13 lat), nazwa klubu/koła wolontariatu, wskazanie osoby nadzorującej z ramienia dyrektora szkoły działalność klubu/koła wolontariatu.

- 2.)** Cele działania – można je zdefiniować jako angażowanie uczniów do dobrowolnej i nieodpłatnej pomocy innym czy rozwijanie wśród uczniów postawy pomocowej na rzecz potrzebujących oraz ochotniczego działania.
- 3.)** Sposoby realizacji celów – np. wskazanie form świadczeń wolontariackich czy zasięgu działań (np. tylko wolontariat wewnątrzszkolny lub też wolontariat pozaszkolny).
- 4.)** Struktura organizacyjna klubu/koła wolontariatu – wskazanie sposobu wyłaniania organów klubu/koła, liczebności organów, kompetencji, zasad współpracy ze szkołą.
- 5.)** Prawa i obowiązki członków klubu/koła wolontariatu – z jednej strony prawa np. czynnego i biernego prawa wyborczego, prawo zgłaszania inicjatyw, prawo zwrotu kosztów, prawo otrzymywania zaświadczeń potwierdzających aktywność wolontariacką, prawo do otrzymania punktów za wolontariat na świadectwie szkolnym, a z drugiej strony wskazanie obowiązków – systematycznego uczestnictwa w działalności klubu/koła wolontariatu, przestrzegania przyjętych zasad, celów programowych, ale i formalnych postanowień regulaminu czy przestrzegania zasad etyki przy wykonywaniu świadczeń wolontariackich, obowiązek osobistego świadczenia wolontariatu.
- 6.)** Zakres praw i obowiązków koordynatora (zwanym również opiekunem) wolontariatu.

Regulamin powinien przewidywać taki sposób organizacji wolontariatu, aby uczniowie będący uczestnikami wolontariatu szkolnego nie mieli problemów z wykonywaniem podstawowych zadań ucznia – sumiennego pogłębiania wiedzy programowej, która daje efekt w corocznej promocji.

Wzór przykładowego regulaminu szkolnego klubu wolontariatu działającego w szkole podstawowej znajduje się na końcu vademecum.

4.3. Uprawnienia i obowiązki dyrektora szkoły

Aby opisać rolę dyrektora szkoły w kwestiach związanych z organizacją wolontariatu w szkole, należy spojrzeć w pierwszej kolejności szeroko na rolę dyrektora w szkole jako kierownika jednostki organizacyjnej zgodnie z przepisami Prawa oświatowego.

☞ Art. 68. Prawa oświatowego [Kompetencje dyrektora szkoły lub placówki]

1. Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności:

1) kieruje działalnością szkoły lub placówki oraz reprezentuje ją na zewnątrz;

Dyrektor szkoły jest zatem uprawniony do kierowania szkołą w szerokim tego słowa znaczeniu. Dyrektor szkoły prowadzi bieżące sprawy szkoły, podejmuje czynności organizacyjne i kierownicze w kwestiach pracowniczych, uczniowskich, w stosunku do pozostałych organów szkoły i podmiotów zewnętrznych.

W zakresie zadań dyrektora szkoły powiązanych ze szkolnym wolontariatem Prawo oświatowe odnosi się do dyrektora szkoły jako organu stwarzającego warunki do działania w szkole wolontariuszy.

☞ Art. 68. Prawa oświatowego [Kompetencje dyrektora szkoły lub placówki]

(...) 9) stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy.

Kompetencje dyrektora szkoły w powyższym zakresie powiązane są bezpośrednio z realizacją jednego z podstawowych celów systemu oświaty.

☞ Art. 1. Prawa oświatowego [Cele systemu oświaty]
System oświaty zapewnia w szczególności: (...) 12) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu.

Jak wynika z cytowanego przepisu, obowiązkiem zarówno szkoły w rozumieniu ogólnym, jak i bezpośrednio dyrektora szkoły jest zapewnienie kształtowania u uczniów postaw prospołecznych, m.in. poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym.

Przechodząc do konkretnych kompetencji i obowiązków dyrektora szkoły w zakresie stwarzania warunków do działania wolontariatu w szkole, można pokusić się o ich sprecyzowanie w następującym (otwartym) katalogu:

- 1.) dyrektor szkoły powinien zadbać, aby organizacja wolontariatu została określona w statucie szkoły, tak aby jej zasady znane były każdemu uczniowi wolontariuszowi;
- 2.) dyrektor powinien zadbać, aby informacja o wolontariacie szkolnym była ogólnie dostępna (strona internetowa, tablice informacyjne);
- 3.) dyrektor szkoły powinien współpracować z samorządem uczniowskim w podejmowaniu działań z zakresu wolontariatu, jeżeli samorząd podejmie w tym zakresie działania. W związku z powyższym w regulaminie samorządu uczniowskiego powinno uwzględnić się odpowiednie zapisy w zakresie spraw związanych z działalnością wolontariatu uczniowskiego;
- 4.) w przypadku wyłonienia przez samorząd uczniowski rady wolontariatu (zgodnie z uprawnieniami wynikającymi z Prawa oświatowego) dyrektor szkoły powinien podjąć działania mające na celu współdziałanie z taką radą;
- 5.) dyrektor szkoły, jako kierownik jednostki organizacyjnej, powinien weryfikować i zatwierdzać regulaminy dotyczące działalności wolontariuszy na terenie szkoły, czy to w związku z realizacją uprawnień samorządu uczniowskiego, czy inicjatyw grup uczniowskich (kluby/koła wolontariatu);
- 5.) jeżeli szkoła jest podmiotem korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w., na dyrektorze szkoły spoczywa obowiązek takiego zorganizowania funkcjonowania szkoły w zakresie wolontariatu, aby szkoła spełniała wszelkie wymogi przewidziane przepisami u.d.p.p.w., w szczególności:
 - a) obowiązek potwierdzenia porozumienia o wolon-

tariacie w formie pisemnej (wolontariat do 30 dni) i obowiązek zawarcia obligatoryjnie pisemnego porozumienia (wolontariat powyżej 30 dni),

- b) obowiązek wystawienia pisemnego zaświadczenia o wolontariacie na żądanie wolontariusza,
- c) obowiązek wystawienia pisemnej opinii o wolontariacie na żądanie wolontariusza,
- d) obowiązek potwierdzenia wolontariatu na świadectwie szkolnym,
- e) obowiązek przyznania 3 punktów za wolontariat w szkole (ten obowiązek istnieje również w sytuacji, kiedy szkoła nie jest podmiotem korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w.),
- f) obowiązek ubezpieczenia wolontariuszy od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- g) obowiązek zwrotu kosztów podróży wolontariuszom z zastrzeżeniem, że wolontariusz może na piśmie zrzec się zwrotu ww. kosztów,
- h) obowiązek poinformowania wolontariuszy o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z czynnościami objętymi wolontariatem oraz zapewnienia ochrony przed zagrożeniami,
- i) obowiązek zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania świadczeń wolontariatu;
- 7.) dyrektor szkoły powinien zorganizować opiekę nad wolontariatem w osobie koordynatora wolontariatu – zazwyczaj opiekę taką sprawuje wskazany przez dyrektora nauczyciel, ale formalnie może to być także osoba niebędąca pracownikiem szkoły;
- 8.) równocześnie z uprawnieniem zatwierdzania zasad działania wolontariatu w szkole dyrektor szkoły ma uprawnienia do ingerencji w działalność wolontariuszy, w sytuacji, kiedy działalność taka nie będzie prowadzona zgodnie z postanowieniami statutu szkoły czy regulaminów wewnętrznych, w tym w mojej ocenie do rozwiązania np. klubów lub kół wolontariatu łącznie;
- 9.) dyrektor szkoły powinien zadbać o odpowiednie prowadzenie dokumentacji związanej z wolontariatem i jej archiwizację;
- 10.) dyrektor szkoły we współpracy z innymi organami szkoły

może rozważyć podejmowanie decyzji o ewentualnym dofinansowaniu działalności wolontariatu (np. zapewnienie wolontariuszom w określonych sytuacjach wyżywienia, narzędzi do pracy, zwrotu kosztów dojazdu itp.) w zakresie swoich kompetencji związanych z gospodarką finansową szkoły;

- 11.) w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor szkoły może podejmować decyzję o prowadzeniu akcji wolontariackich przy zwolnieniu z zajęć dydaktycznych (mając na uwadze jednak podstawowy obowiązek szkoły, tj. prawidłowego kształcenia uczniów, zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów oświatowych).

Niezależnie od powyższego, warto zawsze pamiętać, aby wolontariat był organizowany z poszanowaniem innych przepisów dotyczących funkcjonowania szkoły. Jak przykład można wskazać sytuację w której w przypadku wolontariatu polegającego na pomocy młodszym uczniom w świetlicy przy odrabianiu lekcji muszą być zachowane wymogi z art. 7 ust. 1 rozporządzenia MEN z dnia 28 lutego 2019 r. tj. wolontariat ten należy realizować z uwzględnieniem kwestii pozostawania pod opieką jednego nauczyciela nie więcej niż 25 uczniów, z możliwością zwiększenia ich maksymalnie o 4 dzieci i młodzieży, będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Natomiast w przypadku szkół ogólnodostępnych i integracyjnych oraz szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi liczba uczniów niepełnosprawnych na zajęciach świetlicowych, pozostających pod opieką jednego nauczyciela, może wynosić nie więcej niż 5 uczniów, z możliwością zwiększenia liczby uczniów maksymalnie o 2 niepełnosprawnych dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny.



4.4. Porozumienia wolontariackie, czyli co podpisać przed rozpoczęciem współpracy

Z realizacją wolontariatu szkolnego wiąże się obowiązek zawierania porozumień o świadczenia wolontariackie. U.d.p.p.w. odnosi się w tym zakresie wyłącznie do porozumień zawieranych pomiędzy korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w. (np. szkołą) a wolontariuszem.

Z realizacją wolontariatu w szkole mogą się wiązać dodatkowe relacje prawne szkoły (nieunormowane w u.d.p.p.w.):

- 1.) na terenie szkoły chce działać zewnętrzny organizator wolontariatu,
- 2.) szkoła chce działać poprzez swoich wolontariuszy na terenie podmiotu trzeciego.

Poniżej przedstawiamy trzy uwarunkowania i związane z nimi zasady zawierania porozumień wolontariackich.

A. POROZUMIENIE SZKOŁA (KORZYSTAJĄCY) - UCZEŃ (WOLONTARIUSZ)

U.d.p.p.w. wskazuje wprost, że świadczenie wolontariuszy wykonywane jest w ramach porozumienia zawartego z korzystającym.

- ☞ **Art. 44 u.d.p.p.w. [Umowa o wolontariacie]**
1. Świadczenia wolontariuszy są wykonywane w zakresie, w sposób i w czasie określonych w porozumieniu z korzystającym.

Powyższy przepis dotyczy każdego świadczenia wolontariusza, niezależnie od czasu jego trwania i sposobu wykonywania. Uświadomienie sobie tego jest bardzo istotne z punktu widzenia formalnego – zgoda na udział ucznia w wolontariacie i zawarcie porozumienia z wolontariuszem, o czym szeroko w rozdziale 3 niniejszego opracowania.

U.d.p.p.w. wprost odnosi się do obowiązkowych elementów porozumienia. Cytowany art. 44 ust. 1 u.d.p.p.w.

wskazuje, że porozumienie powinno zawierać:

- 1.) zakres świadczeń, 2.) sposób wykonania świadczeń, 3.) czas wykonywania świadczeń. Dodatkowo u.d.p.p.w. stanowi, że porozumienie powinno zawierać 4.) postanowienie o możliwości jego rozwiązania. Oczywiście jest, że porozumienie zawierane jest między konkretnymi podmiotami i z konkretną datą, więc te elementy: 5.) określenie stron porozumienia oraz 6.) data zawarcia porozumienia stają się niejako automatycznie elementami porozumienia, choć nie są wymienione w u.d.p.p.w.

Obligatoryjne elementy porozumienia powinny być opisane w sposób jasny, niebudzący wątpliwości, niedający w przyszłości pola do odmiennych interpretacji postanowień porozumienia przez zawierające je strony. Ma to szczególne znaczenie, gdyż jedną ze stron porozumienia są uczniowie (niezależnie od tego, kto w imieniu ucznia formalnie zawiera porozumienie). A zatem uczeń wolontariusz musi mieć pełną świadomość praw i obowiązków wynikających z zawartego porozumienia.

Obligatoryjne elementy porozumienia wynikające z u.d.p.p.w.:

- 1.) zakres świadczeń – np. pomoc w ogrodzie szkolnym, pomoc przy malowaniu sali;
- 2.) sposób wykonania – np. osobiście w szkole, za pomocą komputera (e-wolontariat);
- 3.) czas wykonywania świadczeń – akcja jednorazowa, np. konkretnego dnia, pomoc długofalowa od konkretnego dnia na czas określony bądź nieokreślony;
- 4.) postanowienie o możliwości rozwiązania porozumienia – uzależnione będzie najczęściej od pozostałych trzech elementów opisanych wyżej. Dla akcji jednorazowej w określonym z góry terminie zapewne będzie to możliwość rozwiązania porozumienia w jakimś określonym czasie przed datą realizacji świadczeń. W przypadku wolontariatu długoterminowego może to być możliwość rozwiązania porozumienia w trybie natychmiastowym, np. z zachowaniem określonego w porozumieniu okresu wypowiedzenia;
- 5.) strony porozumienia – osobą reprezentującą szkołę

może być dyrektor szkoły jako kierownik jednostki organizacyjnej, jak również osoba przez niego umocowana do zawierania porozumień (np. koordynator wolontariatu). Ze strony ucznia może to być sam uczeń (powyżej 18. roku życia i za zgodą przedstawicieli ustawowych uczeń powyżej 13. roku życia), jak i przedstawiciel ustawowy (uczniowie poniżej 13. roku życia);

- 7.) data zawarcia porozumienia – w przypadku porozumień ustnych jest to data wspólnego ustalenia przez osoby reprezentujące strony zasad współpracy wolontariusza ze szkołą. W przypadku porozumień pisemnych data będzie wynikała z dokumentu porozumienia, którego powinna być elementem.

Poza elementami opisanymi wyżej treść porozumienia ma charakter fakultatywny i może być kształtowana na zasadzie swobody umów, w związku z brzmieniem art. 44 ust. 5 u.d.p.p.w., w związku z art. 353[1]k.c.

- ☞ **Art. 44. u.d.p.p.w. [Umowa o wolontariacie]**
5. Do porozumień zawieranych między korzystającym a wolontariuszem w zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą stosuje się przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.

- ☞ **Art. 353[1] k.c. [Zasada swobody umów]**
Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Mając na uwadze powyższe, strony mogą dowolnie ukształtować prawa i obowiązki związane ze świadczeniem wolontariusza i stosownie do uzgodnień zawrzeć te ustalenia w porozumieniu. Trzeba jednak pamiętać o wskazanych wyżej ograniczeniach, np. aby porozumienie nie zastępowało umowy o pracę, aby porozumienie nie wskazywało na świadczenia, które z natury rzeczy nie są wykonalne albo są niezgodne z powszechnie przyjętymi zasadami współżycia społecznego.

Powyższa zasada swobody umów pozwala np. wprowadzić do porozumienia postanowienia, które stanowią fakultatywne obowiązki korzystającego wynikające z u.d.p.p.w. (wydanie zaświadczenia o wolontariacie, wydanie opinii o wykonywaniu świadczenia), przesądzając z góry, że wolontariusz o takie dokumenty wystąpił.

- ☞ **Art. 44. u.d.p.p.w. [Umowa o wolontariacie] (...)**
2. Na żądanie wolontariusza korzystający jest obowiązany potwierdzić na piśmie treść porozumienia, o którym mowa w ust. 1, a także wydać pisemne zaświadczenie o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza, w tym o zakresie wykonywanych świadczeń.
3. Na prośbę wolontariusza korzystający może przedłożyć pisemną opinię o wykonaniu świadczeń przez wolontariusza.

Fakultatywne postanowienia porozumienia (przykładowe):

- 1.) potwierdzenie obowiązków ustawowych korzystającego – wydania zaświadczenia o wolontariacie, wydania opinii o wykonywaniu świadczeń, obowiązku w zakresie ubezpieczenia wolontariusza;
- 2.) opisanie ewentualnych innych obowiązków stron – obowiązek zapewnienia przez korzystającego posiłku wolontariuszowi, opłacenia przejazdu itp. Z drugiej strony wskazanie np. obowiązków wolontariusza specyficznych ze względu na zakres świadczeń – znajomość języka angielskiego, umiejętność korzystania z komputera itp.;
- 3.) postanowienia o poufności;
- 4.) postanowienia dotyczące komunikacji stron, np. wskazanie formy e-mailowej;
- 5.) postanowienia o liczbie egzemplarzy porozumienia.

U.d.p.p.w. reguluje kwestię formy zawarcia porozumienia w art. 44 ust. 4:

- ☞ **Art. 44. u.d.p.p.w. [Umowa o wolontariacie] (...)**
4. Jeżeli świadczenie wolontariusza wykonywane jest przez okres dłuższy niż 30 dni, porozumienie powinno być sporządzone na piśmie.

Przeciwnie, jeżeli świadczenie wolontariusza wykonywane jest przez okres krótszy niż 30 dni kalendarzowych, porozumienie może być zawarte w formie ustnej, ale oczywiście nie ma przeszkód (a nawet wskazane jest dla celów dowodowych) do zawarcia takiego porozumienia w formie pisemnej lub elektronicznej. Wydaje się wręcz, że zawieranie porozumień w formie pisemnej lub elektronicznej również dla świadczeń poniżej 30 dni jest korzystne dla obu stron porozumienia. Strony mają bowiem pewność co do potwierdzenia dokonanych ustaleń, co ma znaczenie przy ewentualnych sporach związanych z realizacją porozumienia.

Niezachowanie formy pisemnej dla świadczeń powyżej 30 dni kalendarzowych nie powoduje jednak nieważności takiego porozumienia. U.d.p.p.w. nie przewiduje bowiem nieważności porozumienia w przypadku niezachowania formy pisemnej, ale tylko wtedy następuje jej nieważność, gdy ustawa tak przewiduje:

👉 **Art. 73. k.c. [Sankcje za niezachowanie przepisanej formy]**
§ 1. Jeżeli ustawa zastrzega dla czynności prawnej formę pisemną, dokumentową albo elektroniczną,
§ 2. Czynność dokonana bez zachowania zastrzeżonej formy jest nieważna tylko wtedy, gdy ustawa przewiduje rygor nieważności.

Mając na uwadze jak powyżej (niezachowanie formy pisemnej nie powoduje nieważności porozumienia), wydaje się, że sporządzenie porozumienia w formie pisemnej jest wskazane w każdym przypadku – zarówno dla świadczeń poniżej 30 dni, jak i dla świadczeń powyżej 30 dni. Wzór przykładowego porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariackich między korzystającym (szkołą) a wolontariuszem (uczniem) znajduje się na końcu vademecum.

B. POROZUMIENIE: SZKOŁA – WOLONTARIUSZ Z ZEWNĄTRZ LUB SPOZA SZKOŁY

Ogólnie obowiązujące przepisy nie zabraniają, aby szkoła korzystała również z pomocy wolontariuszy spoza

szkoły, co więcej, art. 109 ust. 5 Prawa oświatowego dopuszcza, aby zajęcia w szkole były prowadzone z udziałem wolontariuszy.

Korzystanie przez szkołę ze świadczeń wolontariusza z zewnątrz wiąże się ze wszystkimi konsekwencjami wynikającymi z u.d.p.p.w.

Wolontariuszem z zewnątrz może być osoba w każdym wieku, w tej sytuacji aktualne są uwagi zawarte w rozdziale 3 niniejszego opracowania, oczywiście odpowiednio dostosowane do danego stanu faktycznego.

Zakres świadczeń wolontariusza nie może pokrywać się z obowiązkami dydaktycznymi osób zatrudnionych w szkole, gdyż prowadziłoby to do obejścia przepisów prawa (np. prawa pracy) i porozumienie z wolontariuszem byłoby nieważne. Jednak dopuszczalna jest sytuacja, w której szkoła zawiera z wolontariuszem zewnętrznym porozumienie np. w zakresie sprawowania funkcji koordynatora wolontariatu szkolnego lub wspierania (ale nie wyręczania i zastępowania) kadry pedagogicznej w procesie nauczania.

Porozumienie szkoły jako korzystającego z wolontariuszem spoza szkoły powinno zawierać wszystkie elementy obligatoryjne przewidziane przez u.d.p.p.w., możliwe jest też wprowadzenie postanowień fakultatywnych. Aktualne w tym zakresie są wcześniejsze uwagi.

Wzór przykładowego porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariackich między korzystającym (szkołą) a wolontariuszem (spoza szkoły) znajduje się na końcu vademecum.

C. POROZUMIENIE W SPRAWIE WOLONTARIATU SZKOŁA – PODMIOT TRZECI

W ramach wolontariatu szkolnego może zaistnieć również sytuacja, kiedy szkoła będzie zaangażowana w działania powiązane z podmiotami trzecimi. Formalnie mogą być to sytuacje dwojakiego rodzaju: 1) szkoła jako korzystający ze świadczeń wolontariuszy wspomaga przy

udziale uczniów wolontariuszy np. dom pomocy społecznej (DPS) oraz 2) szkoła jako podmiot, w którym funkcjonuje szkolny klub/koło wolontariatu, współorganizuje świadczenia uczniów wolontariuszy wspomagających np. DPS, który jako podmiot jest korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w.

W każdym z obu wskazanych przypadków szkoła powinna zadbać o zawarcie stosownego porozumienia z podmiotem zewnętrznym, a także – jeżeli szkoła pozostaje w tej strukturze korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w. – powinna zawrzeć porozumienie z uczniami wolontariuszami.

Do porozumienia szkoła – podmiot trzeci nie mają wprost zastosowania przepisy u.d.p.p.w., a postanowienia porozumienia mogą być konstruowane na zasadzie swobody umów.

👉 **Art. 353[1] k.c. [Zasada swobody umów]**
Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Porozumienia w opisanych wcześniej sytuacjach będą się sprowadzały przede wszystkim do uzgodnień organizacyjnych, ale niewykluczone są postanowienia odnoszące się do u.d.p.p.w. (np. w zakresie zapewnienia ubezpieczeń wolontariuszy i ponoszenia kosztów ubezpieczenia szkoły jako korzystający ma obowiązek zapewnić w sytuacjach przewidzianych w u.d.p.p.w. ubezpieczenie wolontariuszy, ale nie oznacza to, że musi ponosić koszt ubezpieczenia. Koszt taki może ponosić ostateczny beneficjent i np. takie postanowienie może znaleźć się w porozumieniu z podmiotem trzecim).

Wzory przykładowych porozumień o wykonywaniu świadczeń wolontariackich między:

👉 **korzystającym (szkołą) a podmiotem trzecim,**
👉 **szkołą a podmiotem korzystającym,**
[znajdują się na końcu publikacji](#)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ SZKOŁY ZA NIENALEŻYTE WYKONANIE POROZUMIENIA ZAWARTEGO Z WOLONTARIUSZEM

Odpowiedzialność szkoły za nienależyte wykonanie porozumienia zawartego z uczniem wolontariuszem może mieć takie same podstawy prawne jak odpowiedzialność ucznia wolontariusza wobec szkoły. Jeżeli szkoła nie wywiąże się ze zobowiązań kontraktowych, odpowiada na zasadzie art. 471 k.c. – np. w porozumieniu z wolontariuszem szkoła zobowiązuje się do ubezpieczenia NNW, do zwrotu kosztów podróży, do zapewnienia posiłków. Niezrealizowanie tych obowiązków może być źródłem roszczeń ucznia wolontariusza, jeżeli poniesie on szkodę związaną z nienależytym wykonaniem zobowiązania przez szkołę.

DOKUMENTACJA ZWIĄZANA Z WOLONTARIATEM SZKOLNYM I CZAS JEJ PRZECHOWYWANIA

Do dokumentacji związanej z wolontariatem szkolnym można zaliczyć zarówno regulacje wewnątrzszkolne, jak i dokumenty bezpośrednio związane z realizacją wolontariatu, niezależnie od realizowanej w szkole formy wolontariatu. Do regulacji wewnątrzszkolnych należy zaliczyć **statut szkoły**, który zawiera postanowienia związane z wolontariatem, czy regulaminy odnoszące się do wolontariatu (regulaminy samorządu uczniowskiego, klubów czy kół wolontariatu). Dokumenty bezpośrednio związane z realizacją wolontariatu to np. **porozumienia** z wolontariuszami, zgody przedstawicieli ustawowych na zawarcie porozumień wolontariackich (czy **zgody** na udział w wolontariacie szkolnym), **zgody na przetwarzanie danych osobowych, umowy z podmiotami trzecimi** związane z realizacją wolontariatu (np. umowy projektowe), **dokumenty finansowe** związane z realizacją wolontariatu, **umowy ubezpieczenia wolontariuszy** czy **zaświadczenia** wydane wolontariuszom (ich kopie).

Dokumentem wyjściowym dla rozważań o archiwizacji dokumentacji wolontariatu w szkole może być ustawa o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, która określa, jak należy archiwizować, przetwarzać i przechowywać dokumenty. Szkoły, jako jednostki administracji publicznej, obowiązują przepisy ww. ustawy.

☞ **Art. 6. [Obowiązek odpowiedniego ewidencjonowania, przechowywania i ochrony dokumentacji w organach państwowych i samorządowych; instrukcje kancelaryjne]**

1. **Organy państwowe oraz państwowe jednostki organizacyjne, organy jednostek samorządu terytorialnego oraz samorządowe jednostki organizacyjne obowiązane są zapewnić odpowiednią ewidencję, przechowywanie oraz ochronę przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą:**

- 1) **powstającej w nich dokumentacji, w sposób odzwierciedlający przebieg załatwiania i rozstrzygnięcia spraw;**
- 2) **nadsyłanej i składanej do nich dokumentacji, w sposób, o którym mowa w pkt 1.**

Obowiązek zapewnienia odpowiedniej ewidencji, przechowywania oraz ochrony powstającej w szkole oraz nadsyłanej do niej dokumentacji należy do dyrektora szkoły jako kierownika jednostki i zależnie od szkoły sposób archiwizowania dokumentów może się różnić.

☞ **Art. 6. Organy i kierownicy jednostek organizacyjnych, o których mowa w ust. 1, w porozumieniu z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych, określają:**

- 1) **instrukcję kancelaryjną określającą szczegółowe zasady i tryb wykonywania czynności kancelaryjnych;**
- 2) **sposób klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji w formie jednolitego rzeczowego wykazu akt, (...)**
- 3) **instrukcję w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego lub składnicy akt.**

Czas przechowywania dokumentów w szkole reguluje rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 20 października 2015 r. w sprawie klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji, przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych i brakowania do-

kumentacji niearchiwalnej (Dz.U. z 2015 r. poz. 1743 ze zm.). Dokumentacja wytwarzana i gromadzona przez szkoły jest dokumentacją niearchiwalną, tzn. nie wchodzi do państwowego zasobu archiwalnego, natomiast przez określony czas powinna być przechowywana w szkole. Jak wskazano wyżej, szkoły (dyrektor) zobowiązane są do opracowania i stosowania instrukcji kancelaryjnej i instrukcji archiwalnej oraz jednolitego rzeczowego wykazu akt, określającego m.in., jak długo dane dokumenty powinny być przechowywane, a zatem w takiej dokumentacji można określić, jak długo w danej szkole będą przechowywane dokumenty związane z wolontariatem.

Wobec braku przepisów, które wprost regulowałyby czas przechowywania dokumentacji związanej z wolontariatem szkolnym, takiej jak porozumienia, ewentualne oświadczenia RODO, oświadczenia przedstawicieli ustawowych o wyrażeniu zgody na zawarcie przez ucznia porozumienia wolontariackiego (czy zgody na uczestnictwo w wolontariacie), można posłkować się innymi, ogólnymi przepisami. Przy podejmowaniu decyzji o okresie przechowywania dokumentów warto uwzględnić, że jest to dokumentacja niearchiwalna o czasowym znaczeniu praktycznym. W związku z tym dokumentację można zniszczyć, gdy nie będzie już potrzebna. Okres jej przechowywania liczy się w pełnych latach kalendarzowych, zaczynając od 1 stycznia roku następnego od daty zakończenia sprawy, a gdy dokumentacja straci praktyczne znaczenie dla szkoły oraz dla celów kontrolnych, może być zniszczona.

Jako przykłady przepisów ogólnie obowiązujących, pomocnych przy określaniu czasu przechowywania dokumentów związanych z wolontariatem, można wskazać np.:



☞ **Artykuł 5 RODO [Zasady dotyczące przetwarzania danych osobowych]**

1. **Dane osobowe muszą być(...)**

- e) **przechowywane w formie umożliwiającej identyfikację osoby, której dane dotyczą, przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane; dane osobowe można przechowywać przez okres dłuższy, o ile będą one przetwarzane wyłącznie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych na mocy art. 89 ust. 1, z zastrzeżeniem że wdrożone zostaną odpowiednie środki techniczne i organizacyjne wymagane na mocy niniejszego rozporządzenia w celu ochrony praw i wolności osób, których dane dotyczą („ograniczenie przechowywania”);**

Przepis ma zastosowanie wprost do zgód na przetwarzanie danych osobowych w związku z aktywnością w wolontariacie.

☞ **Art. 86. Ordynacji podatkowej [Okres przechowywania ksiąg podatkowych]**

§ 1. **Podatnicy obowiązani do prowadzenia ksiąg podatkowych przechowują księgi i związane z ich prowadzeniem dokumenty do czasu upływu okresu przedawnienia zobowiązania podatkowego, chyba że ustawy podatkowe stanowią inaczej.**

☞ **Art. 70. [Przedawnienie zobowiązania podatkowego]**
§ 1. **Zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku.**

Powyższy przepis ma zastosowanie do dokumentacji księgowo-podatkowej związanej z wolontariatem (np. do wykazania finansowanych kosztów przejazdów wolontariuszy, pokrycia kosztów niezbędnego wyposażenia czy ubezpieczenia wolontariuszy).

☞ **Art. 118. k.c. [Terminy przedawnienia]**

Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata.

W związku z realizacją świadczeń wolontariatu mogą pojawić się wzajemne roszczenia, np. wolontariusza do szkoły, szkoły do wolontariusza, podmiotu trzeciego do szkoły w związku ze szkodami spowodowanymi przez wolontariusza. Warto zatem rozważyć, czy dokumentacji dotyczącej świadczeń wolontariuszy czy związanej ze współpracą z podmiotami trzecimi z udziałem wolontariuszy nie przechowywać przez okres sześciu lat od daty, kiedy świadczenia, których dany dokument dotyczy, się zakończyły. Dokumentacja taka może stanowić dowód w ewentualnych sporach.

Powyższe uwagi dotyczą takich dokumentów, jak porozumienia z wolontariuszami, umowy ubezpieczenia, umowy z podmiotami trzecimi. W przypadku umów z podmiotami trzecimi należy również zadbać, aby zweryfikować treść umów (np. umów projektowych), sprawdzić, czy w danej umowie wprost nie ma postanowienia o okresie przechowywania dokumentacji danego projektu do np. celów kontrolnych – w takiej sytuacji należy dochować terminu przechowywania dokumentów wynikającego z umowy projektowej.

Zgody przedstawicieli ustawowych na zawarcie porozumień (zgody na udział w wolontariacie) należy zaliczyć do kategorii dokumentów o czasowym znaczeniu praktycznym, które podlegają brakowaniu po upływie okresu przyjętego w szkole. W zależności od kategorii dokumentowi nadanej przez dyrektora szkoły okres jego archiwizacji może się różnić, ale z uwagi na art. 118 k.c.,

określający 6-letni okres przedawnienia roszczeń, okres przechowywania takich dokumentów warto określić właśnie na 6 lat.

Generalnie zasada 6-letniego okresu przechowywania dokumentacji, dla której nie ma przepisów ogólnie obowiązujących, lub okres jej przechowywania nie wynika np. z zawartych umów, wydaje się być bezpieczna z uwagi na 6-letni okres przedawnienia roszczeń (art. 118 k.c.).

4.5. Punkty za wolontariat – możliwość nagradzania uczniów

Wszyscy wiemy, jak duże znaczenie dla przyszłości każdego młodego człowieka ma odpowiednie wykształcenie. Dla uczniów szkół podstawowych jednym z ważniejszych momentów w życiu szkolnym jest osiągnięcie odpowiednich rezultatów kształcenia, i kontynuowanie nauki w wybranej (wymarzonej) szkole ponadpodstawowej. Obecny system rekrutacji opiera się, ogólnie rzecz biorąc, na zbieraniu punktów (co do zasady maksymalna liczba punktów to 200 – stan na rok 2021), przy czym pierwsza część ogólnej liczby punktów to suma punktów za wybrane oceny ze świadectwa, za średnią ocen powyżej 4,75 i bardzo dobre zachowanie oraz za udział ucznia w wolontariacie i za jego szczególne osiągnięcia.

Kwestia przyznawania punktów za udział uczniów w wolontariacie została uregulowana m.in. w:

- ☞ ustawie – Prawo oświatowe,
- ☞ rozporządzeniu MEN z 21 sierpnia 2019 r.,
- ☞ rozporządzeniu MEN z 27 sierpnia 2019 r.

Prawo oświatowe w art. 134 ust. 2 pkt 4 lit. b (podobnie w art. 137 ust. 6 pkt 4 lit. b – rekrutacja do szkół sportowych, czy art. 143 ust. 3 pkt 4 lit. b – rekrutacja do pierwszych klas publicznych szkół ponadpodstawowych

prowadzonych przez Ministra Obrony Narodowej) jako jedno z kryteriów branych pod uwagę w postępowaniu rekrutacyjnym wymienia wolontariat jako osiągnięcia uczniów w zakresie aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego.

- ☞ *W przypadku większej liczby kandydatów (...) niż liczba wolnych miejsc w szkole(...) na pierwszym etapie postępowania rekrutacyjnego są brane pod uwagę łącznie następujące kryteria: szczególne osiągnięcia wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej: (...) b) osiągnięcia w zakresie aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu” (art. 134 ust. 2 pkt 4 lit. b).*

Zgodnie z § 7 ww. rozporządzenia MEN z 21 sierpnia 2019 r. liczba punktów, jaką można przyznać uczniowi za aktywność społeczną, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu, wynosi 3 punkty.

- ☞ *W przypadku przeliczania na punkty kryterium za osiągnięcia w zakresie aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu, o których mowa w art. 134 ust. 2 pkt 4 lit. b, art. 137 ust. 6 pkt 4 lit. b, art. 140 ust. 3 pkt 5 lit. b i art. 143 ust. 3 pkt 4 lit. b ustawy – Prawo oświatowe, przyznaje się 3 punkty.*

Zgodnie z załącznikiem 1 pkt 21 ust. 2 do ww. rozporządzenia MEN z 27 sierpnia 2019 r. osiągnięcia ucznia w zakresie aktywności społecznej odnotowuje się na świadectwach szkolnych promocyjnych i świadectwach ukończenia szkoły w części dotyczącej szczególnych osiągnięć.

- ☞ *21. Na świadectwach szkolnych promocyjnych i świadectwach ukończenia szkoły, w części dotyczącej szczególnych osiągnięć ucznia,*

odnotowuje się: (...) 2) osiągnięcia w aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu;

Podobne postanowienie znajdujemy w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 15 czerwca 2018 r. (załącznik 1 pkt 11 ust. 4):

- ☞ *11. Na świadectwach promocyjnych, w części dotyczącej szczególnych osiągnięć ucznia odnotowuje się w szczególności: (...) 4) osiągnięcia w aktywności na rzecz innych ludzi, zwłaszcza w formie wolontariatu, lub na rzecz środowiska szkolnego.*

W kontekście tych przepisów warto poruszyć kilka zagadnień bezpośrednio związanych z realizacją aktywności w formie wolontariatu szkolnego i przyznawania punktów za tę aktywność.

1.) Obowiązujące przepisy w zasadzie nie precyzują, jakiego rodzaju aktywność w formie wolontariatu pozwala uzyskać 3 pkt. Wydaje się, że szkoła powinna akceptować wszelką aktywność (rozumianą bardzo szeroko) społeczną, za którą przyznaje się punkty w ramach wolontariatu. Może to być aktywność zarówno zewnętrzna (udział w akcji charytatywnej organizowanej przez organizacje pozarządowe), jak i wewnętrzna w szkole (np. pomoc w lekcjach młodszym uczniom w świetlicy).

Na takie rozumienie przepisów wskazuje cytowany przepis Prawa oświatowego, który mówi o aktywności społecznej „w tym na rzecz środowiska szkolnego”. A zatem przepisy Prawa oświatowego nie ograniczają aktywności społecznej (w tym w formie wolontariatu),

za którą uzyskuje się punkty, do aktywności na rzecz szkoły, do której uczęszcza uczeń wolontariusz.

Trzeba jednak pamiętać, że wolontariat na terenie szkoły jest łatwy do udowodnienia, udokumentowania i tego typu aktywność nie budzi u dyrektorów szkół wątpliwości w kontekście wpisania punktów za wolontariat na świadectwie. W przypadku wolontariatu pozaszkolnego aktywność powinna zostać potwierdzona. Najlepiej dokumentem (np. zaświadczeniem) wystawionym przez organizację korzystającą z aktywności wolontariusza. Taki dokument powinien zawierać podstawowe informacje zarówno o podmiocie wystawiającym, jak i wolontariuszu, opisywać formę aktywności, czas poświęcony na aktywność przez wolontariusza oraz zawierać podpis osoby umocowanej do reprezentowania podmiotu wystawiającego dokument (zaświadczenie). Wydaje się, że tego typu dokumenty nie powinny być kwestionowane przez dyrektora szkoły – z wyłączeniem sytuacji, kiedy dyrektor ma



poważne wątpliwości co do ich wiarygodności. Można wtedy poprosić ucznia wolontariusza (jego rodziców czy opiekunów prawnych) oraz osoby reprezentujące podmiot wystawiający zaświadczenie o dodatkowe wyjaśnienia. Powinny to być jednak sytuacje wyjątkowe.

2.) Obowiązujące przepisy nie precyzują również, ile czasu powinien poświęcić na aktywność uczeń wolontariusz, aby uzyskać 3 pkt za aktywność społeczną na świadectwie. Pozostawienie tego zagadnienia poza regulacją prowadzi do olbrzymiego zróżnicowania w podejściu konkretnych szkół do przyznawania punktów za wolontariat. W praktyce o przyznaniu bądź nieprzyznaniu punktów za wolontariat decydują dyrektorzy szkół na podstawie informacji o konkretnym uczniu bądź wewnętrznych regulacji w szkole (np. regulaminy wolontariatu), np. informacje od koordynatorów wolontariatu. Ta druga opcja (regulaminy) pozwala na pewną kontrolę nad przyznawaniem punktów w danej szkole, ale nie jest rozwiązaniem idealnym w kontekście ogólnopolskim. Jak wynika z analizy regulaminów wolontariatu opublikowanych na stronach internetowych szkół, otrzymanie 3 pkt za wolontariat jest uzależnione od poświęconego czasu (np. 20, 23, 30 czy nawet 60 godzin). Szkoły różnie podchodzą do sumowania punktów za wolontariat. Są szkoły, w których akceptuje się zaangażowanie w wolontariat (dające podstawę uzyskania punktów za wolontariat) i czas poświęcony na wolontariat już od IV klasy, a są szkoły, które zgodnie z wewnętrznymi regulacjami akceptują np. tylko zaangażowanie w klasach VII–VIII. Takie zróżnicowanie może krzywdzić uczniów w szkołach, które stawiają wyższe wymagania dla uzyskania 3 pkt za wolontariat. Na pewno jest to kwestia do uregulowania na poziomie ogólnopolskim.

3.) Zgodnie z cytowanym wyżej § 7 ww. rozporządzenia MEN z 21 sierpnia 2019 r.: „W przypadku przeliczania na punkty kryterium za osiągnięcia w zakresie aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu, (...) przyznaje się 3 punkty”. Wydaje się, że są to konkretnie 3 pkt, a nie np. w jednym przypadku 3, w innym 2 lub nawet 1. Gdyby przyjąć, że liczba punktów mogłaby być zróżnicowana, zapewne końcówka przepisu brzmiałaby „przyznaje się do 3 punktów”. Finalnie należy przyjąć, że uczeń wolontariusz albo za aktywność społeczną w formie

wolontariatu otrzymuje 3 pkt, albo – w przypadku braku takiej aktywności – nie otrzymuje żadnego punktu.

4.) Powyższy przepis może budzić pewne kontrowersje w kwestii przyznawania punktów za wolontariat. Tym razem wykładnia literalna przemawia za takim rozumieniem, że: „W przypadku przeliczania na punkty kryterium za osiągnięcia w zakresie aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu [szkoła decyduje i ...], przyznaje się 3 punkty” bądź nie przyznaje. Wykładnia celowościowa polegająca na zrozumieniu celu, w jakim dany przepis został powołany, jak i wykładnia funkcjonalna oraz logicz-



na przemawiają za takim rozumieniem przedmiotowego przepisu, że szkoła przyznaje (w rozumieniu: potwierdza) punkty za wolontariat po spełnieniu warunków do ich uzyskania. Inaczej ustawodawca powinien wyposażyć szkoły w konkretne mechanizmy pozwalające na przyznawanie (bądź nieprzyznawanie) punktów w konkretnych przypadkach. Brak przepisów w tym zakresie nie może prowadzić do dowolności działania poszczególnych szkół.

PODSUMOWUJĄC:

- 1.) Zgodnie z Prawem oświatowym (art. 68 ust. 1 pkt 9) jednym z głównych zadań dyrektora szkoły jest stwarzanie warunków do działania w szkole m.in. wolontariuszy.
- 2.) Informacji na temat struktury i zasad organizacji wolontariatu w szkole należy szukać w pierwszej kolejności w statucie szkoły.
- 3.) Postanowienia dotyczące wolontariatu w szkole mogą się znaleźć także w regulaminie szkolnego klubu wolontariatu, regulaminie działania koordynatora wolontariatu czy regulaminie działania wolontariuszy w ramach samorządu uczniowskiego.

- 4.) Porozumienie między korzystającym (szkołą) a uczniem zawierane na czas dłuższy niż 30 dni powinno być sporządzone na piśmie.
- 5.) W porozumieniu o wolontariacie należy obowiązkowo określić zakres wykonywanego przez wolontariusza świadczenia, sposób i czas jego wykonywania oraz informację o możliwości jego rozwiązania przez strony.
- 6.) Szkoła jako korzystający może zawierać porozumienia o wykonywanie świadczeń wolontariackich także z wolontariuszami zewnętrznymi.
- 7.) Możliwe jest zawarcie przez szkołę porozumienia w sprawie wolontariatu z podmiotem trzecim. W takiej sytuacji szkoła jako korzystający ze świadczeń

wolontariuszy wspomaga przy udziale uczniów wolontariuszy np. dom pomocy społecznej bądź szkoła jako podmiot, w którym funkcjonuje szkolny klub/koło wolontariatu, współorganizuje świadczenia uczniów wolontariuszy wspomagających np. DPS, który jako podmiot jest korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w.

- 8.) Do obowiązków szkoły należy archiwizowanie dokumentacji szkolnej, w tym także dokumentów bezpośrednio związanych z organizowaniem wolontariatu.
- 9.) Przepisy prawa nie określają wprost czasu, przez który szkoła powinna przechowywać dokumenty związane z organizacją wolontariatu.
- 10.) Można przyjąć, że ze względu na wskazany w przepisach ogólnych Kodeksu cywilnego 6-letni okres przedawnienia roszczeń szkoła powinna być przechowywać ww. dokumenty przez 6 lat.
- 11.) Za osiągnięcia w zakresie aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu, uczniom przyznaje się punkty, mające szczególne znaczenie przy postępowaniu rekrutacyjnym do szkoły ponadpodstawowej.
- 12.) Osiągnięcia ucznia w aktywności społecznej odnotowywane są na świadectwie szkolnym promocyjnym i świadectwach ukończenia szkoły, w części dotyczącej szczególnych osiągnięć.
- 13.) Za działalność w wolontariacie uczeń może uzyskać 3 pkt.
- 14.) Obowiązujące uregulowania nie wskazują wprost, jaki czas uczeń powinien poświęcić na działalność w wolontariacie, by uzyskać wspomniane 3 pkt. Kwestię tę pozostawiono do swobodnej decyzji szkół, które np. w regulaminie szkolnego koła/klubu wolontariatu określają minimalną liczbę godzin, jakie uczeń powinien zrealizować w ciągu roku szkolnego, świadcząc wolontariat, by otrzymać zaświadczenie o udziale w wolontariacie.
- 15.) Uczeń, który realizuje wolontariat poza szkołą, zobowiązany jest dostarczyć do szkoły zaświadczenie o odbytych wolontariacie. Zaświadczenie powinno zawierać nazwę placówki, podpis osoby odpowiedzialnej za opiekę nad wolontariuszem, okres, w którym wolontariusz angażował się w pomoc, oraz liczbę zrealizowanych przez niego godzin.

5

Koordynator wolontariatu

ROZDZIAŁ PRZYBLIŻY INFORMACJE NA TEMAT TEGO:

- * Kto może zostać koordynatorem wolontariatu w szkole (nazywanym częściej opiekunem szkolnego koła wolontariatu).
- * Roli i zadań koordynatora.
- * Ale przede wszystkim formalnego umiejscowienia koordynatora w wolontariacie w szkole.
- * Poruszone zostaną również kwestie formalnoprawnych podstaw współpracy koordynatora ze szkołą.

KTO MOŻE ZOSTAĆ KOORDYNATOREM WOLONTARIATU I ZASADY JEGO WYBORU

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto dla osoby koordynującej i sprawującej opiekę nad wolontariuszami określenie „koordynator”, ale równie dobrze może być to np. opiekun. Nie ma szczególnych wymogów formalnych w stosunku do osoby, która ma zostać koordynatorem wolontariatu w szkole. W związku z powyższym należy przyjąć, że każdy, kto nie jest w jakikolwiek sposób formalny ograniczony w swoich prawach, może zostać koordynatorem wolontariatu szkolnego. Naturalne jest, że w szkole koordynatorem wolontariatu najczęściej zostaje nauczyciel, pedagog szkolny czy inna osoba tam zatrudniona (np. w bibliotece szkolnej). Nie ma natomiast przeszkód, aby takim koordynatorem został np. uczeń wolontariusz, wolontariusz zewnętrzny, przedstawiciel organizacji pozarządowej,

a formalnie nawet osoba specjalnie zatrudniona do koordynowania wolontariatu w szkole.

Podobnie jak nie ma szczególnych wymogów formalnych dla osoby, która ma zostać koordynatorem wolontariatu w szkole, nie ma też przepisów powszechnie obowiązujących, które regulowałyby zasady ustanawiania czy wyboru koordynatora wolontariatu w strukturze szkoły, o czym dalej. Będzie to jednak kolejna kwestia do dopracowania wewnątrz placówki edukacyjnej.

W przypadku działania rady wolontariatu w strukturach samorządu uczniowskiego opiekunem takiej rady, jako organu samorządu uczniowskiego, jest wybrany w trybie art. 85 ust. 5 pkt 6 Prawa oświatowego opiekun samorządu uczniowskiego. Jak już wskazano, konstrukcja przepisów

sugeruje, że opiekun samorządu uczniowskiego staje się koordynatorem wolontariatu. Ta zasada nie wynika jednak ze wspomnianego przepisu i opieki nad radą wolontariatu – nie można utożsamiać jej z koordynowaniem działań wolontariuszy w szkole, działających w ramach samorządu uczniowskiego. Tym samym koordynatorem wolontariatu może być inna osoba niż opiekun samorządu uczniowskiego również w sytuacji, kiedy została przez samorząd uczniowski powołana rada wolontariatu.

W przypadku wolontariatu niezwiązanego bezpośrednio z samorządem uczniowskim nie ma wątpliwości, że opiekun samorządu uczniowskiego nie jest równocześnie koordynatorem wolontariatu (choć nie ma przeszkód formalnych, aby była to ta sama osoba), a powołanie konkretnej osoby jako koordynatora wolontariatu może odbyć się z inicjatywy wolontariuszy, dyrektora szkoły czy mieć charakter osobistej inicjatywy osoby zainteresowanej sprawowaniem tej funkcji (np. nauczyciela, który sam chce zaangażować się w pracę wolontariacką).

Wybór koordynatora może być też bardziej sformalizowany. Może np. wynikać z postanowień regulaminów wewnętrznych dotyczących wolontariatu szkolnego (np. w regulaminie zawarte jest postanowienie, że koordynatora wolontariatu wskazują wolontariusze zrzeszeni w kole/klubie wolontariatu, a dyrektor szkoły zatwierdza wybór lub szkoła w porozumieniu z kołem/klubem wolontariatu organizuje konkurs na koordynatora wolontariatu).

Trzeba pamiętać, że to dyrektor szkoły odpowiada zarówno za całokształt bieżącej działalności szkoły, jak i za tworzenie warunków do działania wolontariuszy w szkole.

Art. 68. Prawa oświatowego [Kompetencje dyrektora szkoły lub placówki]

1. Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności: **1) kieruje działalnością szkoły lub placówki oraz reprezentuje ją na zewnątrz;**

Art. 68. Prawa oświatowego [Kompetencje dyrektora szkoły lub placówki] (...)

9) stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy;

Wobec powyższego ostateczna decyzja o powierzeniu funkcji koordynatora wolontariatu w szkole i ustalenie warunków formalnych współpracy koordynatora wolontariatu ze szkołą zawsze powinny pozostawać w gestii dyrektora szkoły. Powyższe wynika z faktu, że co prawda w praktyce jest to osoba wspierająca wolontariuszy w ich działaniach, ale równocześnie jest to osoba reprezentująca szkołę w stosunku do wolontariuszy, a często osób i podmiotów trzecich.

ROLA I ZADANIA KOORDYNATORA WOLONTARIATU

Koordynator wolontariatu w szkole to szczególna osoba w organizacji wolontariatu szkolnego. Od osobowości i zaangażowania koordynatora zależy w dużej mierze, jak funkcjonuje wolontariat w szkole i na ile aktywizuje społeczność uczniowską w działania wolontariackie.

Rolą koordynatora wolontariatu, generalnie rzecz biorąc, jest scalanie działań wolontariackich w szkole. Koordynator powinien podejmować działania, które będą dążyły do rozwoju wolontariatu szkolnego przy współudziale wszystkich zainteresowanych stron – tj. dyrektora szkoły, innych organów szkoły, nauczycieli, rodziców czy w końcu najważniejszych w tym procesie – uczniów będących wolontariuszami. Rolą koordynatora jest nie tylko koordynowanie wolontariatu w sensie formalnym czy organizacyjnym, ale niejako pozostawanie opiekunem wolontariatu w szkole, osobą, która pomaga rozwiązywać problemy, udziela wsparcia wolontariuszom, jest ich dobrym duchem.

Nie ma przepisów powszechnie obowiązujących, które nakładałyby konkretne zadania na koordynatora wolontariatu w szkole. Zadania koordynatora wolontariatu mogą natomiast wynikać z przepisów wewnętrznych (statut, regulamin wolontariatu). Powszechnie przyjmuje się, że do zadań koordynatora wolontariatu w szkole należą:

- 1.) koordynowanie współpracy wolontariuszy z dyrektorem szkoły;**



- 2.)** pozyskiwanie wolontariuszy;
- 3.)** opracowywanie wraz z wolontariuszami zadań i planu aktywności;
- 4.)** monitorowanie wykonywania zadań, w tym osobisty udział w akcjach wolontariackich;
- 5.)** organizowanie szkoleń dla wolontariuszy;
- 6.)** dbanie o stosowną motywację, w tym nagradzanie wolontariuszy w sposób uzgodniony ze szkołą;
- 6.)** nadzór nad prawidłową realizacją kwestii formalnoprawnych w przypadku uzyskania pełnomocnictwa do tych czynności od dyrektora (np. uzyskiwanie

zgody przedstawicieli ustawowych na udział dziecka w wolontariacie szkolnym, zawieranie porozumień z wolontariuszami, ubezpieczenie wolontariuszy, zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków świadczeń wolontariuszy, koordynowanie wydawania zaświadczeń i opinii wolontariuszom, czuwanie nad wpisywaniem punktów za wolontariat, ewidencjonowanie zakresu i czasu świadczeń wolontariuszy);

- 8.)** współpraca z instytucjami i podmiotami zewnętrznymi, zainteresowanymi świadczeniami wolontariuszy;
- 9.)** współpraca z zewnętrznymi koordynatorami (opiekunami) wolontariuszy zewnętrznych, jeżeli takie osoby działają na terenie szkoły;

- 10.)** współpraca z wolontariuszami zewnętrznymi, jeżeli działają na terenie szkoły;
- 11.)** kontakt z przedstawicielami ustawowymi uczniów wolontariuszy, bieżące informowanie o prowadzonych działaniach, postępach, planowanych wydarzeniach.

FORMALNE UMOCOWANIE DO DZIAŁAŃ KOORDYNATORA WOLONTARIATU

Koordynatorem wolontariatu może być zarówno osoba już zatrudniona w szkole (nauczyciel, pedagog, inna osoba zatrudniona w szkole), jak i z zewnątrz szkoły. Niezależnie jednak od tego, na jakiej podstawie prawnej koordynator wolontariatu współpracuje ze szkołą, umocowanie do działania koordynatora powinno znaleźć odzwierciedlenie w stosownej dokumentacji związanej z działalnością szkoły w zakresie wolontariatu.

Formalne umocowanie do działań koordynatora wolontariatu (jego zakres praw i obowiązków) powinno mieć umiejscowienie w aktach wewnętrznych, o których mówimy wcześniej. Raczej trudno sobie wyobrazić, aby zakres praw i obowiązków koordynatora wolontariatu znalazł się w statucie szkoły (nie ma zresztą takiej potrzeby, choć formalnie nie ma przeciwwskazań). Obowiązkiem dyrektora szkoły jest stwarzanie warunków do działania wolontariatu w szkole, dlatego działania wolontariatu szkolnego powinny być uregulowane w stosownych regulaminach, np. regulaminie szkoły lub regulaminie szkolnego koła wolontariatu. W tych regulaminach mogą znaleźć się postanowienia dotyczące koordynatorów wolontariatu. Niezależnie od powyższego, nie ma przeszkód formalnych, aby w szkole funkcjonował odrębny regulamin dotyczący wyłącznie działalności koordynatora wolontariatu.

Koordynator wolontariatu w zakresie swoich zadań może mieć powierzone czynności, które wymagają szczególnego, formalnego umocowania ze strony dyrektora szkoły. Przykładem może być umocowanie do zawierania porozumień z wolontariuszami czy umów z podmiotami trzecimi w ramach realizacji świadczeń przez uczniów wolontariuszy dla tych podmiotów. W takiej

sytuacji dyrektor szkoły powinien udzielić formalnego pełnomocnictwa koordynatorowi wolontariatu do jego reprezentowania. Najlepiej, aby pełnomocnictwo stanowiło odrębny dokument sporządzony w formie pisemnej.

Umocowanie do wykonywania ww. czynności przez koordynatora wolontariatu może wynikać też np. z decyzji dyrektora szkoły o powierzeniu danej osobie funkcji koordynatora wolontariatu. Decyzja też powinna mieć formę pisemną i powinno z jej treści jasno wynikać umocowanie do działania koordynatora – np. powinno się w niej znaleźć sformułowanie „Powierzam Pani/Panu ... funkcję koordynatora wolontariatu w Szkole... i w ramach sprawowanej funkcji upoważniam do ...”.

PODSTAWA PRAWNA WSPÓŁPRACY KOORDYNATORA WOLONTARIATU ZE SZKOŁĄ

Jak wspomniano wcześniej, koordynatorem wolontariatu w szkole może być zarówno osoba z wewnątrz szkoły, jak i osoba z zewnątrz. Głównym kryterium, które można przyjąć dla rozróżnienia podstawy prawnej współpracy koordynatora wolontariatu ze szkołą, jest odpłatność bądź brak odpłatności za wykonywanie funkcji koordynatora wolontariatu w szkole.

OPIEKUN / KA SZKOLNEGO KOŁA WOLONTARIATU / KOORDYNATOR BĘDĄCY WOLONTARIUSZEM

Zarówno koordynator wolontariatu wywodzący się z wewnątrz szkoły, jak i koordynator wolontariatu z zewnątrz mogą wykonywać swoją funkcję w ramach świadczeń wolontariackich. W takiej sytuacji w pełnym zakresie będą miały zastosowanie przepisy u.d.p.p.w., gdzie szkoła staje się korzystającym w rozumieniu przepisów u.d.p.p.w., a koordynator wolontariatu wykonuje świadczenia jako wolontariusz.

W sytuacji, gdy ktoś pełni funkcję koordynatora wolontariatu w ramach świadczeń wolontariackich, dyrektor szkoły ma obowiązek zawrzeć z koordynatorem wolontariatu porozumienie wolontariackie. Artykuł 44 ust. 1 u.d.p.p.w. wskazuje, że porozumienie powinno zawierać:

- 1.) zakres świadczeń;
- 2.) sposób wykonania świadczeń;
- 3.) czas wykonywania świadczeń. Dodatkowo u.d.p.p.w. stanowi, że porozumienie powinno zawierać;
- 4.) postanowienie o możliwości jego rozwiązania. Porozumienie wolontariackie zawarte z koordynatorem może zawierać również fakultatywne postanowienia, np.
- 5.) potwierdzenie obowiązków ustawowych korzystającego – wydania na prośbę koordynatora wolontariusza zaświadczenia o wolontariacie, wydania opinii o wykonywaniu świadczeń czy;
- 6.) obowiązku korzystającego w zakresie ubezpieczenia koordynatora jako wolontariusza, jeżeli świadczenie miałoby trwać krócej niż 30 dni;
- 7.) pokrywania kosztów podróży służbowych i diet;
- 8.) zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania świadczeń.

Zgodnie z przepisami u.d.p.p.w., jeżeli świadczenie koordynatora wolontariatu miałoby trwać dłużej niż 30 dni kalendarzowych (a zapewne w większości przypadków tak będzie), porozumienie wolontariackie powinno zostać zawarte w formie pisemnej.

*Art. 44. u.d.p.p.w. [Umowa o wolontariacie] (...)
4. Jeżeli świadczenie wolontariusza wykonywane jest przez okres dłuższy niż 30 dni, porozumienie powinno być sporządzone na piśmie.*

Jeśli koordynator wolontariatu jest wolontariuszem, należy pamiętać, że świadczenie wolontariackie nie ma charakteru pracy, a więc ani w porozumieniu wolontariackim, ani (co istotniejsze) w praktycznej realizacji porozumienia nie może dojść do typowych dla świadczenia pracy cech, jak np. podporządkowania służbowego koordynatora wolontariatu dyrektorowi szkoły (np. obowiązku wykonywania poleceń służbowych).

Porozumienie: **szkoła – wolontariusz** z zewnątrz lub spoza szkoły dotyczące porozumienia **szkoła – koordynator wolontariusz** mają pełne zastosowanie do porozumienia

mszkoły z koordynatorem wolontariatu faktycznie zewnętrznym, jak i koordynatorem wolontariatu wywodzącym się z wewnątrz szkoły. W sytuacji bowiem, kiedy nauczyciel szkoły zdecyduje się pełnić funkcję koordynatora wolontariatu w ramach świadczeń wolontariackich, formalnie należy go traktować tak samo, jak osobę z zewnątrz.

KOORDYNATOR – PRACOWNIK / WSPÓŁPRACOWNIK SZKOŁY

Zarówno koordynator wolontariatu z wewnątrz szkoły, jak i koordynator zewnętrzny mogą sprawować swoją funkcję odpłatnie.

Jeżeli koordynatorem wolontariatu sprawującym funkcję odpłatnie ma zostać osoba z zewnątrz szkoły, osoba taka powinna zostać zatrudniona w oparciu o jedną z podstaw prawnych dotyczących odpłatnego świadczenia pracy lub usług. W praktyce sprowadza się to do zatrudnienia takiej osoby na podstawie umowy o pracę bądź zlecenia. Dyrektor szkoły zatrudnia taką osobę, uzależniając formę i zakres zatrudnienia od wzajemnych ustaleń i przy uwzględnieniu własnych kompetencji dotyczących dysponowania środkami finansowymi i organizacyjnymi,

*Art. 68. Prawo oświatowe [Kompetencje dyrektora szkoły lub placówki]
1. Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności: (...)
5) dysponuje środkami określonymi w planie finansowym szkoły lub placówki zaopiniowanym przez radę szkoły lub placówki i ponosi odpowiedzialność za ich prawidłowe wykorzystanie, a także może organizować administracyjną, finansową i gospodarczą obsługę szkoły lub placówki;*

Jeżeli koordynatorem wolontariatu sprawującym funkcję odpłatnie ma zostać osoba z wewnątrz szkoły (najczęściej nauczyciel), powstaje sytuacja, w której osoba taka jest już zatrudniona w szkole. Wobec powyższego mogą pojawić się dwa modele odpłatności sprawowania funkcji koordynatora wolontariatu:

- 1.) w ramach już otrzymywanego wynagrodzenia,
- 2.) w ramach dodatkowego zatrudnienia.

W pierwszym modelu, tj. wykonywania funkcji koordynatora wolontariatu odpłatnie, zazwyczaj może się to odbywać w ramach wykonywania „innych zajęć i czynności wynikających z zadań statutowych szkoły”, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela, w ramach już otrzymywanego wynagrodzenia związanego z zatrudnieniem w szkole na podstawie stosunku pracy.

*Art. 42. Karty Nauczyciela (...)
2. W ramach czasu pracy, o którym mowa w ust. 1, oraz ustalonego wynagrodzenia nauczyciel obowiązany jest realizować: (...)
2) inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów;*

Do zadań statutowych szkoły zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 21 Prawa oświatowego należy organizacja i realizacja działań w zakresie wolontariatu.

W drugim modelu, tj. wykonywania funkcji koordynatorawolontariatu odpłatnie w ramach dodatkowego zatrudnienia w szkole, mogłoby się to odbywać np. w ramach dodatkowej umowy zlecenia. Ogólnie obowiązujące przepisy prawa nie zabraniają zatrudniania pracownika na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia jednocześnie. Oznacza to, że pracownik mający umowę o pracę może świadczyć pracę dla tego samego pracodawcy dodatkowo na podstawie **umowy zlecenia**. Umowa zlecenia powinna dotyczyć innych czynności niż te, które są już wskazane w umowie o pracę. W przypadku zatem, gdyby nauczyciel miał sprawować funkcję koordynatora wolontariatu odpłatnie w ramach dodatkowego zatrudnienia, czynności objęte takim zleceniem można uznać za odmienne od podstawowych zadań nauczyciela wynikających ze stosunku pracy.

6

Organizacje społeczne działające w szkole jako organizatorzy wolontariatu



- * Jakie organizacje społeczne mogą działać w szkole?
- * Na jakiej podstawie są do tego uprawnione?

W TYM ROZDZIALE wyjaśniamy kwestię formalnego statusu wolontariuszy tych organizacji w relacji do szkoły oraz statusu formalnego koordynatorów wolontariatu z tych organizacji.

Podjęcie działalności przez organizacje społeczne na terenie szkoły i krąg podmiotów, które taką działalność mogą podjąć, reguluje art. 86 Prawa oświatowego:

Art. 86 Prawa oświatowego [Organizacje społeczne działające w szkole]

1. W szkole i placówce mogą działać, z wyjątkiem partii i organizacji politycznych, stowarzyszenia i inne organizacje, a w szczególności organizacje harcerskie, których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki.
2. Podjęcie działalności w szkole lub placówce przez stowarzyszenie lub inną organizację, o których mowa w ust. 1, wymaga uzyskania zgody dyrektora szkoły lub placówki, wyrażonej

3. W szkołach i placówkach, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 83 ust. 6, oraz w szkołach i placówkach, w których nie utworzono rady szkoły lub placówki, nie stosuje się wymogu uzyskania pozytywnej opinii odpowiednio rady szkoły lub placówki i rady rodziców, o których mowa w ust. 2.

Jak wynika z cytowanego przepisu Prawa oświatowego, podjęcie działalności w szkole lub placówce przez uprawnione ustawowo podmioty zewnętrzne zainteresowane podjęciem działalności na terenie szkoły wymaga przejścia ścieżki formalnej sprowadzającej się do następujących czynności:

- 1.) przedstawienie dyrektorowi szkoły najważniejszych informacji dotyczących zasad, na podstawie których działa dany podmiot, wskazania, jakie cele przyświecają tej działalności, oraz – najistotniejsze – czy jednym z nich jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej wśród uczniów;
- 2.) złożenie dyrektorowi szkoły wniosku o umożliwienie działania na terenie szkoły wraz ze stosownym uzasadnieniem, w tym wskazaniem zakresu planowanej działalności, oraz dokumentacją rejestrową podmiotu składającego wniosek;
- 3.) po otrzymaniu dokumentacji i informacji, o których mowa wyżej, dyrektor szkoły występuje do rady szkoły i rady rodziców o opinię na temat wyrażenia zgody na działanie na terenie szkoły podmiotu wnioskującego (jedynie w szkołach i placówkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 83 ust. 6 Prawa oświatowego oraz w szkołach i placówkach, w których nie utworzono rady szkoły lub placówki, nie stosuje się wymogu uzyskania pozytywnej opinii odpowiednio rady szkoły lub placówki i rady rodziców);
- 4.) po uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły i rady rodziców dyrektor szkoły uzgadnia szczegółowe warunki działalności podmiotu wnioskującego w szkole;
- 5.) po ustaleniu warunków działalności podmiotu wnioskującego w szkole dyrektor szkoły wyraża zgodę na taką działalność z równoczesnym podpisaniem porozumienia zawierającego dokonane uzgodnienia z zastrzeżeniem, że nienależyte wykonywanie ustaleń przez organizację może skutkować prawem do jednostronnego rozwiązania porozumienia przez szkołę.

Zapisy z porozumień o współpracy organizacji zewnętrznej z dyrektorem szkoły mogą wyglądać następująco:

„W celu realizacji zadań wynikających z porozumienia dyrektor szkoły będzie w szczególności:

- a) umożliwić nieodpłatne wykorzystanie pomieszczenia szkoły na działalność zgodnie z potrzebami środowiska

- i możliwościami lokalowymi szkoły (można podać konkretne dni i godziny oraz np. numer udostępnionej sali);
- b) umożliwić nabór nowych członków do działalności;
 - c) udostępniać miejsce w gablocie szkolnej na prowadzenie działalności informacyjnej o organizacji.

Szkoła wyraża zgodę na realizację na terenie szkoły:

- a) zbiórek członków organizacji w sali numer w następujących dniach i godzinach:
- b) organizowania akcji rekrutacyjnych dla nowych członków organizacji w terminie wcześniej uzgodnionym z dyrektorem szkoły (lub np. koordynatorem / opiekunem wolontariatu szkolnego),
- c) innych okazjonalnych spotkań i zbiórek, wynikających z planu pracy członków organizacji w terminie wcześniej uzgodnionym z dyrektorem szkoły (lub np. koordynatorem / opiekunem wolontariatu szkolnego).



Organizacja zobowiązuje się do przygotowania i przedstawienia dyrektorowi szkoły (lub koordynatorowi / opiekunowi szkolnego wolontariatu) rocznego planu pracy członków organizacji, ze szczególnym uwzględnieniem, jeżeli część pracy będzie wykonywana jako wolontariat na rzecz szkoły, lub innych uczniów.

Organizacja ponosi odpowiedzialność materialną za szkody wynikłe z nieprawidłowego użytkowania pomieszczenia udostępnionego przez dyrektora szkoły oraz zobowiązuje się do napraw lub pokrycia kosztów szkód w terminie 7 dni od daty ich stwierdzenia przez dyrektora szkoły lub osobę przez niego upoważnioną.

Organizacja zobowiązuje się nie udostępniać pomieszczenia udostępnionego w ramach porozumienia z dyrektorem szkoły innym osobom i podmiotom zarówno odpłatnie, jak i nieodpłatnie.

Organizacja zobowiązuje się do prowadzenia na terenie szkoły działalności zgodnej z przepisami prawa oraz zawartym porozumieniem. W szczególności organizacja odpowiada za prawidłowe wypełnianie obowiązków wobec uczniów szkoły, którzy zdecydują się uczestniczyć w działalności organizacji”.

Po rozpoczęciu działalności na terenie szkoły, w przypadku gdy organizacja rekrutuje uczniów szkoły jako wolontariuszy, jednocześnie pozostając korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w., organizacja musi zagwarantować wypełnianie obowiązków wynikających z tej ustawy. W szczególności to organizacja (a nie szkoła) zbiera zgody od rodziców na

zawarcie porozumień wolontariackich, zawiera porozumienia wolontariackie, uzyskuje zgody RODO czy na publikację wizerunków wolontariuszy, gwarantuje ubezpieczenie wolontariuszy i wypełnia wszystkie inne obowiązki wynikające z bycia korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w. Można więc stwierdzić, że uczniowie zaangażowani w działalność takiej organizacji nie są wolontariuszami szkoły, a wolontariuszami działającymi w szkole.

Z działaniem na terenie szkoły organizacji zewnętrznej związana może być (lub nawet powinna być) też rola koordynatora (opiekuna) szkolnego wolontariatu. Niezależnie od tego, że organizacja działająca w szkole może mieć własnych koordynatorów (nawet wywodzących się z osób zatrudnionych w szkole czy uczniów szkoły), to warto zapewnić współpracę organizacji z koordynatorem szkolnym wolontariatu. Taki obowiązek może wprost wynikać z porozumienia zawartego pomiędzy szkołą a organizacją.

Nie powinno się łączyć funkcji koordynatora wolontariatu szkolnego z funkcją koordynatora wolontariatu organizacji, choć formalnie nie ma ku temu przeszkód. Wydaje się, że mogą zaistnieć sytuacje, kiedy szkoła i organizacja mogą mieć odmienny pogląd na kwestie organizacyjne (np. gdy trzeba pogodzić współpracę kilku organizacji na terenie szkoły). Najlepiej więc, aby koordynatorami wolontariatu dla poszczególnych podmiotów były inne osoby.

Koordynator wolontariatu organizacji reguluje kwestie formalne związane z sprawowaniem tej funkcji bezpośrednio z organizacją, a nie ze szkołą (ewentualne zawarcie porozumienia wolontariackiego czy umowy odpłatnej itp.). Prawo oświatowe jako przykład organizacji, które mogą działać w szkole, wymienia organizacje harcerskie. Co bez wątplenia ma związek z zasadami i ideami, jakimi kieruje się ruch harcerski, takimi jak: patriotyzm, przyjaźń, braterstwo, oraz jego główną misją, jaką jest wychowywanie młodego człowieka i wspieranie go we wszechstronnym rozwoju, jak również prowadzeniem swojej działalności w przeważającej części w formie pracy własnej członków organizacji. Jest to przykład, jednak każda organizacja spełniająca warunki

ustawowe do działania na terenie szkoły, przy opisanych wyżej zasadach, może taką działalność podjąć. Co więcej, po podjęciu działalności w szkole organizacje takie mają uprawnienia doradcze w ramach zebrań rad pedagogicznych.

Art. 69 ust. 3a Prawa oświatowego.
W zebraniach rady pedagogicznej mogą również brać udział, z głosem doradczym, osoby zapraszone przez jej przewodniczącego za zgodą lub na wniosek rady pedagogicznej, w tym przedstawiciele stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły lub placówki, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – również przedstawiciele pracodawców, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego lub innych organizacji gospodarczych, stowarzyszeń lub samorządów zawodowych oraz sektorowych rad do spraw kompetencji.

Działanie poszczególnych organizacji w szkole na podstawie art. 86 Prawa oświatowego zasadniczo nie różni się pod względem relacji ze szkołą. Pewne różnice mogą wynikać ze struktur wewnętrznych organizacji, formy prawnej (np. stowarzyszenie jako organizacja członkowska ma inną strukturę niż fundacja, która co do zasady jest podmiotem kapitałowym).

Poniżej kilka przykładów organizacji zaangażowanych w działalność na terenach szkół:

1) Obecnie przy wielu szkołach działają organizacje harcerskie i skautowe – Związek Harcerstwa Polskiego, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej i inne. W strukturach organizacji harcerskich rolę koordynatora wolontariatu wypełniają zazwyczaj drużynowi i instruktorzy, którzy współpracują z dyrektorem szkoły czy szkolnym koordynatorem wolontariatu. Nie ma przeszkód formalnych, aby drużynowym czy instruktorem była osoba z wewnątrz szkoły.

Organizacje harcerskie działające w formie stowarzyszeń rekrutują w swoje szeregi uczniów, którzy chcą podjąć aktywność w ich strukturach. Działanie organizacji harcerskich na terenie szkoły wiąże się z obopólną korzyścią – w zmian za umożliwienie działania na terenie szkoły harcerze w ramach swojej statutowej działalności mogą wspierać szkoły jako wolontariusze w akcjach organizowanych przez szkoły lub organizacje współpracujące ze szkołami.

Od strony formalnej porozumienia ze szkołą podpisują jednostki organizacyjne mające osobowość prawną. Może to być stowarzyszenie jako całość lub – jak w przypadku ZHP – osobowość prawną ma chorągiew. Niekiedy chorągiew deleguje uprawnienie do podpisania porozumienia o szczebel niżej – do osób reprezentujących hufce. Organizacje harcerskie w dużej części stawiają, jak wskazałem wyżej, na pracę własną członków organizacji, ale w ramach realizacji zadań statutowych harcerze mogą być wolontariuszami.

W tej konfiguracji to organizacje harcerskie są zazwyczaj korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w. i mają obowiązek wypełniać wszystkie ustawowe zobowiązania wobec uczniów (harcerzy) wolontariuszy.

2) Kolejnym przykładem organizacji działającej w szkołach może być Caritas – katolicka organizacja charytatywna działająca na całym świecie. Na terenie szkół Caritas działa w formie Szkolnych Kół Caritas.

W tym przypadku oprócz zgody dyrektora szkoły porozumienie ze strony Caritas podpisuje dyrektor Caritas odpowiedzialnej archidiecezji.

Szkolne Koło Caritas ma swojego opiekuna, który pełni funkcję koordynatora w rozumieniu omawianych w niniejszym opracowaniu zagadnień. Opiekunem koła może być, podobnie jak w przypadku organizacji harcerskich, osoba z wewnątrz szkoły lub z zewnątrz.

Caritas jest w tym przypadku korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w. i ma obowiązek wypełniać wszystkie ustawowe zobowiązania wobec uczniów wolontariuszy.

3) Wymieniając organizacje społeczne działające w szkole w ramach wolontariatu, nie można zapomnieć o Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy. Każdego roku tysiące wolontariuszy z całej Polski angażują się w zbiórki i organizację wydarzeń w ramach WOŚP. Uczniowie w szkołach także mają taką możliwość. W tym przypadku kwestie formalne współpracy są nieco odmienne. Inicjatorem współpracy zazwyczaj są sami uczniowie, którzy wyrażają wolę udziału w corocznym Finale WOŚP i zgłaszają takie zapotrzebowanie do dyrektora szkoły, koordynatora wolontariatu czy po prostu do nauczycieli. Dyrektor szkoły, który akceptuje taką inicjatywę, nawiązuje kontakt z Fundacją WOŚP w celu zarejestrowania w szkole sztabu.

Finalnie to Fundacja rejestruje uczniów jako wolontariuszy i dopełnia wszelkich formalności związanych z ich świadczeniami w ramach Finału WOŚP.

W tym przypadku koordynatorem wolontariatu po stronie szkoły jest szef sztabu, którym może być np. stały koordynator wolontariatu szkolnego.

Szczegóły współpracy można znaleźć na stronach WOŚP.

4.) Fundacja „Świat na Tak” to kolejny przykład organizacji pozarządowej, która działa na terenie szkół, organizując akcje wolontariackie, konkurs „8 Wspaniałych” i zraszając uczniów wolontariuszy. Jej główne cele statutowe to niesienie pomocy młodzieży w trudnej sytuacji życiowej oraz popieranie inicjatyw i podejmowanie działań służących wszechstronnemu rozwojowi i edukacji młodzieży.

W tym przypadku Fundacja również jest korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w. i ma obowiązek wypełniać wszystkie ustawowe zobowiązania wobec uczniów wolontariuszy.

5) Warto w tym miejscu wspomnieć także o Korpusie Solidarności – programie, którego celem jest wzmocnienie rozwoju wolontariatu długoterminowego m.in. przez wspieraniu wolontariuszy, koordynatorów wolontariatu,

a także jego organizatorów. Korpus Solidarności działa w każdym województwie poprzez Partnerów Korpusu, czyli organizacje pozarządowe związane z działalnością wolontariacką, które zgłoszą chęć udziału w programie. Korpus Solidarności zrzessa osoby, które chcą się angażować w wolontariat m.in. przez organizowanie szkoleń dla wolontariuszy i koordynatorów, debaty wolontariackie, spotkania i akcje społeczne. Uczniowie także mogą być częścią Korpusu Solidarności i angażować się w wolontariat. Mogą na przykład zarejestrować się w internetowym Systemie Obsługi Wolontariatu lub skontaktować się bezpośrednio z Partnerem Korpusu działającym w danym województwie. Uczniowie zarejestrowani w bazie Korpusu uzyskują dostęp do wielu różnych ofert wolontariackich od organizacji z całej Polski, do których można zgłosić swój udział, także w ramach e-wolontariatu. W takiej sytuacji, jeśli uczeń zaangażuje się do działań wolontaryjnych oferowanych przez organizację, to w rozumieniu u.d.p.p.w. ta organizacja będzie korzystającym, wobec tego będzie miała obowiązek wypełniać wszystkie ustawowe zobowiązania wobec wolontariusza.

PODSUMOWUJĄC:

- 1.)** Podstawą rozpoczęcia procesu związanego z podjęciem działania na terenie szkoły przez podmiot uprawniony jest wystąpienie do dyrektora szkoły z wnioskiem o możliwość rozpoczęcia takiej działalności w szkole zawierającym opis działalności organizacji, strukturę i planowane działania.
- 2.)** Dyrektor szkoły musi uzyskać zgody na działanie organizacji od rady szkoły i rady rodziców.
- 3.)** Warunkiem rozpoczęcia działalności na terenie szkoły jest podpisanie przez organizację porozumienia (umowy) o współpracy z dyrektorem szkoły.
- 4.)** Organizacja jako korzystający w rozumieniu u.d.p.p.w. musi wypełniać wszystkie obowiązki wynikające z tej ustawy wobec uczniów wolontariuszy.
- 5.)** Wskazane jest, aby zarówno po stronie szkoły, jak i organizacji był koordynator (opiekun/instruktor) wolontariatu, który będzie koordynował współpracę.

7

E-wolontariat w szkole



W TYM ROZDZIALE, wyjaśnimy, czym jest e-wolontariat, czy zasady organizacji i regulacje dotyczące tradycyjnej formy wolontariatu znajdują zastosowanie także do jego młodszej, stale rozwijającej się formy, jaką jest e-wolontariat.

W tym rozdziale wyjaśnimy, czym jest e-wolontariat, czy zasady organizacji i regulacje dotyczące tradycyjnej formy wolontariatu znajdują zastosowanie także do jego młodszej, stale rozwijającej się formy, jaką jest e-wolontariat.

We współczesnym świecie, w szczególności w dobie zmian spowodowanych przez pandemię COVID-19, szczególną rolę w życiu każdego człowieka, w tym wolontariuszy, odgrywa internet. Posługiwanie się tym sposobem komunikacji pozwala na obejmowanie nim różnych sfer aktywności społecznej, w tym również wolontariatu. E-wolontariat to nic innego, jak odmiana klasycznego wolontariatu, z tą tylko różnicą, że świadczonego za pośrednictwem internetu.

E-wolontariat różni się formą działania wolontariuszy, ale od strony formalnej nie ma w tym zakresie odmiennych regulacji prawnych. Opisane w niniejszym opracowaniu regulacje i zasady organizacji wolontariatu w szkole znajdują zastosowanie w przypadku e-wolontariatu. Wskazane jest, aby w regulaminach wewnętrznych dotyczących wolontariatu znalazły się odpowiednie postanowienia dotyczące e-wolontariatu.

Wolontariusze świadczący e-wolontariat w szkole pod względem formalnym są takimi samymi wolontariuszami, jak wolontariusze realizujący świadczenia w sposób tradycyjny.

E-wolontariat funkcjonuje w szkołach coraz częściej, co wymaga uwzględnienia w rozwiązaniach formalnych dotyczących wolontariatu formy komunikacji internetowej. Można pokusić się o wykorzystanie tej formy do podpisywania porozumień z wolontariuszami, uzyskiwania zgód (RODO czy wizerunek) w formie z kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Mimo że powyższe kwestie nie są bezpośrednio związane z realizacją świadczeń wolontariackich, ale, jak już wskazałem, sama idea wykorzystania internetu w działaniach wolontariackich niesie ze sobą dodatkowo możliwość wykorzystywania tej formy komunikacji w wolontariacie jako takim. Z pewną ostrożnością, dotyczy to opisanej w podrozdziale 3.3. kwestii składania oświadczeń woli (porozumienia, zgody), można rozważyć stosowanie tej formy kontaktu do przekazywania dokumentów związanych z wolontariatem w szkole.



8

Ubezpieczenie wolontariuszy



- * Czy szkoła jako korzystający ma obowiązek ubezpieczyć wolontariusza, a jeśli tak, to z czego wynika ten obowiązek?
- * Czy szkoła musi zawrzeć umowę ubezpieczenia OC?
- * Przed czym chroni ona szkołę jako organizatora wolontariatu?

PRZEDSTAWIMY również zagadnienia dotyczące małej ustawy wypadkowej i zastanowimy się, kiedy obowiązek ubezpieczenia wolontariusza przechodzi na państwo, od jakiego momentu obowiązuje to ubezpieczenie oraz jaki obowiązek należy spełnić, aby uczeń został objęty ubezpieczeniem.

UBEZPIECZENIA WYNIKAJĄCE Z u.d.p.p.w.

Obecnie ubezpieczenia są nieodzownym elementem życia prywatnego i zawodowego. Podobnie jest w sferze wolontariatu, w tym wolontariatu szkolnego. Aby omówić kwestię ubezpieczenia wolontariuszy w szkole, należy przeanalizować ubezpieczenia obowiązkowe, w tym przypadku wynikające z u.d.p.p.w., oraz ewentualne dobrowolne, rozszerzające ubezpieczenie nie tylko uczniów wolontariuszy, lecz także samej szkoły.

UBEZPIECZENIE OD NASTĘPSTW NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW (NNW)

W myśl art. 46 ust. 3 u.d.p.p.w. wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż

30 dni kalendarzowych, korzystający powinien zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków. Obowiązek ubezpieczenia ucznia wolontariusza przez szkołę, wynikający z u.d.p.p.w., powstaje w sytuacji, kiedy szkoła jest korzystającym w rozumieniu ww. przepisów, tj. kiedy uczeń wolontariusz wykonuje świadczenia na rzecz szkoły.

📖 Art. 46 u.d.p.p.w. (...)

3. Wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni, korzystający zobowiązany jest zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Trzeba pamiętać, że ten obowiązek nie zależy od innych ubezpieczeń, które ma uczeń wolontariusz. Nawet jeżeli jest objęty innymi ubezpieczeniami na okoliczność nieszczęśliwego wypadku (np. wykupionymi przez rodziców/opiekunów prawnych), szkoła ma obowiązek zapewnić dodatkowe ubezpieczenie NNW związane ze świadczeniami ucznia jako wolontariusza.

Trzeba pamiętać o tym, że ubezpieczenie NNW należy zapewnić również na 30 dni w sytuacji, w której szkoła podpisze z uczniem wolontariuszem porozumienie o świadczeniu wolontariatu na czas nieoznaczony. W takiej sytuacji przyjmuje się, że porozumienie można wypowiedzieć w każdej chwili (nawet po kilku dniach), a zatem w praktyce może zaistnieć sytuacja, w której wolontariusz wykonuje świadczenia przez okres dłuższy niż 30 dni kalendarzowych. Obliguje to korzystających do zapewnienia wolontariuszom ubezpieczenia NNW na pierwsze 30 dni kalendarzowe obowiązywania porozumienia zawartego na czas nieoznaczony.

Ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków można zapewnić, zawierając stosowną umowę z podmiotem prowadzącym zgodnie z obowiązującymi przepisami działalność ubezpieczeniową (towarzystwa ubezpieczeniowe).

W pierwszej kolejności należy się zastanowić, czy konieczne jest zapewnienie tego ubezpieczenia na pełny okres 30 dni, czy, np. aby obniżyć koszty, wystarczy zapewnić ubezpieczenie tylko na te dni, w których wolontariusz faktycznie będzie wykonywał świadczenia wolontariackie. Nic bowiem nie stoi na przeszkodzie, aby w przypadku, gdy znane jest termin oraz liczba dni, w których wolontariusz będzie wykonywał świadczenia, zwłaszcza jeżeli ma to być krótki okres (2–3 dni), zapewnić ubezpieczenie NNW obowiązujące w danym okresie. Warto w tym miejscu wskazać, że literalna wykładnia omawianego przepisu dotyczącego ubezpieczenia NNW wolontariusza wskazuje, że korzystający zobowiązany jest wyłącznie do zapewnienia wolontariuszowi ww. ubezpieczenia. Sformułowanie

„zapewnienie” nie przesądza o tym, kto ma ponosić ciężar kosztów związanych z wykupieniem wolontariuszowi omawianego ubezpieczenia. Może to być osoba trzecia (np. ostateczny beneficjent świadczeń), z tym tylko zastrzeżeniem, że niezależnie od tego, kto będzie finansował dane ubezpieczenie, odpowiedzialność za ewentualny jego brak spoczywać będzie zawsze na korzystającym (w tym przypadku szkole) jako ustawowo zobowiązanym do zapewnienia wolontariuszowi ubezpieczenia NNW. Przekładając powyższe na praktykę – jeżeli szkoła znajdzie sponsora, który pokryje koszty ubezpieczenia, to w umowie ubezpieczenia ubezpieczającym pozostanie szkoła, ubezpieczonym będzie wolontariusz, a płatnikiem składki sponsor.

Nie ma ustawowych ograniczeń, aby umowę ubezpieczenia NNW wolontariuszy wykupić na okres dłuższy niż 30 dni – co się może w niektórych sytuacjach okazać bardzo korzystne, o czym niżej. Nie ma też ograniczeń w podmiotowym zakresie ustalenia grupy docelowej ubezpieczonych wolontariuszy. Umowa ubezpieczenia może obejmować zarówno jednego, jak i wielu wolontariuszy. Umowa może obejmować osoby wskazane imiennie, jak i grupę z góry nieokreśloną – musi być jednak tak skonstruowana, aby jasno z niej wynikało, że nawet nieokreślony z imienia i nazwiska wolontariusz

w sytuacji, kiedy szkoła korzysta z jego świadczeń, jest objęty w ustawowo wymaganym okresie ubezpieczeniem NNW. Umowę ubezpieczenia wolontariuszy od NNW na zasadzie swobody umów można wynegocjować zarówno co do jej warunków merytorycznych (ogólne warunki ubezpieczenia), jak i kwestii wysokości składki ubezpieczeniowej.

Zgodnie z u.d.p.p.w. korzystający ma obowiązek zapewnić wolontariuszowi ubezpieczenie NNW.

U.d.p.p.w. nie nakłada zatem (jak wskazano wyżej) na korzystającego obowiązku zawarcia czy ponoszenia kosztów takiego ubezpieczenia. Może to zrobić np. podmiot, na rzecz którego szkoła zorganizuje pomoc szkolnych wolontariuszy. Ale trzeba pamiętać, że skutki nieobjęcia wolontariusza ubezpieczeniem NNW ponosi korzystający. W przypadku doznania przez wolontariusza szkody może on dochodzić odszkodowania od szkoły jako korzystającego (w przypadku zaniechania zapewnienia umowy ubezpieczenia).

W obecnym stanie prawnym nie ma regulacji ustanawiających obowiązkowe ubezpieczenia w odniesieniu do działalności szkół, z wyjątkiem ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia

w sytuacji, kiedy szkoła organizuje wycieczkę zagraniczną lub wypoczynek za granicą. Umowa NNW na rzecz uczniów jest dobrowolną umową ubezpieczenia, o której decydują przedstawiciele ustawowi. Jeżeli jednak szkoła zdecydowałaby się na takie ubezpieczenie, w warunkach ubezpieczenia można pokusić się o wynegocjowanie klauzuli dodatkowej rozszerzającej ubezpieczenie na ubezpieczenie wolontariuszy, dla których szkoła będzie korzystającym w rozumieniu u.d.p.p.w.

MAŁA USTAWA WYPADKOWA, CZYLI GWARANTOWANE UBEZPIECZENIE DLA ŚWIADCZEŃ WOLONTARIUSZA POWYŻEJ 30 DNI

Jeśli czas współpracy szkoły z uczniem wolontariuszem przekracza 30 dni, ubezpieczenie NNW jest gwarantowane przez państwo w związku z małą ustawą wypadkową

2. Za wypadek uzasadniający przyznanie świadczeń uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło: (...) 12) przy wykonywaniu świadczeń przez wolontariusza, o którym mowa w art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;

Aby uczeń wolontariusz został objęty ubezpieczeniem wynikającym z małej ustawy wypadkowej, szkoła musi podpisać z wolontariuszem porozumienie o współpracy, o którym mowa w art. 44 ust. 1 i 4 u.d.p.p.w., będące w tym przypadku także promesą polisy ubezpieczeniowej. W przypadku zawarcia porozumienia z wolontariuszem na czas określony powyżej 30 dni ubezpieczenie na mocy małej ustawy wypadkowej obowiązuje od pierwszego dnia obowiązywania porozumienia. Formalnie szkoła nie ma wtedy obowiązku zapewnienia ubezpieczenia NNW.

Trzeba pamiętać, że mała ustawa wypadkowa obejmuje następujące okoliczności powstania uprawnienia do świadczenia i następujące świadczenia (art. 4 ust. 1 i 2 ww. ustawy):

- ☞ 1. Osobie, która stała się niezdolna do pracy całkowicie lub częściowo wskutek wypadku w szczególnych okolicznościach, o których mowa w art. 2 ust. 1, przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy: na stałe
 - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała, lub na okres wskazany w decyzji organu rentowego
 - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa.
- ☞ 2. Osobie, która doznała stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu spowodowanego wypadkiem w szczególnych okolicznościach, o których mowa w art. 2 ust. 1, przysługuje jednorazowe odszkodowanie z tytułu tego uszczerbku, jeżeli osoba ta wskutek wypadku stała się całkowicie niezdolna do pracy.

Przepis ten powodował powstanie sytuacji, w których Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmawiał wypłaty odszkodowania z uwagi na to, że uszczerbek na zdrowiu wolontariusza nie spełniał ww. warunków ustawowych



do otrzymania świadczenia. W takiej sytuacji szkoła powinna rozważyć wykupienie dobrowolnego ubezpieczenia NNW wolontariuszy, które i tak szkoła (jako korzystający)

zobowiązana jest zapewnić wolontariuszom przy porozumieniach poniżej 30 dni i porozumieniach wolontariackich zawartych na czas nieoznaczony.

UBEZPIECZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ (OC), CZYLI DODATKOWE UBEZPIECZENIE WOLONTARIUSZA I SZKOŁY

Przepisy u.d.p.p.w. nakładają na szkołę jako korzystającego obowiązek ubezpieczenia ucznia wolontariusza w zakresie NNW. Ta sama ustawa wskazuje jednak na możliwość (a nie obowiązek) ubezpieczenia ucznia wolontariusza w zakresie odpowiedzialności cywilnej:

- ☞ Art. 46 u.d.p.p.w. [Ubezpieczenie wolontariusza] (...)
 - 6. Korzystający może zapewnić wolontariuszowi ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej, w zakresie wykonywanych świadczeń.

Pamiętać należy, że porozumienie o wolontariacie ma charakter umowy cywilnoprawnej. W związku z tym do stosunku prawnego, jaki łączy wolontariusza ze szkołą jako korzystającym, jak również relacji faktycznych wolontariusza

z osobami trzecimi przy wykonywaniu świadczeń wolontariackich, należy stosować ogólnie obowiązujące przepisy prawa, w tym w szczególności przepisy Kodeksu cywilnego.

W konsekwencji powyższego wolontariusz może odpowiadać za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wynikającego np. z zawartego ze szkołą korzystającym porozumienia o wolontariacie, jak też za czyny niedozwolone. Za szkody wyrządzone osobie trzeciej przez wolontariusza odpowiedzialność na zasadzie art. 429 k.c. może ponosić również szkoła jako korzystający. Zgodnie z tym przepisem można ponieść odpowiedzialność za czyn, wyrządzony przez osobę, której powierzono wykonanie określonych czynności, jeżeli istnieje związek przyczynowy pomiędzy powierzeniem czynności a szkodą. Powierzenie czynności może nastąpić na podstawie dowolnego stosunku prawnego, a nawet w ramach relacji, które nie są uregulowane obowiązującymi przepisami prawa. Nie jest ponadto konieczne, aby powierzenie miało charakter stały, może być jednorazowe, a osoba wykonująca czynności nie musi z tego tytułu otrzymywać wynagrodzenia. Powyższe przesądza o obowiązywaniu omawianej regulacji również w ramach wolontariatu.

Ubezpieczenie OC może zostać wykupione zarówno jako ochrona wolontariusza, jak i szkoły – w takim przypadku chroni szkołę jako korzystającego przed roszczeniami osób lub placówek, na rzecz których uczeń wolontariusz świadczył pomoc. Jeśli uczeń wolontariusz wyrządzi szkodę podmiotowi trzeciemu (np. zniszczy komputer albo wybije szybę) podczas świadczenia wolontariatu ze skierowania szkoły jako instytucji korzystającej z jego pomocy, to szkoła jest chroniona umową ubezpieczenia OC.

Mimo że decyzja o ubezpieczeniu OC, poza pewnymi wyjątkami wskazanymi w przepisach szczególnych (np. dyrektor poradni psychologiczno-pedagogicznych ma obowiązek ubezpieczenia wolontariusza od odpowiedzialności cywilnej), jest decyzją nieobowiązkową, wiele przemawia za jej podjęciem.

PODSUMOWUJĄC:

- 1.) Uczniowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni kalendarzowych, szkoła powinna zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków, nawet jeżeli uczeń jest już objęty innymi ubezpieczeniami.
- 2.) Ubezpieczając wolontariusza od NNW, warto przemyśleć, czy konieczne będzie zapewnienie ubezpieczenia na 30 dni, czy wystarczy je zapewnić na czas, kiedy wolontariusz będzie faktycznie wykonywał świadczenie (np. kilka dni). Pozwoli to obniżyć koszty związane z ubezpieczeniem wolontariuszy.
- 3.) Umowa ubezpieczenia może obejmować jednego wolontariusza, jak i określoną z góry liczebną grupę wolontariuszy.
- 4.) Jeśli czas współpracy szkoły z uczniem wolontariuszem przekracza 30 dni, ubezpieczenie NNW jest gwarantowane przez państwo w związku z małą ustawą wypadkową. Jednak, aby wolontariusz został objęty tym ubezpieczeniem, konieczne jest udowodnienie zawarcia z wolontariuszem porozumienia wolontariackiego.
- 5.) Porozumienie o wolontariacie ma charakter umowy cywilnoprawnej. Wiąże się z tym kwestia odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Szkoła, decydując się na zawarcie umowy ubezpieczenia OC wolontariuszy w zakresie wykonywanych świadczeń bądź samej szkoły, chroni się przed możliwymi roszczeniami ze strony podmiotów trzecich w związku ze szkodami spowodowanymi przez wolontariuszy. Ubezpieczenie OC nie jest obowiązkowe.



9

Wzory dokumentów



[WZÓR DOKUMENTU]

_____, dnia ____ roku

**ZGODA PRZEDSTAWICIELA USTAWOWEGO
(RODZICA/OPIEKUNA PRAWNEGO)
NA UDZIAŁ DZIECKA W WOLONTARIACIE SZKOLNYM
I ZAWARCIE POROZUMIENIA**

Ja, niżej podpisany _____ (imię i nazwisko), niniejszym oświadczam, że zapoznałem się z regulacjami dotyczącymi zasad działania i organizacji wolontariatu, zawartymi w Regulaminie Wolontariatu Szkolnego¹ działającego w Szkole _____ (pełna nazwa Szkoły), w szczególności z postanowieniami dotyczącymi praw i obowiązków wolontariusza i zakresu wykonywanych w ramach wolontariatu świadczeń, tym samym wyrażam zgodę na udział mojego syna/córki/podopiecznego _____ (imię i nazwisko dziecka) w działaniach wolontariatu szkolnego w okresie od ____ roku do ____ roku², w tym wyrażam zgodę na zawarcie przez _____ (imię i nazwisko dziecka) porozumienia, o którym mowa w art. 44 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z _____ (pełna nazwa Szkoły) w formie i na czas, jaki jest wymagany przez przepisy ww. ustawy i wewnętrzne związane z organizacją wolontariatu.

Podpis Przedstawiciela Ustawowego Rodzica/Opiekuna prawnego

¹Należy podać nazwę dokumentu regulującego zasady organizacji wolontariatu w szkole (regulamin koła wolontariatu, regulamin wolontariatu szkolnego, statut szkoły).

²Wskazanie daty nie jest konieczne, ale warto określić, na jaki czas udzielana jest zgoda, np. na czas trwania roku szkolnego.

**OŚWIADCZENIE O WYRAŻENIU ZGODY
NA PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH UCZNI
W ZAKRESIE UDZIAŁU W WOLONTARIACIE SZKOLNYM**

Ja, niżej podpisana/y _____ (imię i nazwisko), zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (zwanym dalej RODO):

- 1) wyrażam zgodę na przetwarzanie przez _____
_____ (Administrator) danych osobowych mojego syna/córki/podopiecznego _____
_____ (imię i nazwisko ucznia), dalej „Uczeń”;
- 2) zgoda obejmuje następujące dane osobowe Ucznia: imię i nazwisko, adres zamieszkania, datę urodzenia, numer legitymacji szkolnej, PESEL, _____;
- 3) zgoda wyrażona jest w związku z udziałem Ucznia w działaniach mających charakter wolontariatu organizowanych przez Szkołę, w tym działający w Szkole Szkolny Klub Wolontariatu, w szczególności w oparciu o Statut Szkoły i przepisy wewnętrzne obowiązujące w zakresie wolontariatu;
- 4) zgoda wyrażona jest od dnia jej udzielenia do
- 5) zgoda wyrażona jest na udział w nieograniczonej liczbie aktywności Ucznia w ww. okresie.

Jednocześnie oświadczam, że zostałam/em poinformowana/y, iż niniejsze oświadczenie może zostać odwołane w każdym czasie i zostałam/em zapoznany z Klauzulą Informacyjną dotyczącą przetwarzania danych osobowych w Szkole.

Podpis Rodzica/Opiekuna prawnego

**OŚWIADCZENIE O WYRAŻENIU ZGODY
NA ROZPOWSZECHNIANIE WIZERUNKU UCZNI
W ZWIĄZKU Z UDZIAŁEM W WOLONTARIACIE SZKOLNYM**

Ja, niżej podpisana/y _____ (imię i nazwisko), zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 lit. a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (zwanym dalej RODO) oraz na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych:

- 1) wyrażam zgodę na utrwalanie oraz rozpowszechnianie przez _____
_____ wizerunku mojego syna/córki/podopiecznego _____
_____ (imię i nazwisko ucznia), dalej „Uczeń”, w związku z publikowaniem przez Szkołę informacji i relacji (w tym fotorelacji) dotyczących działań z zakresu wolontariatu podejmowanych przez Szkołę i inne podmioty organizujące wolontariat na terenie i/lub w porozumieniu ze Szkołą;
- 2) zgoda na utrwalanie i rozpowszechnianie wizerunku obejmuje wszelkie znane techniki utrwalania i rozpowszechniania;
- 3) zgoda wyrażona jest w związku z udziałem Ucznia w działaniach mających charakter wolontariatu organizowanych przez Szkołę, w tym działający w Szkole Szkolny Klub Wolontariatu, w szczególności w oparciu o Statut Szkoły i przepisy wewnętrzne obowiązujące w zakresie wolontariatu;
- 4) zgoda wyrażona jest od dnia jej udzielenia do
- 5) zgoda wyrażona jest na udział w nieograniczonej ilości aktywności Ucznia w ww. okresie.

Jednocześnie oświadczam, że niniejsza zgoda może być odwołana w każdym czasie.

Podpis Rodzica/Opiekuna prawnego

**PRZYKŁADOWY
REGULAMIN SZKOLNEGO KLUBU WOLONTARIATU
(dla szkoły podstawowej)**

§ 1

Definicje

Na potrzeby niniejszego Regulaminu Szkolnego Klubu Wolontariatu przyjmuje się następujące definicje:

- 1) „Członek SKW” – Wolontariusz będący członkiem SKW;
- 2) „Szkoła” –
- 3) „Regulamin” – niniejszy Regulamin Szkolnego Klubu Wolontariatu;
- 4) „Rada Wolontariatu” – organ zarządzający SKW;
- 5) „SKW” – Szkolny Klub Wolontariatu;
- 6) „Wolontariat” – **bezpłatne, świadome i dobrowolne działanie na rzecz innych, wykraczające poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie;**
- 7) „Wolontariusz” – uczeń Szkoły, który ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w Regulaminie i zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dotyczącymi Wolontariatu.

§ 2

Postanowienia ogólne

1. W Szkole działa wolontariat szkolny, którego celem jest aktywizowanie uczniów w działania na rzecz potrzebujących w charakterze Wolontariusza.
2. Wolontariat szkolny działa w oparciu o zaangażowanie Wolontariuszy jako Członków SKW oraz w oparciu o współpracę ze Szkołą.
3. SKW działa na podstawie niniejszego Regulaminu.

§ 3

Cele i sposoby działania SKW

1. SKW ma następujące cele:
 - 1) Promowanie wśród uczniów idei wolontariatu;
 - 2) Aktywizowanie i wspieranie uczniów w podejmowaniu działań w charakterze Wolontariusza;
 - 3) Rozwijanie wśród uczniów zaangażowania na rzecz potrzebujących pomocy;
 - 4) Budowanie wśród uczniów wrażliwości na potrzeby innych i bezinteresowności przy udzielaniu wsparcia;
 - 5) Rozwijanie wśród uczniów postaw prospołecznych;
 - 6) Kształtowanie wśród uczniów takich umiejętności, jak praca zespołowa, komunikatywność, zaradność.

2. SKW realizuje swoje cele w szczególności poprzez:
 - 1) Organizowanie spotkań, szkoleń, prelekcji promujących ideę wolontariatu;
 - 2) Udział Członków SKW w zbiórkach, kwestach oraz w innych akcjach organizowanych przez Szkołę lub inne podmioty, z którymi Szkoła współpracuje na podstawie obowiązujących przepisów lub zawartych porozumień;
 - 3) Pomoc w organizacji wydarzeń i uroczystości szkolnych;
 - 4) Przygotowanie ulotek, plakatów czy broszur zawierających treści promujące ideę wolontariatu i informujące o aktywności Członków SKW w wolontariacie;
 - 5) Współpracę z Samorządem Uczniowskim, Koordynatorem Wolontariatu i Dyrektorem Szkoły, oraz innymi organami Szkoły.

§ 4

Członkostwo w SKW

1. Działalność SKW opiera się na zasadzie dobrowolności Członków SKW.
2. Członkiem SKW może zostać każdy uczeń (bez względu na wiek), który wyraża chęć zaangażowania się w akcje wolontariackie w ramach działalności SKW. Uczeń zainteresowany przystąpieniem do SKW składa do Rady Wolontariatu pisemną deklarację przystąpienia do SKW i podpisuje ze Szkołą porozumienie wolontariackie, zgodnie z zasadami reprezentacji opisanymi w pkt 3 i 4 poniżej.
3. W przypadku uczniów, którzy nie ukończyli 13. roku życia, deklarację przystąpienia do SKW i porozumienie wolontariackie (niezależnie od podpisu ucznia) podpisuje przedstawiciel ustawowy (rodzic/opiekun prawny). Podpisanie deklaracji przystąpienia do SKW i porozumienia wolontariackiego jest równoznaczne ze zgodą przedstawicieli ustawowych na udział ucznia w działalności SKW.
4. W przypadku uczniów, którzy ukończyli 13. rok życia, a nie ukończyli 18. roku życia, deklarację przystąpienia do SKW i porozumienie wolontariackie może podpisać uczeń samodzielnie, ale w takim wypadku w dniu podpisania musi przekazać do Koordynatora Wolontariatu zgodę przedstawiciela ustawowego na podpisanie ww. dokumentów. W przypadku braku takiej zgody ma zastosowanie pkt 3 powyżej.
5. Członek SKW zobowiązany jest do przestrzegania zasad zawartych w Regulaminie, czynnego udziału w pracach SKW, przy czym Członkowie SKW mogą wykonywać świadczenia wolontariackie w wymiarze nieutrudniającym im nauki i umożliwiającym wywiązywanie się z innych obowiązków.
6. Członek SKW może w każdym czasie zrezygnować z wykonywania świadczeń w ramach SKW poprzez złożenie pisemnego oświadczenia o rezygnacji. Postanowienia pkt 3 i 4 mają odpowiednie zastosowanie do podpisania takiego oświadczenia.
7. Członkostwo w SKW ustaje automatycznie z chwilą ukończenia edukacji w Szkole.

§ 5

Organizacja SKW

1. SKW działa na zasadach opisanych w Regulaminie.
2. Organem zarządzającym SKW jest Rada Wolontariatu wybrana przez Członków SKW, a w przypadku pierwszej Rady Wolontariatu przez uczniów inicjatorów powołania SKW.
3. W skład Rady Wolontariatu wchodzi od 2 do 5 członków.
4. Rada Wolontariatu wybiera na pierwszym posiedzeniu po jej wyborze spośród siebie Przewodniczącego Rady Wolontariatu, który reprezentuje SKW w kontaktach z osobami trzecimi, w szczególności Dyrektorem Szkoły, Koordynatorem Wolontariatu i Samorządem Uczniowskim.

[WZÓR DOKUMENTU]

5. Kadencja Rady Wolontariatu trwa 1 rok. Członek Rady Wolontariatu może być wybierany na kolejne kadencje.
6. Rada Wolontariatu działa na posiedzeniach, które powinny odbywać się nie rzadziej niż raz na kwartał.
7. Decyzje Rady Wolontariatu zapadają większością głosów w głosowaniu jawnym, w przypadku równej liczby głosów decyduje głos Przewodniczącego Rady Wolontariatu.
8. Do zadań Rady Wolontariatu należą:
 - 1) Współpraca z Dyrektorem Szkoły, Koordynatorem Wolontariatu, Radą Rodziców i Samorządem Uczniowskim;
 - 2) Ustalanie planu działania SKW;
 - 3) Przyjmowanie deklaracji przystąpienia do SKW i porozumień wolontariackich i przekazywanie ich do Koordynatora Wolontariatu;
 - 4) Opiniowanie działań wolontariackich podejmowanych przez Szkołę;
 - 5) Koordynacja zadań wolontariatu;
 - 6) Rekrutacja Członków SKW;
 - 7) Podejmowanie innych działań, jakie okażą się konieczne dla realizacji celów SKW.

§ 6 Współpraca SKW ze Szkołą

1. Działalność SKW podlega Dyrektorowi Szkoły.
2. Dyrektor Szkoły w szczególności:
 - 1) Powołuje Koordynatora Wolontariatu;
 - 2) Zatwierdza Regulamin SKW i jego zmiany;
 - 3) Współpracuje z Radą Wolontariatu;
 - 4) Zawiera porozumienia wolontariackie, przy czym Dyrektor Szkoły może udzielić pełnomocnictwa do zawierania porozumień z Wolontariuszami Koordynatorowi Wolontariatu;
 - 5) Nadzoruje wypełnianie obowiązków Szkoły jako korzystającego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
 - 6) W miarę możliwości organizuje wsparcie organizacyjne i finansowe działalności SKW.
3. Do głównych zadań Koordynatora Wolontariatu należą:
 - 1) Współpraca z Dyrektorem Szkoły, Nauczycielami Szkoły, Radą Wolontariatu, Samorządem Uczniowskim, Radą Rodziców;
 - 2) Koordynowanie i nadzorowanie świadczeń Wolontariuszy w ramach SKW, tak aby były zgodne z Regulaminem, Statutem Szkoły i ogólnie obowiązującymi przepisami;
 - 3) Ustalanie z Radą Wolontariatu planu działania SKW;
 - 4) Koordynowanie podpisywania przez Szkołę porozumień z Wolontariuszami lub ich zawieranie w przypadku otrzymania stosownego pełnomocnictwa;
 - 5) Czuwanie nad przestrzeganiem przez Szkołę obowiązków Szkoły jako korzystającego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
 - 6) Współpraca z podmiotami trzecimi, z którymi Szkoła działa na podstawie porozumienia w zakresie organizowania wolontariatu.

§ 7 Wolontariusze prawa i obowiązki

1. Prawa Wolontariusza:
 - 1) Prawo do żądania potwierdzenia zawarcia porozumienia o wolontariacie w formie

[WZÓR DOKUMENTU]

- pisemnej w przypadku złożenia deklaracji przystąpienia do SKW na czas świadczeń do 30 dni i prawo zawarcia pisemnego porozumienia obligatoryjnie przy świadczeniach powyżej 30 dni;
 - 2) Prawo do ubezpieczenia NNW w sytuacjach prawem przewidzianych;
 - 3) Prawo do zwrotu kosztów podróży, jeżeli ze świadczeniem wiązać się będzie konieczność podróży;
 - 4) Prawo do uzyskania informacji o ryzykach związanych z czynnościami objętymi wolontariatem
 - 5) Prawo otrzymania pisemnego zaświadczenia o wolontariacie;
 - 6) Prawo otrzymania opinii o wolontariacie;
 - 7) Prawo potwierdzenia wolontariatu na świadectwie szkolnym;
 - 8) Prawo uzyskania 3 punktów za wolontariat w szkole;
 - 9) Prawo zgłaszania do Rady Wolontariatu inicjatyw wolontariackich, pomysłów i propozycji działań podejmowanych przez SKW.
2. Obowiązki Wolontariusza:
 - 1) Podstawowym obowiązkiem jest wykonywanie świadczeń objętych porozumieniem wolontariackim w sposób należyty, zgodnie z dokonanymi ustaleniami;
 - 2) Obowiązek podpisania porozumienia wolontariackiego w przypadku wolontariatu dłuższego niż 30 dni;
 - 3) Jeżeli wymagają tego świadczenia objęte wolontariatem – obowiązek posiadania odpowiednich kwalifikacji lub umiejętności koniecznych do wykonania świadczeń objętych wolontariatem;
 - 4) Obowiązek wykonywania świadczeń wolontariackich w sposób należyty, adekwatny do zakresu świadczeń;
 - 5) Obowiązek aktywnego działania na rzecz SKW z zachowaniem zasady, że podejmowanie świadczeń wolontariackich nie może utrudniać nauki w szkole oraz wywiązywania się z innych obowiązków;
 - 6) Przestrzeganie Regulaminu i Statutu Szkoły;
 - 7) Dostosowanie się przy wykonywaniu świadczeń do poleceń Koordynatora Wolontariatu lub innych osób (Nauczycieli) koordynujących świadczenia wolontariackie, w których Wolontariusz uczestniczy.

§ 8 Postanowienia końcowe

1. Zmiana Regulaminu może nastąpić z inicjatywy Rady Wolontariatu, Dyrektora Szkoły lub Koordynatora Wolontariatu i wymaga formy pisemnej, którą zatwierdza Dyrektor Szkoły w porozumieniu z Radą Wolontariatu i Koordynatorem Wolontariatu.
2. Decyzję o rozwiązaniu SKW może podjąć Dyrektor Szkoły po wcześniejszym zapoznaniu się ze stanowiskiem Koordynatora Wolontariatu, Samorządu Uczniowskiego i Rady Rodziców.
3. Regulamin wchodzi w życie z dniem zatwierdzenia przez Dyrektora Szkoły.
4. Niniejszy Regulamin został zatwierdzony w dniu

.....
Podpis Dyrektora Szkoły

**POROZUMIENIE
O WYKONYWANIU ŚWIADCZEŃ WOLONTARIACKICH**

zawarte w _____ w dniu ____ pomiędzy:

1. Szkołą _____, w _____,
reprezentowaną przez _____, zwaną dalej **Korzystającym**

a

2. _____, legitymującą/ym się legitymacją szkolną nr ____/dowodem osobistym numer i seria: _____, posiadającą/ym numer PESEL: _____, zamieszkałą/ym w _____, ul. _____, reprezentowanym osobiście (lub – reprezentowanym przez przedstawiciela/li ustawowego/yh w osobach: _____, zwaną/ym dalej **Wolontariuszem**

zwanymi dalej łącznie **Stronami**,
o następującej treści:

§ 1

Korzystający powierza wykonywanie Wolontariuszowi, a Wolontariusz podejmuje się wykonania na rzecz Korzystającego następujących świadczeń: _____

§ 2³

1. Wolontariusz oświadcza, że posiada zgodę przedstawiciela ustawowego na zawarcie niniejszego porozumienia.
2. Zgoda przedstawiciela ustawowego stanowi załącznik nr 1 do niniejszego porozumienia.

§ 3

1. Strony ustalają dzień rozpoczęcia świadczeń na _____, a dzień zakończenia na _____.
2. Miejscem wykonywania świadczeń będzie w szczególności Szkoła. W przypadku wykonywania świadczeń poza Szkołą Korzystający zapewni Wolontariuszowi opiekę zgodnie z obowiązującymi przepisami.

§ 4

Strony zgodnie oświadczają, że świadczenia wykonywane przez Wolontariusza mają charakter dobrowolny i bezpłatny.

³ § 2 ma zastosowanie w odniesieniu do wolontariuszy między 13 a 18 rokiem życia.

§ 5

1. Wolontariusz oświadcza, że wymienione w § 1 świadczenia będzie wykonywał osobiście i posiada ku temu odpowiednie predyspozycje i wiedzę.
2. Wolontariusz zobowiązuje się do sumiennego wykonywania świadczeń, z poszanowaniem innych osób oraz z dbałością o powierzone mu mienie, jeżeli taka sytuacja w związku z wykonywaniem świadczeń będzie miała miejsce.

§ 6

1. Wolontariusz potwierdza, że Korzystający poinformował Wolontariusza o zasadach bezpiecznego i higienicznego wykonywania świadczeń.
2. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby lub obowiązku Korzystający zapewni Wolontariuszowi środki ochrony indywidualnej.

§ 7

Korzystający oświadcza, że poinformował Wolontariusza o przysługujących mu prawach i ciężących na nim obowiązkach, w szczególności wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

§ 8

1. Wolontariusz w dowolnym momencie może wystąpić do Korzystającego o wydanie zaświadczenia o wykonywaniu świadczeń przez Wolontariusza, a Korzystający jest zobowiązany takie zaświadczenie wydać w terminie 7 dni od daty otrzymania wystąpienia.
2. Zaświadczenie powinno zostać sporządzone w formie dokumentu oraz zawierać informacje o zakresie świadczeń wykonywanych przez Wolontariusza.

§ 9

Wolontariusz może wystąpić do Korzystającego o wydanie opinii o wykonaniu świadczeń przez Wolontariusza, a Korzystający jest zobowiązany taką opinię wydać w terminie 7 dni od daty otrzymania wystąpienia.

§ 10

Korzystający zobowiązuje się zapewnić Wolontariuszowi ubezpieczenie NNW w sytuacjach prawem przewidzianych.

§ 11

Korzystający pokryje niezbędne koszty poniesione przez Wolontariusza w związku z wykonywaniem świadczeń, jeżeli poniesienie ich okaże się niezbędne dla należytego wykonania świadczenia.

[WZÓR DOKUMENTU]

§ 12

1. Wszelkie zmiany niniejszego porozumienia wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.
2. Porozumienie może zostać rozwiązane przez każdą ze Stron w dowolnym czasie przez złożenie drugiej Stronie oświadczenia w formie dokumentu o rozwiązaniu porozumienia.

§ 13

Strony dopuszczają dla realizacji niniejszego porozumienia kontakty w postaci telefonicznej lub mailowej:

Korzystający: tel. mail:

Wolontariusz: tel. mail:

§ 14

W sprawach nieuregulowanych porozumieniem zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

§ 15

Porozumienie sporządzono w dwóch egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron.

§ 16

Załącznik stanowi integralną część Porozumienia.

Załącznik:

Zgoda przedstawiciela ustawowego na zawarcie porozumienia (dotyczy uczniów pomiędzy 13. a 18. rokiem życia, jeżeli porozumienia nie podpisuje przedstawiciel ustawowy).

W przypadku uczniów poniżej 13. roku życia porozumienie podpisuje przedstawiciel ustawowy.

Wolontariusz

Korzystający

**Przedstawiciel ustawowy
(rodzic/ opiekun prawny)**

[WZÓR DOKUMENTU]

POROZUMIENIE O WYKONYWANIU ŚWIADCZEŃ WOLONTARIACKICH

zawarte w _____ w dniu ____ pomiędzy:

1. Szkołą _____, w _____, wpisaną do _____, reprezentowaną przez _____, zwaną dalej **Korzystającym**

a

2. Panią/Panem _____, legitymującą/ym się dowodem osobistym numer i seria: _____, posiadającą/ym numer PESEL: _____, zamieszkałą/ym w _____, ul. _____, reprezentowanym osobiście, zwaną/ym dalej **Wolontariuszem**

zwanymi dalej łącznie **Stronami**,

o następującej treści:

§ 1

Korzystający powierza wykonywanie Wolontariuszowi, a Wolontariusz podejmuje się wykonania na rzecz Korzystającego następujących świadczeń wolontariackich: _____

§ 2

1. Strony ustalają dzień rozpoczęcia świadczeń na _____, a dzień zakończenia na _____.
2. Miejscem wykonywania świadczeń będzie Szkoła.

§ 3

Strony zgodnie oświadczają, że świadczenia wykonywane przez Wolontariusza mają charakter dobrowolny i bezpłatny.

§ 4

1. Wolontariusz oświadcza, że wymienione w § 1 świadczenia będzie wykonywał osobiście i posiada ku temu odpowiednie predyspozycje i wiedzę.
2. Wolontariusz zobowiązuje się do sumiennego wykonywania świadczeń, z poszanowaniem innych osób oraz z dbałością o powierzone mu mienie, jeżeli taka sytuacja w związku z wykonywaniem świadczeń będzie miała miejsce.
3. Wolontariusz zobowiązuje się do przestrzegania wszelkich przepisów ogólnie obowiązujących związanych z działalnością placówek oświatowych, jak i wewnątrzszkolnych, w szczególności związanych z realizacją wolontariatu.

[WZÓR DOKUMENTU]

§ 5

Przy wykonywaniu świadczeń Wolontariusz będzie współpracował z dyrekcją Szkoły, oraz Koordynatorem Wolontariatu. (chyba, że wolontariusz ma współpracować jako koordynator, to zapis należy odpowiednio dostosować)

§ 6

1. Wolontariusz potwierdza, że Korzystający poinformował Wolontariusza o zasadach bezpiecznego i higienicznego wykonywania świadczeń.
2. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby lub obowiązku Korzystający zapewni Wolontariuszowi środki ochrony indywidualnej.

§ 7

Korzystający oświadcza, że poinformował Wolontariusza o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach, w szczególności wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

§ 8

1. Wolontariusz w dowolnym momencie może wystąpić do Korzystającego o wydanie pisemnego zaświadczenia o wykonywaniu świadczeń przez Wolontariusza, a Korzystający jest zobowiązany takie zaświadczenie wydać w terminie 7 dni od daty otrzymania wystąpienia.
2. Zaświadczenie powinno zostać sporządzone w formie pisemnej oraz zawierać informacje o zakresie świadczeń wykonywanych przez Wolontariusza.

§ 9

Wolontariusz może wystąpić do Korzystającego o wydanie pisemnej opinii o wykonaniu świadczeń przez Wolontariusza, a Korzystający jest zobowiązany taką opinię wydać w terminie 7 dni od daty otrzymania wystąpienia.

§ 10

Korzystający zobowiązuje się zapewnić Wolontariuszowi ubezpieczenie NNW w sytuacjach prawem przewidzianych.

§ 11

Korzystający pokryje niezbędne koszty poniesione przez Wolontariusza w związku z wykonywaniem świadczeń, jeżeli poniesienie ich okaże się niezbędne dla należytego wykonania świadczenia.

§ 12

1. Wszelkie zmiany niniejszego porozumienia wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.
2. Porozumienie może zostać rozwiązane przez każdą ze Stron w dowolnym czasie, poprzez złożenie drugiej Stronie oświadczenia w formie pisemnej o rozwiązaniu porozumienia.

[WZÓR DOKUMENTU]

§ 13

Strony dopuszczają dla realizacji niniejszego porozumienia kontakty w postaci mailowej na adres:

Korzystający:

Wolontariusz:

§ 14

W sprawach nieuregulowanych porozumieniem zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

§ 15

Porozumienie sporządzono w dwóch egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron.

Wolontariusz

Korzystający

**POROZUMIENIE
W SPRAWIE ORGANIZACJI ŚWIADCZEŃ WOLONTARIACKICH**

zawarte w _____ w dniu ____ pomiędzy:

1. Szkołą _____, w _____, wpisaną do _____, reprezentowaną przez _____, zwaną dalej **Szkołą**

a

2. _____, z siedzibą _____, _____, ul. _____, reprezentowaną przez _____, zwaną dalej **XXX**

zwanymi dalej łącznie **Stronami**,

o następującej treści:

§ 1

1. Szkoła oświadcza, że jest podmiotem, na rzecz którego zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm. – dalej „ustawa”) mogą być wykonywane świadczenia przez wolontariuszy (korzystający).
2. Szkoła oświadcza, że w Szkole funkcjonuje Koło Wolontariatu, które zrzesza uczniów wolontariuszy (dalej „Wolontariusze”).
3. Szkoła oświadcza, że zadania Wolontariuszy objęte niniejszym Porozumieniem wykonywane będą w ramach zawartych zgodnie z obowiązującymi przepisami porozumień wolontariackich.
4. XXX oświadcza, że jest zainteresowany podjęciem współpracy ze Szkołą, w ramach której Szkoła zorganizuje akcję wsparcia XXX w zakresie opisanym w Porozumieniu (dalej „Akcja”).
5. Mając na względzie obopólne korzyści, jak również korzyści Wolontariuszy wynikające z zaangażowania w działania społecznie użyteczne, Strony podjęły współpracę na warunkach określonych w niniejszym Porozumieniu.

§ 2

1. W ramach realizacji niniejszego Porozumienia Szkoła zobowiązuje się do:
 - 1) Poinformowania Wolontariuszy o możliwości udziału w Akcji;
 - 2) Doboru Wolontariuszy w sposób umożliwiający prawidłowe wykonywanie zadań powierzonych w Akcji;
 - 3) Zorganizowania w uzgodnieniu z XXX transportu Wolontariuszy do XXX, celem wykonywania zadań objętych Akcją, jak również odbioru Wolontariuszy po wykonaniu zadań i przetransportowania ich do Szkoły;
 - 4) Oddelegowania do współpracy z XXX wskazanej osoby – Koordynatora Wolontariatu.
2. W ramach realizacji niniejszego Porozumienia XXX wskazuje, że wsparcie XXX polegać będzie na wykonywaniu przez Wolontariuszy w czasie Akcji następujących świadczeń: _____

3. W ramach realizacji niniejszego Porozumienia XXX zobowiązuje się do:

- 1) Wskazania osoby, która będzie współpracowała z Koordynatorem Wolontariatu przy realizacji niniejszego Porozumienia;
 - 2) Zapewnienia Wolontariuszom (np. gorący posiłek, napoje);
 - 3) Zwrotu na rzecz Szkoły kosztów transportu, o którym mowa w ust. 1 pkt 3) powyżej; (do ustalenia)
 - 4) Zwrotu na rzecz Szkoły kosztów ubezpieczenia NNW Wolontariuszy biorących udział w akcji; (do ustalenia)
 - 5) (ewentualnie inne ustalenia)
4. Strony ustalają dzień rozpoczęcia Akcji na _____, a dzień zakończenia na _____.
5. Miejscem wykonywania świadczeń objętych Akcją będzie siedziba XXX. (ewentualnie inne wskazane miejsce)

§ 3

Strony zgodnie oświadczają, że udział w Akcji i wykonywanie świadczeń przez Wolontariuszy ma charakter dobrowolny i bezpłatny w ramach świadczeń wolontariackich objętych porozumieniami zawartymi przez Wolontariuszy ze Szkołą.

§ 4

1. Strony zobowiązują się do należytego wykonywania obowiązków wynikających z niniejszego porozumienia.
2. Strony przy wykonywaniu porozumienia zobowiązują się do przestrzegania wszelkich przepisów ogólnie obowiązujących, w szczególności RODO, jak również związanych z działalnością placówek oświatowych.

§ 5

1. Wszelkie zmiany niniejszego porozumienia wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.
2. Porozumienie może zostać rozwiązane przez każdą ze Stron w dowolnym czasie przez złożenie drugiej Stronie oświadczenia w formie pisemnej o rozwiązaniu porozumienia.

§ 6

Strony dopuszczają dla realizacji niniejszego porozumienia kontakty w postaci mailowej na adres:

XXX:

Szkoła:

§ 7

W sprawach nieuregulowanych porozumieniem zastosowanie mają przepisy ogólnie obowiązujące, w szczególności Kodeksu cywilnego oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

§ 8

Porozumienie sporządzono w dwóch egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron.

Szkoła

Xxx

**POROZUMIENIE
W SPRAWIE ORGANIZACJI ŚWIADCZEŃ WOLONTARIACKICH**

zawarte w _____ w dniu ____ pomiędzy:

1) Szkołą _____, w _____, wpisaną do _____, reprezentowaną przez _____, zwaną dalej **Szkołą**

a

2) _____, z siedzibą _____, _____, ul. _____, reprezentowanym przez _____, zwanym dalej **Podmiotem Korzystającym**

zwanymi dalej łącznie **Stronami**,
o następującej treści:

§ 1

1. Podmiot Korzystający oświadcza, że jest podmiotem, na rzecz którego zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm. – dalej „ustawa”) mogą być wykonywane świadczenia przez wolontariuszy.
2. Szkoła oświadcza, że w Szkole funkcjonuje Koło Wolontariatu, które zrzesza uczniów wolontariuszy (dalej „Wolontariusze”) zainteresowanych wykonywaniem świadczeń na rzecz Podmiotu Korzystającego.
3. Mając na względzie obopólne korzyści, jak również korzyści Wolontariuszy wynikające z zaangażowania w działania społecznie użyteczne, Strony podjęły współpracę na warunkach określonych w niniejszym Porozumieniu.

§ 2

1. W ramach realizacji niniejszego Porozumienia Szkoła zobowiązuje się do:
 - 1) Poinformowania Wolontariuszy o możliwości wykonywania świadczeń na rzecz Podmiotu Korzystającego;
 - 2) Doboru Wolontariuszy w sposób umożliwiający prawidłowe wykonywanie powierzonych do realizacji świadczeń;
 - 3) Zorganizowania w uzgodnieniu z Podmiotem Korzystającym transportu Wolontariuszy do Podmiotu Korzystającego, celem wykonywania świadczeń, jak również odbioru Wolontariuszy po wykonaniu świadczeń i przetransportowania ich do Szkoły;
 - 4) Uzyskania zgód przedstawicieli ustawowych Wolontariuszy (dotyczy Wolontariuszy poniżej 18. roku życia) na zawarcie porozumień wolontariackich z Podmiotem Korzystającym lub zorganizowania podpisania takich porozumień (w przypadku Wolontariuszy poniżej 13. roku życia i fakultatywnie dla Wolontariuszy pomiędzy 13.

a 18. rokiem życia) przez przedstawicieli ustawowych;

5) Oddelegowania do współpracy z Podmiotem Korzystającym wskazanej osoby – Koordynatora Wolontariatu.

2. W ramach realizacji niniejszego Porozumienia, Podmiot Korzystający zobowiązuje się do:

1) Zawarcia z Wolontariuszami (lub przedstawicielami ustawowymi) porozumień wolontariackich w rozumieniu przepisów ustawy;

2) Przestrzegania w zakresie powierzonych Wolontariuszom świadczeń wszelkich obowiązujących przepisów, w szczególności obowiązków wynikających z ustawy, nałożonych na korzystających ze świadczeń wolontariuszy (potwierdzenie porozumienia o wolontariacie w formie pisemnej, wystawienie zaświadczenia o wolontariacie na żądanie wolontariusza, wystawienie opinii o wolontariacie na żądanie wolontariusza, ubezpieczenie wolontariuszy w zakresie NNW, zwrot kosztów podróży wolontariuszy, jeżeli takie powstaną, poinformowania wolontariuszy o ryzyku związanym z czynnościami objętymi wolontariatem, zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania świadczeń wolontariatu);

3) Powierzania wykonywania Wolontariuszom następujących świadczeń _____;

4) Wskazania osoby, która będzie współpracowała z Koordynatorem Wolontariatu przy realizacji niniejszego Porozumienia;

5) Zwrotu na rzecz Szkoły kosztów transportu, o którym mowa w ust. 1 pkt 3) powyżej; (do ustalenia)

6) Zapewnienia Wolontariuszom; (np. gorący posiłek, napoje)

7) (ewentualnie inne ustalenia)

3. Strony ustalają dzień rozpoczęcia świadczeń wolontariackich na _____, a dzień zakończenia na _____.

4. Miejscem wykonywania świadczeń będzie siedziba Podmiotu Korzystającego. (ewentualnie inne wskazane miejsce)

§ 3

Strony zgodnie oświadczają, że świadczenie wykonywane przez Wolontariuszy ma charakter dobrowolny i bezpłatny.

§ 4

1. Strony zobowiązują się do należytego wykonywania obowiązków wynikających z niniejszego porozumienia.

2. Strony przy wykonywaniu porozumienia zobowiązują się do przestrzegania wszelkich przepisów ogólnie obowiązujących, w szczególności RODO, jak również związanych z działalnością szkół i placówek oświatowych.

§ 5

1. Wszelkie zmiany niniejszego porozumienia wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.

2. Porozumienie może zostać rozwiązane przez każdą ze Stron w dowolnym czasie przez złożenie drugiej Stronie oświadczenia w formie pisemnej o rozwiązaniu porozumienia.

[WZÓR DOKUMENTU]

§ 6

Strony dopuszczają dla realizacji niniejszego porozumienia kontakty w postaci mailowej na adres:

Podmiot Korzystający:

Szkoła:

§ 7

W sprawach nieuregulowanych porozumieniem zastosowanie mają przepisy ogólnie obowiązujące, w szczególności Kodeksu cywilnego oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

§ 8

Porozumienie sporządzono w dwóch egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron.

Szkoła

Podmiot Korzystający

Niniejsza publikacja została przygotowana na podstawie następujących źródeł:

1. Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. Jerzy Ciszewski, Piotr Nazaruk, 2021.
2. Prawo oświatowe. Komentarz, red. dr Paweł Litwiński, 2021.
3. Prawo oświatowe. Komentarz, wyd. II, red. Mateusz Pilich, 2020.
4. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Komentarz, red. Grzegorz P. Kubalski, Bernadeta Skóbel, 2020.
5. Kto na ochotnika? Szkolne programy wolontariatu, red. Sylwia Żmijewska-Kwiręg, Warszawa 2017.
6. E-wolontariat w szkole. Poradnik dla nauczycieli i opiekunów szkolnych kół wolontariatu – utworzony przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności, realizowany przez Fundację Edukacja dla Demokracji, 2020.
7. Bartosz Wilk, Nabierz wprawę w prawie, czyli poradnik o prawnych aspektach wolontariatu, 2019.